Birsen Ferahlı

O Yaz...

ÖYKÜ

2. baskı

O YAZ...

Birsen Ferahlı İzmir-Selçuk'ta doğdu. Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni bitirdi. Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon dalında uzman oldu. Edebiyata eleştiri yazıları ile başladı. Öykü ve eleştiri yazıları *Cumhuriyet Kitap, Agora, Ünlem, İle, İmge Öykü, Eşikcini, Gösteri, Notos, kitap-lık* dergileri ve www.iktidarsiz.com sitesinde yayımlandı. Öykü ve denemeleriyle *Kadın Öykülerinde İzmir, Selim İleri Kitabı: Şimdi Seni Konuşuyorduk, Füruzan Diye Bir Öykü* ve *On İki Eylül Sabahı* adlı yapıtlarda yer aldı. Hekimlik mesleğinin yanı sıra yazınsal çalışmalarını sürdürmekte.

BİRSEN FERAHLI

O Yaz...

Öykü

YKY
Yapı Kredi Yayınları

Yapı Kredi Yayınları - 3192
Edebiyat -938

O Yaz... / Birsen Ferahlı

Kitap editörü: Murat Yalçın
Düzelti: Özge Dinç

Kapak tasarımı: Nahide Dikel

Baskı: Mas Matbaacılık A.Ş.
Hamidiye Mah. Soğuksu Cad. No: 3 Kağıthane-İstanbul
Telefon: (0 212) 294 10 00 e-posta: info@masmat.com.tr
Sertifika No: 12055

1. baskı: İstanbul, Ekim 2010
2. baskı: İstanbul, Nisan 2011
ISBN 978-975-08-1869-1

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş. 2010
Sertifika No: 12334
Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Yapı Kredi Kültür Merkezi
İstiklal Caddesi No. 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
http://www.ykykultur.com.tr
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: http://alisveris.yapikredi.com.tr

İÇİNDEKİLER

Bir Deli Heves • 7
Kabul Günü • 27
Karakaya • 45
O Yaz... • 51
Kimya Dersi • 67
Ahsen Abla • 73
Çilingir • 81
Kayıt Dışı • 87
Koza • 91

Bir Deli Heves

— Kimseyi ilgilendirmez. Bir Allah'a bir de nikâhlım Esat Bey'e hesap vermekle yükümlüyüm.

Esat Bey, "Sizinle ilgili can sıkıcı birtakım lakırdılar duydum Fehime" derse...

— Sizinle ilgili birtakım manidar lakırdılar duymaktayım Fehime.

— Ne gibi?

— Manifaturacı Kâmil Bey bugün yazıhaneme uğradı. Hiç sebepsizdi ziyareti. Birer kahve içtik, baktım oturuyor, adaçayı söyledim. Herifçioğlu lafı ağzında eveleyip geveliyor; güya siz geçen gece refikası Gülşen Hanım'ın yemek davetine çok geç saatte gitmişsiniz. Yollar tekin değilmiş. Başınıza bir hal geldi endişesiyle kadıncağızın dudağı uçuklamış. Üstelik gecikmeniz için hiçbir izahatta bulunmamışsınız.

Adam geçmiş karşıma, "Fehime Hanımefendi iyidirler inşallah..." diye, takaza ediyor.

— Şimdi de kıskançlık hastalığına mı tutuldunuz Esat Beyciğim?

— Ne kıskançlığı, münasebetsizliğe tahammülüm yok benim.

— Karşıyaka yalısında bir ev yaptı, içine üç beş alafranga mobilya koydu, Nabizadeler'den kız aldı diye, adam sınıfına mı girdi sanıyor kendini o pazaryeri kumaşçısı! Hangi cüretle sizin yazıhanenize teklifsizce girip çıkabiliyor! Hayret! Her önüne gelen Tüccar Kulübü rozetini takıp ağız açarsa, şehir bütün asaletini, nezahetini kaybedecek kuşkusuz.

Belli olmaz, belki de celallenir Esat Beyefendi...

Kapıyı hışımla açar, "Ne işler karıştırıyorsun sen!" diye yakama yapışır; ağız dolusu kavga ederiz, sesimiz köşkün Rus yapımı kristal avizelerini titretir, gecenin karanlığında bahçeye kaçarım, kameriyenin demirlerine alnımı dayayıp hıçkırıklara boğulurum, iri gövdesinden beklenmeyen bir ataklıkla ardımdan koşar, manolyanın gölgesinde omuzlarımdan kavrayıp her şeye rağmen beni sevdiğini, kıymetlisi olduğumu söyler, baygın çiçek kokuları arasında teslimiyetle kollarına yığılırım...

Hangi romandandı bu sahne? Reşat Nuri Bey'den? *Kamelyalı Kadın*'dan? Güzide Sabri'den?

Filhakika, muhayyilemi nafile zorluyorum, bu gece hiçbir şey olmayacak. Esat Bey telefon ettiler, yemeğe gelemeyeceklermiş, "Beni beklemeyiniz, ablamla ikiniz yemeğinizi yiyiniz" dediler. Fuar'ın açılışına İktisat Vekili Celâl Bayar'ın teşrifi kesinleşmiş; son hazırlıklar için Reis Bey'le toplantı yapılacakmış. Mış da mış... İyi canım! N'apalım! Önce Serbest Cumhuriyet Fırkası macerası, şimdi de Fuar'ın beynelmilel münasebetleri...

Yıllardır böyle... Beyefendinin işlerinden, atlarından sıra gelecek de, bir gece karşılıklı oturacağız; bana Paris'i, Viyana'yı, Budapeşte'yi anlatacak! Ne gezer! Bu akşam eve gelseydi bile geçecekti gramofonun başına; incesaza, Safiye Ayla'ya, Rakım Elkutlu'ya dalıp gidecekti. Arada bir dizine vurarak tempo tutacaktı. Karafaki iki kere dolup boşalacaktı.

"Bir müşkülatınız mı var Esat Beyciğim, efkârlısınız?" diyecektim.

Çok uzak bir zamanın güzel günlerine bakar gibi, asla ulaşamayacağım bir mesafeden sevgiyle bakacaktı gözlerime.

— Bâis-i şekvâ bize hüzn-i umûmîdir Kemâl,

Kendi derdi gönlümün billâh gelmez yâdıma Fehime, diyecekti.

Ne denize nazır salonun oymalı ceviz koltuklarında, ne de aralık balkon kapısından içeri dolan imbatla cibinliği dalgalanan pirinç karyolada geceden sabaha başkaca hiçbir şey konuşulmayacaktı.

— Nazlı git sor bakalım, Fazilet Hanım yemeğe inecek miymiş?

Biliyorum inmez; iki çift laf etsek, billahi etmez. Harb-i Umumi'de şehit olan Mirliva Şekip Bey değil de bizim Fazilet Ablamız sanki. Hiç olmazsa bir çocuk kalsaydı rahmetliden, oyalanırdı kadıncağız. Ne giyinmek, ne gezmek... Bütün gün elde *Kur'an* iki sedirli odasından denize baka baka, verem olmaya yeminli gibi tövbe estağfurullah. Neyse, ben de dün geceden yorgunum zaten, bir iki lokma atıştırıp erkenden yatarım.

— Nazlıı!

— Tabaklara biraz imambayıldı, birkaç mücver koy, bol naneli bir cacık karıştır, tepsiye güzelce diz, getir. Dikkat et, cacık sulu olmasın.

Hah şöyle! Madem köşkün yalnız gelinisin, gereğini yap bakalım Fehime Hanımefendi. Krep saten sabahlığını giy, pembe bir orkide gibi yatak odanın balkonuna kurul. Tabakandan bir sigara çıkar. İşte karşında deniz, işte eflatun gökyüzü, işte mor afak, anlat anlatabildiğin kadar. Babana söylen, annene söylen, kardeşlerine söylen, sonra teker teker hepsini affet, kendine söylen. Ne istedin de yapamadın ki bugüne kadar? El bebek gül bebek kolejli Fehime. Okulun en muzip öğrencisi... Hocanın sandalyesine zamk süren, kız kurusu Miss Parker'ın çantasına Şekspir alıntılı sahte aşk mektupları koyan, her perşembe disiplin kurulunda nasihat dinlemek zorunda kalan...

Güler geçerdim. Ama dün gece yaşananlar bütün çılgınlıklarımın şahikasıydı.

N'apayım, oyun oynamayı seviyorum. Kız kardeşim Münevver gibi köşelere çekilip mızmızlanmak ya da ablam Latife'nin yaptığı gibi mumya misali donup kalmak bana göre değil. İçim daralıp gözyaşı yanağıma inerken bir oyun geliverir aklıma, nereden çıktığını bilmediğim deli bir heves sarar her yanımı. Ancak, bazen hayatla oyun birbirine karışıyor.

Mesela Esat Bey'le izdivacım...

İşgal, şehrin sokaklarına kara bir bela gibi inmiş, on sekizimin baharı kararmış. Aylardır evlerde hapisiz. Uyku haram.

Yalının hemen yakınındaki Hamidiye Camii'nin müezzini yanık sesiyle sabah ezanını okuyor; annem, babaannem, Adviye Halam, babaannemin büyütmesi Selime Abla, "Ya Rabbi, bizi bu mübarek ezandan mahrum etme!" diyerek, hep bir ağızdan ağlıyorlar. Hatırası elan yüreğimi dağlar. Bu korku dolu bekleyiş gecelerinin birinde laf dönüp dolaşıp Esat Bey'e geliyor. Tepeden tırnağa dikkat kesiliyorum. Kuvvacılar'a yüklüce para temin edenlerdenmiş, müzmin bekârmış, evlilik işleriyle alakası yokmuş. Ağzımı yayıp çingene kız taklidi yaparak, "Yok canıım! Öyle mii!! Bakınız beyimizin inadına" diyorum. Adviye Halam kızıyor, "Aaa kızım! Büyüdün artık!" Halamın önünde reverans yaparak, "Hiçbir fikr-i sabit ebedi değildir hanımefendi" diyorum. Ve kaderimi şu ıssız balkona taşıyan evlilik oyunu başlıyor.

Evet, bu fikriyatım hâlâ değişmedi, "Hiçbir fikr-i sabit ebedi değildir"

Baharın hemen her günü İvonne'un Bornova'daki evine gidilecek, beyaz pilili etekler giyilip köşkün arka bahçesindeki kırmızı toprak kortta tenis oynanacak... Eylül boyunca yalının iskelesinden kova dolusu çipura tutulacak, kıyıya kurulan sofrada bütün aile muhakkak birlikte yemek yiyecek... Her gece körfeze demirli gemilerin ışıklarına bakarak istikbaldeki güzel günlere dair hayaller kurulacak... Hani, nerede bunlar? "Zito Venizelos!" çığlıkları bu değişmez sandığımız hayat düzenine son vermedi mi? O şen şakrak yalı kararıverdi. Yıllanmış dostluklar, işgalcilerle kurulan ya da kurulmayan münasebetler yüzünden bir anda yıkıldı. Lacivert-beyaz çizgili bayrağın tüm resmi binalarda, Kordon Boyu'ndaki Rum evlerinde dalgalanacağını düşünebilir miydik hiç! Hepsi oldu bunların, ama şimdi sanki hiç olmamış, kötü bir rüyaymış gibi geliyor. Geçmişteki bedbaht günler küllenmese, yaşamaya yetecek can kalır mı insanda?

Basmane'nin ortasında yüksek duvarlarla dış dünyadan ayrılmış olan okulumuzun Amerikanvari müfredatı, olaylara iyimser bakmayı öğretti bana. Mesela karamsar, vesveseli birisi dün gecenin ertesinde pişmanlık duyardı; oysa ben pişman değilim. Herkesin kendi hayatını yaşadığı bir devirdeyiz; bu yüzden, asri bir genç kız için tahsil elzem. Kocasının yanında eksik etek kalmayan, onun gurur duyacağı bir eş olmak...

Esat Bey'in ecnebi iş arkadaşları, 'Asansör'den İzmir manzarasını temaşa ettiğimiz sırada, *İlyada*'dan "söyle tanrıça" diye başlayan bölümü ezbere okuduğumda nasıl da şaşırmışlardı; şaşmakla kalmamış, aksansız konuşmama aldanıp Amerikalı olduğum zannına kapılmışlardı. Esat Bey ziyadesiyle mütehassis olmuştu. Bunları tefrik edebilen bir kocadır Esat Bey.

Tarih, coğrafya, resim, müzik, umumi kültür... Hepsini gördük. Alafranga âdâb-ı muaşerete vâkıf hanımefendiler olarak yetiştirildik. Son sınıftayken, başta Gülşen olmak üzere, Mebrure, İvonne, Seniha, Maria... Neredeyse sınıfın tamamı nişanlandı. Okuma delisi birkaç tuhaf kız da pederlerini ikna edip ecnebi memleketlere, bilhassa Paris'e ya da Londra'ya gittiler.

İşgalde de olsa paranın açmadığı kapı yok. Babam beni de tahsil için Avrupa'ya göndermek istiyordu; annem, "Fehime'mi gurbetlerde soldurmam Müfit Bey!" diye ağlıyordu. Ağlaması hiç eksik olmazdı rahmetli anneciğimin.

Sultanahmet Mitingi'nde binlerce erkeği susta durduran Halide Edip Hanım'ı örnek alıp ilim irfan yoluna girmeye niyetlendim bir ara. En yakın arkadaşlarım art arda evlenince, gelinlik elbiselerinin bir günlük saltanatı aklımı çeldi. Ne yalan söyleyeyim, bir erkeğin mahrem dünyasını da dehşetli merak ediyordum.

Uzun uzun düşünüp, eğriyi doğruyu ince ince tartarak karar verebilen bir mizaçta değilim. Hevese, hislere itimat etmektir tercihim.

Esat Bey'in inadını alt etmek hevesi... İnsan gençken, anneciği babacığı dağ gibi arkasındayken pek cesur, pek atak oluyor galiba. Uzunca boylu, top sakallı, müstehzi gülüşlü, kırkına merdiven dayamış bir adamla aşık atmaya kalkmak...

Galip Dayım'ın Galatasaray İdadisi'nden arkadaşıydı Esat Bey. Sonraları bir şirket kurup, umumiyetle Levantenler'in elinde olan kuruüzüm-tütün ihracı işine girmişler, pek muvaffak olmuşlardı. Babam, "Aferin çocuklara" diyordu.

Esat Bey atlara meraklıydı. Biri Arap, ikisi İngiliz üç tane cins atı olduğu, onların bakımına, eğitimine büyük itina gösterdiği söylenirdi.

— Herkes sizin atlarınızdan bahsediyor efendim. Biri siyah, diğer ikisi doruymuş.

— Galip bir gün sizi de getirsin Buca'ya.

— Aa elbette, çok memnun olurum.

1920 yazının nerdeyse tamamını Buca'da geçirdim diyebilirim. Haftanın en az iki günü kâh Galip Dayım'la, kâh Latife Ablam'la, kimi gün de emektar kâhyamız Dursun Efendi'yle gidiyorduk. Esat Bey atlarının yanında bambaşka bir insan oluyor; gülüyor, konuşuyordu. Çocuksu denebilecek taşkınlıkları aramızdaki yaş farkını siliyordu. Bir yanı meyvelik, diğer yanı atların besleneceği arpa, buğday, yonca ekili arazinin en geniş bölümü, kırmızı renkte çeşitli yükseltilerle bölümlenmiş toprak zeminli koşu alanı olarak ayrılmıştı. Esat Bey bu iptidai konkurhipikte yükseltileri aşarken gövdesi atla bütünleşip kanatlanıyor, kaslı uzun bacaklarını kısrağın karnına bastırarak hızı istediği gibi ayarlıyordu. Beyaz badanalı ahırın önündeki tahta kerevette soluklanırken, arka taraftaki yoncalıkta dolaşırken, seyislerin ikram ettiği ayranı bıyıklarına bulaştırarak içerken İstanbul'dan, Paris'ten bahis açıyordu. Romanlarda okuduğum hayatları bizzat yaşadığını sandığım bu adamla aramızda tedirgin bir yakınlık gelişiyordu.

— Ben de ata binmek istiyorum.

— Olur, ama oyun değil bu Fehime Hanım, karşıdan göründüğü kadar kolay değildir atın üstünde durmak.

— Öğretirseniz?

— Elimden geleni yaparım, ancak bu sert sporun nazik genç hanımları incitebileceğini unutmayınız.

Tüyleri elmas gibi parlayan, mazlum bakışlı kara atın başını okşadım; kulağına eğilip, Esat Bey'in duyabileceği bir fısıltıyla, "Seni çok seveceğim, ama sen de beni incitme, anlaştık mı?" dedim.

Esat Bey elini kara atın başını okşamakta olan elimin üstüne koydu, avucu ateş gibi yanıyordu, bana ilk kez ismimle hitap ederek, "Evet Fehime, anlaştık" dedi.

Sonra işgal nedeniyle oldukça sade bir düğün... Sonra bin bir güçlükle geçen Milli Mücadele yılları... Sonra sert rüzgârlar... Sonra kucağımı boş bırakan üç hamilelik... Sonra... Sonra...

Hepsi geldi geçti. Şimdi karanlık ve bol yıldızlı bir balkondayım. Ortalıkta hiç ses yok. Yalnızca ağustosböceklerinin bitmeyen vızıltısı, bir de arada bir aşağıdaki caddeden geçen faytonların tıkırtılı nal sesleri... Şu saatte bile sıcak insanın derisine işliyor; sabahlığı çıkardım. Balkonun mermer döşemesi ateş gibi. Göztepe böyle yanıyorsa aşağıları kim bilir nasıl kavruluyordur. Karataş'taki yalı nispeten serin olur, el ayak çekilince kayıkhaneye vuran dalga sesleri işitilir orada; annenin bebeğini sallaması gibi şefkatli bir tesiri vardır o musikinin.

"Körfezdeki dalgın suya bir bak göreceksin, geçmiş gecelerden biri durmakta derinde..."

Hakikaten bakıyorum, şu dalgın karanlık ummanda geçmiş geceler birbiri ardına arz-ı endam ediyor. Sadece benim mazim değil, mübadele yetimi Nazlı'nın Tepecik Emraz-ı Sâriye Hastanesi'nde geçirdiği sıtmalı geceler, Dursun Efendi'nin dilinden düşmeyen Deliormanlar, yalı komşumuz Moralızade Hikmet Hanım Teyze'nin memleketten yadigâr kayıp küpeleri, Punta'daki reji işçilerinin parmakları yanana dek içtikleri sigaralar, velhasıl ummanı bir at nalı gibi kuşatan şehrin bütün saadet ve ıstırabı şu yakamozlarla titreşen sularda birleşiyor. Peki, ben dün geceyi körfezin derin sularına gömebilecek miyim? Neden böyleyim ben? Hep bir deli heves...

Teşrinievvel'in 22'sinde otuz yedi yaşına intisap edeceğim. Dönülmez akşamın ufku yaklaşıyor, ama ne gam! İnsan çocuğu olmayınca hiç büyümüyor galiba. Oysa otuz yedi seneye sığan hadiseler az değil...

Böyle denize karşı, dünyaya kuşbakışı bakan bir tepedeymişim gibi kendi kendime konuşmak hoşuma gidiyor. Biri görse deli der. Bazen keşke dağ taş bozkır bir yerde yaşasam, duygularımı ayaklandıran bu hanımeli, şebboy, manolya kokuları olmasa diyorum. Keşke yattığım yerden dalgaların sesini duymamış olsam, yosun kokusunu bilmesem, keşke martılar çığlık çığlığa dolaşmasa üstümde.

Ben diğerleri gibi mesut, mazbut kadın taklidi yapmıyorum, böyle bir şey yapmak zorunda değilim. Riyasız yaşamamı vasi-

yet etti bana babacığım. "Sıhhatine özen göster, aklının ayarı nasıl tutuyorsa öyle davran gözümün nuru" dedi.

Arkamdan konuşanların, "başına buyruktur" diye taşralı kadınlar gibi dedikodu yapanların dönüp kendi hayatlarına bakabilecek cesaretleri yok. Esat Bey'in Karantina'da dolandığını ima eden, Rum hanendelerin variyetli Türk erkeklerine kancayı taktığından bahis açan biçareler, beni mat ettiklerini sanırken kendileri tongaya düşüyorlar. Kimi kolejden, kimi Hilal-i Ahmer Yardım Heyeti'nden, kimi bezikten, kimi de hısım akraba... Onlara bu haberleri götüren terziler, kâhyalar, çokbilmişler bana da onlara dair lafları taşıyorlar elbet. Ama dinlemem ben, "Vukuat esnasında siz de mi oradaydınız?" der, kapatırım ağızlarını.

"Mümkün mü unutmak güzelim neydi o akşam..."

Düşünüyorum da, Esat Bey bu şarkıyı terennüm ederken ben de içten gelen bir saik ile ona eşlik edip usûl vurabileceğim artık. Efkâr ile saadeti harmanlayıp malumu zikretmeden, güngörmüş köşkün sükûnetinde her birimiz kendi gecemizin rüyasına dalacağız. Ne Gülşen, ne de onun kumaşçı kocası kelimeye ihtiyaç duymayan bu muhabbeti, bu sessiz muhabbeti anlayamaz...

Gülşen'in dün geceki telaşı da görülecek şeydi hani.

— Fehiiiime nerde kaldın sen bu saatlere kadar? Ruhumu tükettin!

— Ne oldu? Çabuk söyle, neler geldi başına ha? Neden elin yüzün kıpkırmızı? Niye böyle titremektesin?

Heyecanla koluma girdi, holü geçip sola döndük, iki basamak inerek büyükçene bir bahçeye çıktık. Topuklarım çimlere bata çıka çardak altına yürüdük. Mebrure, İvonne, Seniha, Maria, Sara ayağa fırladılar. Zekiye elindeki udu göstererek, "Kusura bakma Fehimeciğim, kalkamadım" dedi. Onca merak ettirdikten sonra, gecenin geç vakti çıkıp gelmeme dehşetli içerlemişlerdi. Hiç zaman kaybetmeden sorguya çekileceğim belliydi. İvonne ile Sara'nın arasındaki boş sandalyeye oturtuldum.

"Fehimeciğim dokuza kadar bekledik, sonra gelmenden ümidi kesip yemeğe başladık; ama bak, bütün mezelerden var" dedi Gülşen.

Alafranga usûlde tanzim edilmiş keten örtülü ziyafet sofrası iştah açıcıydı. Kolalı önlük ve fisto boneyle daha çok bir müsamere oyuncusunu andıran elma yanaklı büyütme, tabağıma subye yumurtasıyla safranlı midye koydu.

Kadehler doldurulduu.

— İyi görünüyorsun *chérie*, öyleyse, önce bir hoş geldin diyelim sana.

İvonne'du konuşan. Hakikaten çok iyiydim. Buzlu rakı içmek, Gülşen'in mükellef yemeklerinin tadına varmak, şarkı söylemek, gülüp eğlenmek isteğiyle doluydum. Miras meseleleri sebebiyle mahkemelik olduğumuz amcazadem Nihat'ın karısı Mebrure bile sevimli görünüyordu gözüme. Her ne olursa olsun, bildiğim, tanıdığım Mebrure'ydi işte! Adviye Halam'ın dediği gibi; deliyse, bizim delimizdi. Mebruş daha fazla dayanamadı,

— E, Fehimeciğim, hadi anlat artık, neydi seni böyle geciktiren mühim hadise? Hastalık ya da fevkaladeden ailevi bir mazeret olmadığı muhakkak, yoksa böyle güller açmazdı yüzünde. Ne yalan söyleyeyim, kaçırdın: Önce terasta *brandy* içerek güneşi uğurladık, sonra Sara coştu, piyanonun başına oturdu. Valsler, tangolar... Aynı talebelik günlerimizdeki gibi... İnanmazsın, halıları kaldırtıp gıcır gıcır parkelerin üstünde kız kıza dans bile ettik, ama sensiz hiç içimize sinmedi.

— Esat Bey mi müsaade etmedi yoksa?

Seniha'ydı bu. Rumeli göçmeni annesinden miras sarı saçları, yemyeşil gözleri vardı. Böylesi dikkat çekici güzelliğe sahip bir kadında, böylesi ucuz bir tecessüs...

Seniha'ya cevap vermek yerine bahçeye, Hollandalı bir mimara çizdirildiği söylenen tuğla duvarlı, sivri çatılı eve göz gezdirdim. Ne de olsa biz bu akşam Gülşen'in yeni evini tebriğe gelmiştik. Bahçe bakımlıydı. Tam orta noktasına fıskiyeli bir süs havuzu kondurulmuştu. Yıllanmış palmiyeler evin boyunu aşıyordu. Karabiber ağaçlarının arasına serpiştirilmiş mantar biçimli lambaların ışığında görebildiğim kadarıyla, az önce indiğimiz

merdivenin iki yanı akşamsefası, horozibiği, katmerli gül, margarita, karanfil ve kadifeçiçekleriyle çevrelenmişti. Altında oturduğumuz asma çardak yeşil bir kafes gibiydi. Yaprakların arasından insanın dişini kamaştıran koruk salkımları sarkıyor, çiçeklerin rayihası masadaki kadınların koltukaltlarından yayılan *Arpège* kokusuna karışıyordu. Denizden gelen ferahlatıcı esintiye rağmen kendimi kapalı bir yerde gibi hissediyordum. Oysa denizle aramda Gülşen'in sivri çatılı evi ve az önce taksiden indiğim cadde dışında hiçbir şey yoktu. Az önce taksiden inişim... Ağır bordo kapının kapanırken çıkardığı tok ses... Havada asılı kalan belirsiz zaman diliminin ardından arabanın gürültüyle uzaklaşması... Gövdem nabız gibi atarken, o an en mühim şeymiş gibi kaldırımdaki devasa zakkum ağacını dikkatle inceleyişim... Bu kadar güzel bir çiçeğin zehirli oluşuna bir kez daha hayret edişim...

Dalıp gitmiştim. Masadaki sessizlikle kendime geldim. Konuşmalar kesilmişti. Meraklı bakışlar üstümdeydi. Zekiye udunu hafifçe tıngırdattı.

Bu bir başlama işareti olmalıydı.

Kumral saçlı, beyaz tenli kadın denize nazır tepede, eski yapı bir köşkün bahçesinde, yediveren güllerinin arasında tek başına kahvaltı yapmaktadır.

— Dursun Efendiii!

Masanın yanında kısa boylu, kalın enseli, gördüğü ağır işlerden kolları uzamış, elleri aşırı derecede irileşmiş, halinden tavrından Balkan göçmeni olduğu anlaşılan güleç yüzlü bir adam belirir.

— Taksi saat tam altıda burada olsun Dursun Efendi! Unutma, tam altıda!

Kadın isteksizce bir iki lokma atıştırıp kalkar. Dalgın gibidir. Bir süre bahçede dolaşır, rengârenk güllerden birkaç tane koparır; tirşe yeşili demir kapıdan içeri girip köşkün alt katındaki odalardan birinin kapısını çalar. Gülümsemesi yüzünde donmuş, başörtülü, parşömen tenli, kırılacak kadar zayıf bir kadın açar kapıyı.

— Ahh, sen miydin Fehimeciğim, geç, buyur kızım.

— Hayırlı Cuma'lar demek için uğradım Fazilet Ablacığım, kahvaltıya da gelemediniz... Bugün nasılsınız, baş ağrınız nasıl oldu?

— Berhudar ol. Ne güzel güller bunlar böyle! Bu yaştan sonra bizim iyiliğimiz musalla taşında vakidir; ama hamdolsun, isyankâr olmamak lazım. Dur bak, vallahi geleceğini bilmişim gibi reçel tepsisi hazırlatmıştım, tatmadan dünyada salmam.

Yaşından genç görünümlü kadın sırasıyla gül, çilek, sakız reçellerinden birer kaşık tadar, kaşıkları içi su dolu bardağa bırakır. Yüzünde yaramaz ve şımartılmış kız çocuğu ifadesi belirir.

— Şu suyu da iç bakiiim üstüne çocuğum. Haaah şöyle!

Yaşlı kadın, konuğun saçını okşar, sessizce ağlar. Saçı okşanan kadın şaşırır, o da ağlar, suratında niçin ağladığını bilmeyen bir ifade vardır.

Kapı kapanır.

Dursun Efendi üst kata çıkan merdivenin başında sabırsızdır.

— Madam Ester'e dün haber salmıştık ya, erkenden gelmiş, salonda sizi bekler. Ha bir de Kemeraltı Yemişçi Han kiracılarından Selahattin Bey geldi, mühim bir meseledir dedi, onu da orta odaya aldım.

Elleri önde bağlı, gözü yerde, sırtı hafif kambur adam kitap dolu rafların önünde ayakta durmaktadır.

— Niye ayakta kaldınız Selahattin Bey, buyurun, oturunuz lütfen.

Adam koyu yeşil maroken koltuğun ucuna ilişirken kadının yüzüne kaçamak bir bakış atar. İstediğini alacağına kanaat getirir. Gözlerini yerden ayırmadan konuşur:

— Üç ay müsaadenizi rica edeceğim hanımefendi. Esnafın durumu giderek güçleşiyor. Çok sıkışığız. Bergama, Kiraz, Torbalı, Selçuk, Alaşehir tütünü, üzümü, zeytini tüccara satınca, biz de çiftçiden alacağımızı tahsil edip, kiralarımızı ödeyeceğiz inşallah. Biliyorsunuz, rahmetli beybabanızla da çok eskiye dayanan bir hukukumuz vardır.

Yaşından genç görünümlü kadın böyle durumlarda babasının söylediklerini, aynı babası gibi dingin ancak kararlı bir sesle yineler:

— Hayırlısı Allah'tan Selahattin Bey, ekim ayında tekrar görüşürüz şeraiti. Zevcenize selamlarımı iletiniz.

Kadın az önceki tutumundan hoşnut gülümser, onca kiracıdan arada bir bazı zorluklar çıkmasına şaşırmamak, rahmetli babasının dediği gibi, "parayı kendine yakıştırmak icap eder"

— Esterciğim, iyi ki geldiniz! Ocağınıza düştüm. Fuarın açılışına sayılı gün kaldı, üstüme giyecek hiçbir şeyim yok. Ne renk olacak? Şöyle en son moda, henüz kimsenin giymediği bir kılık...

Esmer, balıketinde, kaşları kalkık, kalın dudaklarını öne uzatarak konuşan ufak tefek bir kadındır Terzi Ester. Elli ayaklı denen cinstendir. Kara kaplı küçük defterinde tüm kalburüstü hanımefendilerin vücut ölçüleri kayıtlıdır.

— Viole yapalım Hanımefendi. Beyaz teniniz ortaya çıksın. Ceketi dört pensle belinize oturtur, omuzlara enli vatka koyarız. Etek dar olacak. Arkadan derin yırtmaç açmak icap eder. Yazdır amma, yine de ipekli bir çorap giyilecektir. Muare dik kalır, ipek şantuk, ipek saten, hangisini arzu ederseniz. Bluz lila olsun, amma resmi yerdir, erkân gelecektir ise, beyaz tercih edilir. Kuzinim Armina Galatasaray'ın Aynalı Pasaj'ında çalışır. En âlâlarını seçip gönderecek. File eldivenler modadır. Küçük şapka takacaksınız, kısa kesimli saçta masum durur. Perçemleri gül yanağınıza kıvırıp kan kırmızı ruj sürüldü mü, Joan Crawford halt edecek yanınızda.

— Ahh sizin bu tatlı diliniz Madam Ester... Neşelendiriyorsunuz beni. Dokuz Eylül Balosu için de şöyle drapeli bir tuvalet düşünelim.

— Hem drapeli hem de Amazonlar misali tek omuzlu... Anlayan anlar, haute couture'dür sizin giyiminiz. Konuşulacaksınız elbet. Asalet başka şey. Para el değiştirdi kuzum. Alsancak'ta eski yangın yerinde villaya taşınan, sanıyor Versay Sarayı'nda Marie-Antoinette'tir.

Çok kişilere dikiyorum; ama insandan insana fark var. Şöyle giyinip de ece gibi salınıverdiniz mi... Arada bir kurşun döktürün, biz de nazara inanırız siz gibi. Aldırmayın hiç kimseye. Bu İzmir şehri kadınlar arasındaki hasetlikten çatlayacak bir gün Fehime Hanımefendiciğim.

— Mutfağa kadar inebilir misiniz, Fehimanım?

Yine Dursun Efendi'dir seslenen.

— Güğüm gece boyunca sızdırmış. Esat Bey'in Akhisar'dan hususi olarak getirttiği yağ akıp gitmiş.

Mutfağın yer taşları vıcık vıcık yağdır. Mübadele yetimi Nazlı ile Hüsniye Ablası dökülen yağı arapsabunuyla silmeye çalışmaktadırlar. Telaşlıdırlar çok.

— Silsek de çıkmıyor Ablacığım.

— İyi canım, n'apalım, Esat Bey'le konuşurum ben. Ortalığı temiz pak yapın, Kevork Usta'ya güğümün sızdıran yerini kaynaklattırın. Yukarı çıkıyorum, işim var biraz.

Basamaklar bıkkın tırmanılır. Topuk sesleri tekdüzedir. Kapı açılır. Yaşından genç görünümlü kadın, denize bakan, lavanta kokulu, büyük bir odaya girer. Gülpembe taban halıları, Victoria tarzı beyaz mobilyalar, armalı pirinç karyolayı bir çadır gibi örten cibinlik ve melek desenli dantel perdeler odaya masalsı bir görünüm vermektedir. Soyunma paravanının önünde duran üç aynalı tuvalet masası; renkli parfüm şişeleri, pudriyerler, ense topuzu yapmakta kullanılan taşlı taraklar, akla gelebilecek her türden süs eşyasıyla ışıl ışıldır. Şöminenin üstünde kollu şamdanların arasında eski yazıyla, *"Hak tecelli eyleyince her işi asan eder / Halk eder esbabını bir lahzada ihsan eder"* yazan, el işlemesi levha asılıdır. Kadının devinimleri odaya girince değişmiş, merdivendeki durgunluk yerini sabırsız bir kıpırtıya bırakmıştır.

— Bakalım Hakkımız bugün nasıl bir gün ihsan edecek bize... Mecburi vazifelerimi tamamladım. Artık sazlı sözlü bir Kordelya gecesi için hazırlanabilirim.

Paravanın arkasına geçip soyunur. Ferit Eczacıbaşı Lavanta Kolonyası'ndan pamuğa bolca döker; kuğuyu andıran boynunu, elmas akarsulara alışık gerdanını, emzirmediği için dikliğini koruyan göğüslerini, fildişi pürüzsüzlüğündeki kollarını özenle siler.

— Ne zamandır felekten bir gün çalmadım. Eskiden tekneyle Uzunada'ya gidilirdi, Çigan orkestrası eşliğinde danslı geceler yapılırdı, hele Suavi Enişte'nin Ab-ı Hayat'taki bağ evi... En az on beş gün, bazen bir ay bile kalınırdı o sefalı evde.

Kadın kendi kendine konuşurken biriyle dertleşir, kimi an da birini ikna etmeye çalışır gibidir. Dolabı açar. Askılar dolusu giysi üzerinde şöyle bir elini gezdirir; 'V' yakalı, japone kollu, kırmızı elbisede karar kılar. Elbisenin göğüs açıklığına gül montörlü elmas dalını takar. Yüzünü, boynunu, gözlerini, dudaklarını boyar. Koyu yeşil gözlerini daha da iri gösteren ay kaşlarının tekini yukarı kaldırarak üç kanatlı aynaya bakar.

— Eveet, oldu işte! Mesadet Abla'nın İstanbul'dan gönderdiği kırmızı süet iskarpinleri giyip, siyah portföy çantayı da elime aldım mı, her şey tamam.

Aynadaki görüntü kusursuzdur.

— Benim müşkülatım da bu zaten, her şeyin tamam oluşu, mutsuzluğa bahanemin olmayışı.

— ...

— Peki ya Esat Bey...?

— Hayır, o da kendi tutturmamdır.

Dursun Efendi kapıyı hafifçe çalar.

— Fehime Hanım, taksi geldi, zamanıdır, inesiniz.

Yaşından genç görünümlü kadın köşkün ana kapısından çıkar. Yüksek topuklu kırmızı ayakkabı, şık kesimli kırmızı elbise, geniş kenarlı siyah panama şapka ile bir film artisti gibidir. Üst bahçeyi geçip, çam ağaçlarının gölgelediği eğimli patikadan korunun aşağı kısmındaki demir kapıya ulaşır.

— Denizin nemi iyice paslandırmış bu kapıyı Dursun Efendi, baksana tutulacak yeri kalmamış, hemen tamir ettirelim bunu.

Demir kapı gıcırdayarak cehennem sıcağı caddeye açılır. Kaldırım kenarında bordolu siyahlı bir taksi beklemektedir. Dursun Efendi arabanın sağ arka kapısını açar.

— Selametle Fehime Hanım.

Az ötedeki gölgelikten beliren, uzun boylu, esmer genç adam içmekte olduğu sigarayı yere atar, direksiyona geçer. Yüzü yerde, hareketleri tartımlı, kaçamak bakışları gölgelidir.

— Karşıyaka'ya gideceğim. Vaktim var, yavaş sür arabayı. Geze geze gideyim.

Araba kara tarafında bitişik düzen cumbalı evlerin, deniz

tarafında kıyıya dizili yalıların çevrelediği paket taşı döşeli caddede hafif sarsıntılarla ilerler. Yalı iskelelerinden denize atlayan gençler, evlerinin merdiven basamaklarını kova dolusu suyla yıkayan çıplak ayaklı kadınlar, dükkân önündeki kaldırıma sandalye dizip miskinlik yapan esnaf, sarı sıcağın iyice coşturduğu mor begonvillerle kaplı duvar diplerinde uyuklayan köpekler, caddeye inen dar sokakta bir aşağı bir yukarı gezinen dondurmacı... Bütün bu kolay mutluluklar yerli yerinde durmaktadır. Yaz öğleden sonrasının hiçbir zaman değişmeyen görüntüleri, arabanın arka koltuğundaki kadında karışık duygulara yol açmaktadır. Zaman akmıyor gibidir, öyleyse ölü bir zamandır, bir hiçliktir yaşadığı; ama bir başka duygu bunun tam karşısına dikilmektedir: Bu şehirde olanı, olmuşu ve olabilecekleri bilmek, akmayan zamanın üstünde tuhaf bir egemenlik, hayatı hafife almasını sağlayan sonsuzlukla ilintili bir güç hissetmesini sağlamaktadır.

İşte az sonra Kilise Sokağı'ndan geçilecek; sırasıyla: Latin yapılarını andıran bembeyaz Vali Konağı'ndan, Ayla Hanımefendi'nin koruluğun içinde gizlenen tavuskuşlu köşkünden, Galip Kadıgil'in –bir türlü unutamadığı– lacivert gözlü sevgilisinin yasemin bahçesinden, her tür tuhaf malzemenin satıldığı bakkal Avram'ın önünden geçerek Karataş'taki yalıya ulaşılacaktır.

Arabanın arka koltuğundaki kadın yalıya içi yanarak bakacak; o birkaç saniyelik bakışa ana babasının, şimdi miras nedeniyle mahkemelik olduğu kardeşlerinin, o eve girip çıkan, o evde beslenip büyüyen hayatların bütün hikâyesini sığdıracaktır. Bahçe duvarından çatıdaki kırık kiremite, dalına salıncak kurduğu top çamdan kayıkhaneye inen kaygan merdivene kadar en olmadık nesnelerde barınan anılar, sesler, kokular, korku ve sevinçler üstüne çullanacak; öyle ki, adı bile sinirine dokunan Karantina'ya bir an önce varmayı, zihnini o konuyla meşgul etmeyi kurtuluş bilecektir.

— Çakmak var mı?

Uzun parmaklı, iri kemikli el çakmak alevini arka koltuğa uzatır. Yumuşak aromalı tütün kokusu yayılır arabanın içine. Beth İsrael Havrası'nın önünden geçmektedirler. Raşel'in,

Vivet'in, Mimi'nin düğünleri, sonraki yıllarda oğulları için yapılan görkemli Barmista törenleri... Sigarayı kısa kesik soluklarla içine çekerken, camiden çok havraya gitmiş olduğunu hayretle fark edecektir arka koltuktaki siyah şapkalı kadın.

O malum isim buralarda bir yerde oturduğu için mi, yoksa çok daha öncelerden, ta mübadele zamanında açlık, perişanlık içinde gelenlerin şimdi Sanat Okulu olan şu eski yetimhanede istif edilmesinden mi bilinmez, Karantina'dan her geçişte kara, soğuk, ışıksız bir koridordan geçer gibi ürpermektedir. Sanki ansızın kocasının, o kadının ya da aç sefil bir mübadele yetiminin boş bakışlarıyla karşılaşacaktır. 'Asansör' üstünde, deniz gören bir balkona kurulu rakı sofrasında, yanık bir kadın sesi "Milo Mu Ke Mandarini"yi söyleyecek; kendisiyle tek kelime konuşmayan adam, o evde 'Eleniku'suyla göz göze, can cana bir muhabbet gecesinde yitecektir.

Hapishane görünümlü Kız Lisesi'nin gri duvarları ardında okuyan yüzlerce genç; ümidi düşünmek, Türk Ocağı'ndaki milli sanat etkinliklerinden heyecan duymak, bilgisini görgüsünü insanlarla paylaşmak, tembelliği bir kenara bırakıp hiç olmazsa birkaç kitabı Türkçeye tercüme etmek... Böyle bir hayat sürebileceği halde, Karantina düğümüne, Karataş'taki kırık kiremite, hepsi birbirinin aynı olan eğlence gecelerine saplanıp kalmıştır kadın. Hayat, roman sayfalarından çok daha hızlı ilerlemekte, şakaklara inen beyaz gölgeler kınayla, rastıkla bile örtülememektedir.

Ağır ilerleyen araba Sarı Kışla'yı geçerek, şehrin kalbine gelir.

Konak Meydanı deniz kıyısında geniş bir alandır. Ortada iki yanı palmiyeli Saat Kulesi, hemen yanında küçücük bir camii, arka planda görkemli hükümet binası ile bir kartpostal görüntüsü gibidir meydan. Satıcılardan, güvercinlere yem veren çocuklardan, bakla falı atan çingenelerden, yolcu indirip bindiren otobüslerden, iskeleye yanaşan vapurlardan yayılan yaşam sevinci, arabanın arka koltuğunda oturan kadının dar caddede kararan ruhunu ferahlatmıştır. Hükümet Binası'yla Gaffarzadeler'in oteli arasındaki Kemeraltı Çarşısı, Elhamra Sineması'nda izledikleri Hollywood filmleriyle sarhoş olanların, Beyler Sokağı'nın karanlık doktor muayenehanelerinde dertlerine deva arayanların, alış-

verişten dönen kadınların, cebi beş parasız avarelerin aktığı bir insan nehri gibidir.

— Pasaport tarafına sür arabayı.

Pasaport'ta güneşin denize indiği saatler yaşanmaktadır. Her ne olursa olsun güneşin denize ineceğini, sandalyeleri denize dönük kahvelerde beyaz keten ceketli, beyaz fötr şapkalı, kalantor beylerin nargile içeceğini, gemilerin her zaman bu limana bir şeyler getirip buradan bir şeyler götüreceğini, zaman içinde tek değişenin bu tabloda rol alan kişiler olacağını bilmek; insanın olayları yönlendirdikçe küstahlaşan kibrini söndürmekte, yolu buradan geçenler Pasaport Limanı'ndaki hengâmeyi ölümlü bir canlının alçakgönüllü bakışları ile izlemektedir.

Hayat... Savrulmalar... Yükselip alçalmalar... Yenilgi ve zafer... Hepsi işte bu gök kubbenin altında, işte bu denizin tanıklığında yaşanmış, toprak iyi ya da kötü olduğuna bakmaksızın kendisine verileni alıp öğütmüştür. Birileri Alsancak'ı yakmış, birileri hevesle yeniden yapmıştır. Geniş bulvarlar, Avrupai bankalar, iş hanları, heykeller, meydanlar, iki üç katlı apartmanlarla eski yangın yerinde yeni hayatlar yeşermiştir. Bunlar da zaman içinde yok olup gidecek, arkeologlar kalıntıları bulacak, sonra başka tepelerde, başka düzlüklerde, başka şehirler kurulacaktır. Zamana sığınmayı, kanatlanan bir martı gibi zamanın içinde süzülmeyi çoktan öğrenmiştir arka koltuktaki heves yorgunu kadın.

Kordonboyu'nda kol kola yürüyen çiftlere bakarak gülümser.

Kordonboyu aşk demektir elbette. Burada dolaşırken bir isme, bir surete, bir hayale bağlanmak arzusu tüm benliği sarar. Arabanın arka koltuğundaki kadın, Kordon'da bir erkekle kol kola yürümemiştir hiç. Her girdiği ortamda beğenilmiş, iltifatlar almış, ama kimse hayat çizgisini onun uğruna değiştirmemiştir.

Bir kadının gerçek gücü nasıl belli olur? Gemileri yakmaya değecek bir sarsıntı yaratamayan güzellik, duvardaki köhne bir portreden başka nedir ki? Nedir oyunlara sığınarak avunmak? Üstelik istediklerini yapmak için hiçbir engel yokken. İstediği nedir? Ne tutmaktadır onu? Bu şehir mi, anılarla ağırlaşmış o köşk mü? Bir inat uğruna evlendiği ve Rum hanendeyle yaşadığı tutkuyu kendisinden esirgeyen adam mı?

Araba tütün depolarının olduğu semtten geçip Salhane tarafına dönmüştür. Gün, körfezin karşı yanındaki evlerin camlarında yanmaktadır. Binalar giderek seyrelir. Ortalık ıssızdır. Bayraklı tren istasyonunda bir süre tantanların açılmasını beklerler. Lokomotif yavaşlar, duman genzi yakar, raylar titrer, tantanlar ağır ağır açılır. Yol yukarı tırmanır. Körfeze hâkim bir görünüm belirmiştir. Günbatımı; toprağı, denizi, gökyüzünü pembeye boyamış, Çatalkaya ile başlayan dağ silsilesi morun tonlarıyla harelenmiştir. Bu yükseklikten at nalı biçimindeki körfezin açık denize bağlanışı görülmektedir. Şehir bir düş fanusu gibidir. Arka koltuktaki kadın o fanusun dışında bir yerdedir. Zamana kaydetmezse fanusa dıştan baktığı bu değerli anı yitirecektir. İçindeki tekinsiz ses ancak imkânsız olana dokunur, alışılmışın dışına çıkarsa zamana çentik atabileceğini fısıldamaktadır. Yüreği daralmış, çaresizliği ile yüzleşmek elini ayağını kesmiştir. Göz pınarlarında biriken yaşları ipek mendilin ucuyla silmeye çalışırken, bakışları dikiz aynasındaki bir çift siyah gözle buluşur. Bütün vücudu ürpertiyle sarsılır.

"Bu kadar da kara göz olur mu? Kara, kapkara..." sözcükleri dökülür biçimli dudaklarından. Daha önce hiç bu kadar kara bakan bir çift göz görmemiştir.

Ne diyordum? Hah, dün geceki lafebelerinin komik halleri... Hele yemek yemeyi ağırdan aldığımı fark eden Raşel'in, "E hadi ama, yut artık şu sarmayı" demesi unutulur gibi değil. Biraz daha nazlansaydım, hakikaten çatlayacaklardı. Sabırlarını daha çok zorlamadım.

"Öncelikle sizleri endişelendirdiğim için hepinizden özür diliyorum. Doğru tahmin etmişsiniz, gecikmemin nedeni hastalık-kaza-bela filan değil. Sabah erkenden kalktım, daha kahvaltı esnasında akşam saati Karşıyaka'ya gideceğimi kâhyaya bildirdim. Bu gece sizlerle buluşacak olmanın heyecanıyla giyinip kuşandım. Taksi tam altıda geldi. Vakit boldu, geze geze gidelim, dedim. Bir yandan sigaramı tüttürüyorum, bir yandan sağa sola bakınıyorum... Derken, Bayraklı'ya geldik. Tantanlar kapalıydı. Trenin geçmesini beklerken nedense şoförün ensesine ta-

kıldı gözüm; pek beğendim. Bir erkeğin gençliği enseden de belli oluyormuş demek ki, hay Allah, dedim içimden. Karşıyaka sapağına kadar iyice baktım adamın ensesine. Tam yol ayrımına geldiğimizde, ansızın biraz daha dolaşmak istediğime karar verdim; gözlerimi bakmakta olduğum enseden bir an olsun ayırmadan, 'Çek koçum Yamanlar'a!' dedim, kara gözlü şoföre. Tantalos'un aç susuz cennetine çıktık, oralarda şöylecene bir güzel dolaştık. Az önce kapının önünde arabadan inerken de göğsümdeki elmas dalı çıkarıp, taksinin ön koltuğuna bıraktım. 'Bunu karına götür, sevinsin taze' dedim.

İşte bütün olan biten bundan ibarettir."

Keşke birazcık istidadım olsaydı da sözü tamamladığımda masadaki sekiz kadının yüz ifadelerini resmedebilseydim. Donakaldılar. İskeleden kalkmakta olan 23.00 vapurunun düdüğü işitiliyor, yan bahçeden kahkaha sesleri geliyor, ama bizim kızlardan beklediğim çığlıklar yükselmiyordu. Uzayan sessizliği yine Mebrure bozdu:

— Fehime! Ahh Fehime! Sen başkasın! Gerçekten bambaşkasın! N'aptın ettin, gecenin yıldızı oldun *darling*, nereden aklına geldi böyle komik bir senaryo ha?

Sonra kıkırdayarak gülmeye başladı:

— Ayy düşünebiliyor musunuz, koket Fehime şoförün bitli ensesine bakıyor...

Kısa bir duraksamanın ardından Gülşen, Maria, Raşel, Ivonne, hatta suratsız Seniha bile Mebrure'nin delimsirek kahkahalarına katıldılar. Gülşen incir tatlısını getiren boneli beslemeyi mutfağa postaladı.

"Ay tam biz bize sohbet ediyoruz, biraz çakırkeyif olmuşuz kırk yılda bir..."

Gözlerinden yaşlar gelerek gülüyor, başladıkları cümleleri tamamlayamadan yeni kahkahalara boğuluyorlardı. Her birisi farklı bir ayrıntıyı öne çıkarıyor, hikâyeyi kendi fantezileri istikametinde biçimlendiriyorlardı. Beni unutmuş gibiydiler. Kendi aralarında konuşuyor, arada Yamanlar Tepesi'nin kaç metre yükseklikte olduğu, şehirde kaç adet taksi çalıştığı ya da elmas bir yaka iğnesinin kaç lira edeceği konusunda fikir ayrılığına düşüp iddialaşıyorlardı.

"Allah aşkına doğru söyle, kaç gündür kuruyorsun bunu o güzel kafanda?" diye ısrar etti Maria. İvonne cevapladı: "Sen de o inziva köşkünde yaşlılarla ömür geçirseydin, değil hikâye, destan bile yazardın."

Çok içildi dün gece, çok gülündü. Zekiye'nin udu, Seniha'nın billur sesi derken, dört başı mamur bir Kordelya gecesi yaşandı. Sabahtan beri de bahçıvan, noter kâtibi, Buldanizadelerin gönderdiği kumaşlar filan... Gözümü kırpmadım. Neredeyse üç dört saatlik uykuyla duruyorum. Esat Bey olsa, İsviçre yapımı altın saatine bakar, "İyi insanlar zaman zaman uyurlar" derdi; ama bu limonata gibi havada, körfeze karşı böyle bir balkon sefası bırakılıp da yatılmaz ki Esat Beyciğim.

Kabul Günü

Zeytinliklerle kaplı tepelerin arasında kalan şu verimli ovada pamuk, tütün, bostan yetişir. Dutlukların, incir bahçelerinin, şeftali, erik, kayısı dolu meyveliklerin dalları toprağa değer. Nereye kazma vurulsa, gürül gürül su fışkırır. Rüzgâr batıdan estiğinde göz alabildiğine uzanan ekinler türlü ışık oyunlarıyla dalgalanır. Buralar, uzun yazların konakladığı topraklardır.

Ovanın ortasından uzak illeri birbirine bağlayan bir karayolu, bir de demiryolu geçer. Kuşbakışı bakıldığında kıvrılıp bükülerek ovayı kat eden iki devasa yılanın kıstırdığı bir av gibi görünen karaltı, haritadaki binlerce kasabadan biridir yalnızca. Arabalar ve trenler buradan o kadar hızlı geçer ki, yolcular, kasaba adının yazılı olduğu tabelayı bile gözden kaçırabilirler. Ad, nüfus ve rakım yazılı tabeladan hemen sonra, avlusunda pamuk balyaları yığılı Tarım Kooperatif Birliği ile başlayan bu yerleşim, önlerindeki direkte paslı birer egzoz sallanan tamirci barakalarının az ötesinde üç beş çingene çadırıyla sonlanır.

Yöreyi tanımak, belki de düşüncelerindeki karmaşadan bir an olsun sıyrılmak için ay yıldız damgalı camı yukarı sürgüleyen tren yolcuları, yüzlerine çarpan havada incir kurutma kerevetlerinden, karanlık tütün depolarından, yağhanelerin pirina çukurlarından yayılan o ağır kokuyu duyarlar. Hat boyunca Rumlardan kalma yıprak evleri, o evleri sarmalayan kan kırmızı çardak güllerini izlerler.

Karayolunu yeğleyen yolcuların çoğu uyuklar. Uyumayıp alnını cama dayayanlar, Dumlupınar İlkokulu'nu, gönderinde

kirden grileşmiş beyaz bir bayrak dalgalanan Sağlık Ocağı'nı, çoğu çatısız evlerin arasında yükselen iki yeni apartmanı ve kaldırımda bir yere yetişecekmiş gibi hızlı adımlarla seğirten birkaç telaşlı kadını fark edeceklerdir.

Dar sokakların, küçük bahçelerin, sıkı sıkı kapatılmış kapı artlarının sesleri, ne asfalt yoldaki araçlardan, ne de is kokulu tren kompartımanlarından duyulur.

Arada bir, diyelim ki son model arabasına kurulmuş, saçları briyantinli bir sürücü, sigarasını yola fırlatıp gülümseyerek Atatürk Caddesi No: 7'deki çocuklara el sallar. Yanındaki genç kadına bacalarından duman tüten evleri göstererek, "Bıktım şehir hayatının hay huyundan, bayılıyorum böyle sessiz sakin beldelere" der.

Asfalt yoldan bir saat içinde kaç araba geçtiğini saymak, arabaları renklerine, markalarına, modellerine göre sınıflamak bahçe duvarına oturup kurabiye yiyen çocukların en sevdikleri oyundur. Araba göze görünmez bir hızla geçerken içlerinden biri heyecanla atılır:

— Bildim! '66 Şevrole İmpala'ydı!

Öteki karşı çıkar:

— Hayır oğlum, görmedin mi Ford'du, hem '66 değil, '64 Galaksi'ydi!

Fordcularla Şevrolecilerin gürültüsü bahçeyi aşıp pırıl pırıl parlayan camların, ütülü tül perdelerin ardındaki misafir odasına kadar ulaşır.

— Ne dediniz Fatma Hanım, bu haylazların gürültüsünden işitemedim.

— Ayol bizim gürültümüz de onlardan aşağı mı sanki! Benimki açık olsun, diyordum.

— Yooo! Demli koyacağım vallahi! Halis Rize çayı, Rıfat Bey ta oralardan getirdi.

— Renginden belli şekerim, tavşankanı; gel gör ki çaya kahveye doydum ben bugün. Lise Müdürü'nün Aliye'yle seninki aynı güne denk gelince, koş o mahalleye, dön bu yana, kaldırım-

larda bayılıp kalacaktım inan ki! Hem bölünüyoruz anacım; bak, sende on beş yirmi kişiyiz, Aliye'de yedi kişi bile yoktuk, o kadar da hazırlık yapmış kadıncağız, yazık...

Saat birde evden çıktım; önce Aliye'ye gittim –bilirsin, alıngandır– o tarafa geçmişken Türkân'ın doğum tebriğini de çıkardım aradan. Uzun uzun otururuz diye seni en sona bıraktım Sevimciğim.

Sevim Hanım sendeledi:

— Aaa! Nasıl olur? Hepinize tek tek sormadım mı? Ayın yirmi üçü boş dediniz de öyle kararlaştırmadık mı bu günü?

Bardak dolu tepsi elinden kayacak gibi oldu, kimseye belli etmeden toparlandı. Bütün gözler üstündeydi. En küçük ayrıntı bile önemliydi: Sehpa örtüsü iğne oyası mı, tığ işi mi? Taban halısı iki madalyonlu mu, tekli mi? Halının püsküllleri ak sabunla yıkanıp taranmış mı? Sevim Hanım birbirine yakın, küçük, yuvarlak gözlerine düzgünce kalem çekebilmiş mi? Kaç çeşit kurabiye yapılmış? Bahçede oynayan çocukların sütlü kahveleri, kurabiyeleri eksiksiz verilmiş mi? Buna benzer akla gelmez nice ayrıntıyı görüp, bire bin katarak yapılan dedikoduyu önlemek olanaksızdı.

Sevim Hanım yüzünde eğreti bir gülümsemeyle çayları tazelerken, konuklar arasında "nemse böreği tartışması" başladı. Her kafadan ayrı bir ses çıkıyordu. Kaymakam'ın Nesrin, kız enstitüsündeki hocalarından yemek sanatının bütün inceliklerini öğrendiğini, böyle bir eğitimden geçmemiş olanların da Ekrem Muhittin Yeğen'in yemek kitabını inceleyerek kendilerini yetiştirebileceklerini söyleyince, bakışlar Nüfusçu'nun karısı Meliha'ya çevrildi.

Kaymakamlığın emektar odacısı Feyzullah Efendi bazı günler sabahın çok erken saatinde tren yolunun öte tarafına geçer, dizlerini tutarak oflaya puflaya Nüfusçuların kapısını çalardı. Meliha, geleni görünce şaşırmazdı; gündelik pardösüsünü giyer, Feyzullah Efendi'nin peşi sıra seğirtirdi. İşe alışıktı o. Gözünü işin içine açmış, on yedisinde gelin geldiği evde kayınvalide kayınpederle yedi sene oturmuştu. İki yaşlının art arda ölümünden sonra atandıkları bu bol güneşli kasabada neredeyse yeniden doğmuştu. Kocasıyla uzaktan akrabaydılar. Allah'ı var, bir

gün bile cahilliğini yüzüne vurmamıştı Hüseyin Bey. İlkokul üçten sonrasını okutmadılarsa suç karısında değil, eski kafalı o büyük dayıdaydı elbet. Ama kader Meliha'ya gülmüş, okumuş adama varmıştı. Aman ne titiz adamdı... Gömlek yakası karton gibi dik olacak, pilavdan maazallah bir tanecik bile taş çıkmayacaktı. Kızması çok olurdu o zaman; bağırır, kanamaz, okul öğretmeni gibi karısının ellerine ellerine vururdu. Öyle karalar bağlayıp surat asmazdı Meliha; azıcık ağlar, sonra gözünün yaşı yanağındayken, azar arsızı öğrenciler misali bir bahane uydurup gülüverirdi. Kocasının dediği gibi, "Melihanım" olmak kolay değildi. Her şeyi çevresine bakarak öğrenmişti. Kayınvalidesinin mutfağında yanaşma gibi geçirdiği yılların karşılığını alıyordu şimdi; pişirdiği yemekler, tez elden açıverdiği börekler kaymakam sofrasında bile beğeniliyordu. Nesrin Hanım kendisi yapmış gibi sunsa da herkes o yemekleri kimin yaptığını biliyordu. Meliha böbürlenmiyor, ağzından laf almaya çalışanları, "Yok canım, birazcık yardım ediverdim, elime mi yapışır" diye geçiştiriyordu. Nüfus Müdürü Hüseyin Bey her pazartesi aksatmadan yapılan haftalık istişare kurulundan çıkışta, cesaretini toplayabilirse: "Hanımlar da iyi anlaşıyorlar efendim; benimkiyle, sizin hanımefendi dün yine birliktelermiş" diye dokunduruyordu Kaymakam'a. Kaymakam dişlerini göstermeden gülümser gibi yapıyor, yerde gördüğü bir izmariti ya da duvarda eğri duran bir çerçeveyi bahane edip hademelere veryansın ediyordu.

Sevim Hanım'ın konuk odasında hatır sorma, çocukların okul başarılarını sıralama, giysiler ve saç biçimleri için yapılan karşılıklı övgülerin ardından başlayan; itirazlar, hayret nidaları ve kahkahalarla uğultuya dönüşen "nemse böreği tartışması", herkesin katıldığı bir saptamayla sonuçlandı:

"Bu hamura bira mayası konulmuş!" Birkaç kez yinelendi: "Evet, tabii ya, bira mayası konulmuş!" Gerilim azaldı. "Gördünüz mü, bir püf noktası varmış!" denildi. Yoksa kulak memesi kıvamındaki hamurun parçalara bölünüp çürütüleceğini, her katın arasına "sana yağı" sürüp oklavayla incecik açılacağını bilmez değillerdi.

Savcı'nın karısı Rabia Hanım, İstanbul pastanelerinde daha

âlâlarının olduğunu, Beyaz Fırın'ın dillere destan kandil simidini, Beyoğlu'ndaki Lebon'un Fransız usulü konyaklı pastasını ballandırarak anlatıyordu. Rujlarını bozmadan dudaklarını kibarca aralayarak ısırdıkları nemse böreği lokmasını ağızları kapalı çiğnerken, gözlerini sağa sola devirerek dinliyorlardı dinlemesine de, olacak şey değildi elbet; misafire pastaneden alınmış yiyecek ikram etmek... Bunun yol açabileceği sonuçları göze almak...

Savcı'nın Rabia Hanım farklıydı. Aklına estiği gibi davranırdı. Bir afra, bir tafra... Hele o iğneleyici sözleri... Birini diline dolayıp çileden çıkartıncaya kadar üstüne gitmesi... Ardından, hiçbir şey olmamış gibi savurduğu o meşhur kahkahalar...

Doktor'un Münevver ile ev sahibesi Sevim göz süzdüler birbirlerine. Daha o sabah on bir kahvesinde konuşmuşlardı:

— Savcı Bey kuzu gibi ayol! Manto tutan, yol veren, "efendim"siz konuşmayan cinsten, halis İstanbul beyefendisi.

— Tabii canım, peygamber vallahi; ben akşam ezanına kadar konken oynasam, bizimki boş eve gelip yemek bulamasa, öldürür beni alimallah.

— Öyle de, bu pasaklıların kıymeti biliniyor işte, haspamın yeni bileziğini gördün mü?

— Nasıl görmeyeyim, dün Vildan'ın gününde ikide bir sigara almak, kibrit çakmak bahanesiyle gözümün içine sokacaktı kolunu.

— Yakışsa bari, oklavaya halka takmış gibi olmuş. Bak Tepedelenler'in Lâle Abla'ya, kadında sandıkla takı var, ama incisini bile yakasının içinde tutar, dışarı çıkarmaz hiç. Neyse, oyalamayayım seni komşum, saati on iki yapmışız, senin bey gelir şimdi.

Tapu Kadastro Müdürü Rıfat Bey öğlen yemeğine gelmeyecekti o gün. Karısının kabul günü telaşını çocuksu bir saçmalık olarak görüyor, öğleni çarşı köftecisinde idare edip sesini çıkarmıyordu.

Sevim Hanım'ın 'gün hazırlıkları' hafta başında başlamıştı. Pazartesi kapılar, camlar silindi. Salı banyo, mutfak temizlendi. Evin her yanından çamaşır suyu, sabun karışımı geniz yakıcı bir

koku yayılıyordu. Çarşamba işler bitmek bilmedi; Bavyera porseleni tabaklar, Alman gümüşü çatal bıçaklar parlatıldı; lor tatlısı patiska bezle örtülüp küçük odaya kaldırıldı. Kek, poğaça, börek perşembe sabah erken saatte fırına sürüldü. Çocuklar ağızlarında sıcak poğaçalarla okulun yolunu tuttular. Sevim Hanım bigudili kafasıyla fırtına gibi esiyordu evin içinde. Kapısı kilitli misafir odası havalandırıldı, soba yakıldı, siyah formika sehpaların tozu alındı. Gelincik sigaraları paketinden çıkarılıp tek tek sigaralığa yerleştirildi; mavi porselen kürenin kapağı açılınca mermi gibi dışarı fırlıyordu sigaralar.

Guguklu saat ikiyi vurduğunda misafir odası ağzına kadar dolmuştu. Koltuklar yetmemiş, yemek masasının sandalyeleri getirilmiş, tuvalet masasının kenarı püsküllü pufu bile ortaya çıkmıştı.

Başlangıçtaki nemse böreği tartışması, bir kabul gününü diğerinden farklılaştırıp haftalarca gündemde kalmasını sağlayacak bir gerginlik oluşturmadı; üstelik anlaşmayla sonuçlandı. Ortaokula yeni atanan bayan coğrafya öğretmeni konusu açıldı; ancak hocanım kırklı yaşlarda, hasta annesiyle yaşayan bir kız kurusuydu; bu önbilgi konunun ilginçliğini azalttı. Örgü örnekleri, Türkân'ın üçüncüyü de kız doğurması, Savcı Bey'in yeni çıkacak yerli bir araba için sıraya yazıldığı konuşulduysa da sohbet bir türlü ateşlenmiyor, arayış yüklü suskunluklar sahte gülümseyişlerle geçiştiriliyordu.

Fatma Hanım, gümüş ilaç kutusundan çıkardığı hapı ağzına yerleştirirken, Rabia Hanım fırsatı kaçırmadı:

— Geçmiş olsun, önemli bir hastalık değildir inşallah?

Fatma Hanım hapı elinden bırakmadan alabildiğine acıklı bir sesle:

— Kansızlık. Geçen bayram Bursa'ya annemlere gittiğimizde aile doktorumuz Sıtkı Bey koydu teşhisi. Vücudumda damla kan kalmamış, "Bu ilacı üç ay içeceksin kızım" dedi.

— Hayret! Dalyan gibi boylu boslu kadınsın ama...

Fatma Hanım boya kızılı saçlarını geriye atarak iç geçirirken, Nüfusçu'nun Meliha imdadına yetişti:

— Hastalık bu, boya bosa bakmaz ki!

Ev sahibesi muzlu pastayı dilimliyordu. "Ben almayayım"lar, "yemezsen kırılırım" ısrarları, "elinize sağlık, çok hafif olmuş" iltifatları az önce başlayan düelloyu bastıramamıştı. Kaymakam'ın karısı Nesrin Hanım'ın günündeki olaydan bu yana, her fırsatta yaşanıyordu bu itişme.

Fatma Hanım o gün Özel İdare Müdürlüğü'nün üst katındaki kaymakam lojmanına, kıvrımlarından ışıltılar yansıyan kömür karası bir kürk manto ile gelmişti. Nice kalp ağrısından, gözyaşı dolu nice geceden sonra kavuşmuştu bu astragana. Kürk alınmasını isteyen o değildi aslında; "kürk" sözcüğünü –kadın ruhuna yönelik her türlü inceliğe burun kıvıran– Hâkim Bey dile getirmişti ilkin:

— Yine hamile kalmışım Fadıl.

— E iyi ya, ne var bunda?

— Doğumdan çok korkuyorum...

— Amma da yaptın ha! Ağlama ya! Neden ağlıyorsun sen şimdi? Bir yanak ver bakalım. Hah şöyle... Söz veriyorum, güzel bir kürk palto alacağım iki oğlan anasına.

Çocuk ilkokula başlayacak yaşa gelmiş, kürk alınmamıştı. Ümit'in altıncı yaş gününün kutlandığı gece, çocuklar yattıktan sonra kavga çıkmıştı. Hiç konuşulmayanlar konuşulmuş, kavga giderek büyümüştü.

"Jale meselesi ne olacak peki! Bilmiyorum mu sandın! Biliyorum! Daha ilk gününden biliyorum her şeyi. Ah Fadıl! Ah! Düştüm peşinden bu gurbetlere. Altı odalı evden çıkıp lojman köşelerinde böyle... Hep senin mesleğin için. Ben de bilirdim Bursa'ya yerleşelim diye tutturmayı. Serbest avukatlık yapardın. Anamın, babamın dizi dibinde, bir elimiz yağda bir elimiz balda yaşardık. Yok efendim içgüveyi olamazmışsın da, koskoca hukuk fakültesini bitirmişsin de, ideallerin varmış da! Bu mu idealin! Elin kenar mahalle dilberiyle adliye koridorlarında kırıştırmak mı? İki kadeh içince Yargıtay üyeliğine seçileceğin günlerin hayalini kuruyorsun. Bu sicille mi? Hanımlığımdan susuyorum Fadıl, ama aptal değilim; alır iki çocuğumu dönerim Bursa'ya."

Bu kez iş lafta kalmamıştı. Bursa'ya ilk gidişlerinde Aslanlı Kürk Sarayı'nın vitrinindeki göz kamaştıran astragan alındı. Amerikan bezi kılıfın içindeki kürk, elbise dolabında epeyce yer kaplıyordu. Fatma Hanım haftalarca böyle bir güzelliğe sahip olduğuna inanamamış, coşkusunu yasak bir duyguymuşçasına kimselere belli etmeden kendi başına yatıştırmaya çalışmıştı. Kürkün omuzlarındaki ağırlığını arasız duyumsamak istiyor; yumuşak tüylü büklümlerde elini gezdirirken, gerçekleri haykırdığında Fadıl Bey'in yüzünde beliren şaşkın anlamı anımsayarak zaferin hazzını yeniden yaşıyordu.

Nesrin Hanım'ın gününe yeni mantosuyla gidecekti. Evden geç çıktı. Kaldırımda salınarak yürüyordu. Özel İdare'nin camında kendini izledi. "Üşüyorum, sırtımda dursun" diyerek vestiyere asmadı kürkünü. Oysa lojmanın kaloriferlerine el değmiyordu, Feyzullah Efendi basmıştı kömürü. Herkes, "Güle güle giyin, üstünüzde paralansın Fatmanım" dedi. Sözcükler kimi ağızdan içtenlikle, kimisinden kıskanç bir ıslık gibi, bazısından da alaycı bir iğnelemeyle çıktı. Sohbet, Bursa'daki kürkçülerin kalitesi, Rusya'daki kürk kalpak geleneği, vizon etollerin ne kadar pahalı olduğu gibi ayrıntılarla sürerken, Rabia Hanım dayanamadı:

— Fatmanımcığım, çıkar artık şu astraganı sırtından, isilik dökeceksin!

— Biraz üşüyorum, kırıklığım var da...

— Korkma şekerim, vestiyerden çalınmaz kürkün; şurada kaç kişiyiz ki...

— Rica ederim Rabianım! Ağzınızdan çıkan sözü kulağınız duyuyor mu sizin?

— Hah hayy! Benim kulağım hem ağzımdan çıkanı hem de bu kasabada konuşulan her şeyi duyar şekerim.

Lâle Hanım, ileri yaşının verdiği ağırlıkla araya girmeye çalışmıştı.

— Bırakın Allah aşkına, sizler ilçemizin medâr-ı iftiharı beylerin eşlerisiniz; hâkim karısı, savcı karısısınız.

Rabia Hanım oralı olmamıştı.

— İyi ki bir astragan almışsın; Mahmutpaşa'da ibadullah bu kürkler ayol, yoldan geçeni kolundan çekip zorla veriyorlar.

Fatma Hanım donakalmıştı. Dudakları titriyordu. Konuşmak için ağzını açtı, sesi çıkmadı. Çenesinden başlayan kasılma tüm gövdesine yayıldı. Bir süre elektrik çarpmış gibi sarsıldı, sonra ansızın kolları iki yana düştü, sürmeli ela gözleri yukarı kaydı ve yanında oturan Meliha'nın kucağına boş bir çuval gibi yığıldı.

Lâle Hanım yerinden fırladı:

"Bismillahirrahmanirrahim! Olacağı buydu!"

Emprime elbisenin manşetleri çözüldü, yılan derisi ayakkabılar çıkarılarak bacaklar sehpaya uzatıldı. El ve ayak bilekleri ovuldu. Nesrin Hanım telaşla koşuştururken aklına geldi, yarım bardak suya on damla kolonya döküp getirdi. Doktor'un Münevver, "Bırakın ben içireyim" diyerek tedaviyi üstlendi. Rabia Hanım hâlâ sigarasını tüttürüyor, "Ne dedim de bayıldı ayol, derdi ne bu kadının?" diye söyleniyordu.

Fatma Hanım kâfuru yağı damlatılmış pamuk burnuna dayanınca, önce kirpiklerini hızlı hızlı kırpıştırmış, sonra gözlerini açıp, bir iki boş bakışın ardından hıçkırarak ağlamaya koyulmuştu. Sade kahveler, nazar duaları, "İnsan insanın pasını alır" ya da "Komşu komşunun külüne muhtaçtır" gibi duruma uygun birkaç atasözü ile ortalık yatışmıştı. Rabia Hanım'la Fatma Hanım öpüşerek barışmışlardı sözde.

O gün kaymakam lojmanında yaşananlar yatak odası sohbetlerinde, akşam oturmalarında, kol kola asfalt yürüyüşlerinde bin bir kılığa girmiş, en sonunda, Şehir Kulübü'nün beyaz örtülü masalarına kadar ulaşmıştı. Savcı Bey'le Hâkim Bey daha soğuk selamlaşıyorlardı artık. Üçüncü kadehten sonra gelen "azizim", "dostum", "üstat" gibi hitaplar duyulmaz olmuştu.

Doktor Asım'la Kaymakam Cahit Galatasaray taraftarlığının bu soğukluğu aşmada işe yarayacağına inanıyorlardı. Bir başka rakı sofrasında siyasetten medet umarak, 27 Mayıs'ı gündeme getirmişlerdi. Hesapça, Hâkim Fadıl her zamanki gibi ihtilali savunacaktı:

— Devrim yaptık biz, devrim!

Belediye Başkanı rakıyı başına dikecekti:

— Ne devrimi efendim, astınız karınca bile ezmemiş adamları!

Fadıl, Savcı Macit'ten destek isteyecekti:

— Üstadım, rica etsem Beyazıt Meydanı'nda vurulan civanları anlatır mısınız Reis Bey'e? Bizzat tanık olduğunuz o olayları...

Sohbet sürüp gidecek, böylelikle, karı ağzına bakarak kendilerini rezil eden iki meslektaş barışmış olacaktı. Bu ve benzeri girişimler kısmen işe yaradıysa da, Şehir Kulübü'ndeki rakı muhabbeti hiçbir zaman eski kıvamını tutturamadı.

— Sevim Hanımcığım, sizinki gerçekten bambaşka. Her yerde söylüyorum, muzlu pasta konusunda Sevim Hanım'ın eline kimse su dökemez.

Fatma Hanım ilaç kutusunu kapatıp özenle çantasına yerleştirirken evin tertibini, camların ayna gibi parladığını, ev sahibesinin güler yüzünü övmeyi sürdürdü. Rabia Hanım'a oturtacağı lafı bulmak için zaman kazanmaya çalışıyordu. Şu kadın yüzünden kasabadaki itibarı iki paralık olmuştu. Kocası günlerce surat asmıştı. "Edebinizle gezin gezeceksiniz!" diye azarlamakla kalmamış, "O kürk bir daha giyilmeyecek!" diye bas bas bağırmıştı.

Fatma Hanım sevecen bir ifade takındı:

— Di mi Lâle Ablacığım, güler yüz, tatlı dil... Kansızlık filan geçer de Allah akıl hastalığı vermesin. Onun çaresi yokmuş. Ne zor öyle kendini bilmeden, ağzından çıkan lafı tartamadan yaşamak...

Lâle Hanım kısa, şişman kollarını gövdesinin iki yanında takmaymış gibi devinimsiz tutuyor; aynı anda ağladığını ve gülümsediğini düşündürten bir suratla kimsenin duyamayacağı bir duayı mırıldanır gibi dudaklarını oynatıyor, ancak ne söylediği anlaşılmıyordu. Kadınlar suskun, bekliyorlardı. Fatma Hanım'ın, "Ne diyorsunuz Lâle Ablacığım" diye üsteleyen tiz sesi havada asılı kaldı.

Rabia Hanım böylesi bir meydan muharebesine hazır, dahası, istekliydi. Sıkıcı kasaba yaşantısında bir renkti bunlar onun için.

Annesi, babası ve üç kardeşiyle Malatya'dan İstanbul'a göçtüklerinde ilkokula bile başlamamıştı henüz. İlki, ortayı İstanbul'da bitirmiş, Akşam Kız Sanat'tan 'daktilo' belgesini alır almaz, Karaköy'de bir avukatın yanında çalışmaya başlamıştı.

"Kısmetim çıkınca annemin ısrarıyla iş hayatımı yarıda bıraktım" diye anlatıyordu hikâyesini. Kısmeti, güngörmüş bir aileye mensup, olgun yaşta, terbiyeli Savcı Macit Bey'di. "Eee artık sen de otuzuna yaklaştın, treni kaçırıyorsun kızım" demişti annesi. "O uğursuz herif de yüzüstü bırakıp gitti. Allah karşımıza çıkardı bu helal süt emmiş adamı" diye dualar etmişti.

O uğursuz gitmişti gerçekten de. Sirkeci Garı'nda –sonradan düşü kurulabilecek– bir veda sahnesini bile esirgeyerek, karanlık bir sokağın daha da karanlık bir kapı aralığında, dudağından, alnından öpmüş, üzülecek bir şey yok demiş, gitmişti. Macit Beyler bir kutu çikolata ve sarı bir gül buketiyle görücü geldiklerinde, o karanlık gecenin üstünden üç yaz, üç kış geçmişti; Rabia da sekreterlik görevinden istifa edip evlenivermişti.

Evlenmişti de ne olmuştu sanki? Karagümrük'teki iki göz odalı baba evi gözünde tütüyordu. Hayat vardı o evde. Şarkı, türkü, küfür, kahkaha, gözyaşı, dedikodu, yalan dolan... Gözünde tütüyordu... Oysa Savcı Bey'le doya doya kavga bile edilmiyordu; canlı cenaze gibiydi adam. O nazik tavırları giderek katlanılmaz olmuştu. Erkekliği kırk yılda bir aklına geliyor, o anda bile: "Senin için bir mahsuru yoksa" gibi bir laf ederek yok ediyordu her şeyi.

Rabia tiyatrocu olmak istemişti hep. Güzel olmadığını bilirdi. Koyu esmer ten, kıvırcık saçlar, dar alın, kemerli burun, gülünce otuz iki dişi ortaya döken ağız güzel değildi. Ama bacakları güzeldi. Kalçası, göğüsleri güzeldi. Karakter rollerinde, fettan kadın rollerinde başarılı olabileceğini düşünürdü. Şehir Tiyatroları'nda izlediği temsiller, o kocaman salon, ışıklar, kat kat inen koyu bordo kadife perde düşlerini süslerdi. Sahneye çıksa ne yapar eder kendisini gösterirdi, bundan emindi; ama her biri ötekinin aynısı olan bu Anadolu kasabalarında yalnızca 'savcının karısı' rolü vardı onun için.

Önceleri eğlenceliydi. Koskoca kaymakamlar, doktorlar, hâkimler "Rabia Hanımefendi" diyordu. Mübaşirin kızı evi toparlıyor, çocuğa bakıyor, "Başka emrin var mı abla?" diye etrafında dolanıyordu. Sabahın köründe insanların üst üste yığıldığı otobüslerde ter kokusu soluyarak işe gitmemek güzeldi. Kimi gün de kayınvalidesinin "Aile yadigârımızdır" diyerek parmağına geçirdiği elmas yüzüğün pırıltısı ile avunurdu.

Zaman geçiyor, dış dünyanın avuntuları kocasının iyilik dolu mat bakışlarıyla baş etmesine yetmiyordu. Kasabanın en yeni yapısı olan üç katlı lojmanın balkonundan asfalt yola bakıyordu. Motorlu araçtan çok, saman yüklü eşekler, ırgat taşıyan at arabaları, otlamaktan dönen cılız inekler geçiyordu asfalttan. Gübre kokulu sessizlikte kalabalık caddelerin uğultularını işitir gibi oluyor, zihninde sahnelerin durmaksızın değiştiği oyunlar kurguluyordu. Zihin oyunlarında, çekip giden o alev bakışlı uğursuzla Savcı Bey'i bir sihir kabında eritiyor, ortaya çıkan uzun boylu, esmer, alev bakışlı savcıya tüm kalbiyle âşık olduğunu hissediyordu.

Gizli düş yaşantılarını saymazsak, acemilere konken öğretirken, bir de şu gün kadınlarını sinirden kudurturken eğlenebiliyordu yalnızca.

Çayını bir dikişte bitirdi, parlak boncuklu kolyesini düzeltti, arkasına yaslanıp bacak bacak üstüne attı, tam dört başı mamur bir mahalle kavgası başlatacaktı ki, koridordan gelen baston sesi sahneyi bozdu.

— Seviiim! Çek şu sandalyeyi de geçelim bakalım!

Sevim Hanım, yılgın bakışlarla söyleneni yaptı.

— Buyurun Beybaba.

İlerlemiş yaşına karşın heybeti eksilmemiş Beybaba baş köşedeki koltuğa oturtuldu. Bir yandan da titrek sesiyle, "Rahatsız olmayın, sohbetinizi bölmeyeyim ben" diyordu. Lâle Hanım tayyör ceketini dizlerine örtmüştü bile. Diğerleri de kadın kadına olmanın pervasızlığında yukarı sıyrılan etekleri, aşağı kayan yakaları, akça pakça kollara sarkan sutyen askılarını toparlama telaşına düştüler. Gözler yerde, başlar hafifçe yana eğik, hal hatır soruldu. Sağlık durumları, havaların dengesizliği, son günlerde artan hırsızlık vakaları konuşuldu. Daha doğrusu, Nazif Bey konuşuyor, kadınlar "evet", "elbette", "haklısınız" diyebiliyorlardı yalnızca.

Nazif Bey koltuğa iyice yayılmıştı. Koyu renk, kalın gözlük camlarının ardından sakalını sıvazlayarak bakınıyordu.

"Hepsi zafiyetli bu karıların, nerede bizim zamanımızdaki teleme peyniri gibi hatunlar... diye iç geçirdi. Bu düşünceyle sırtındaki

kambur dikeldi sanki. Kantocu Sofia'nın, sedef tenli Kamelya'nın işveli sesleri yankılandı kulağında.

— Bizim zamanımızda kantocular vardı; menekşe gözlü, sırma saçlı kantocular...

Rabia Hanım kışkırttı:

— Beyamca eski kulağı kesiklerden galiba?

Asık surat gevşeyiverdi bir anda.

— Eee, biz de gençtik bir devirde.

— Maşallah yine çakı gibisiniz Beyamcacığım, Allah nazardan saklasın.

Sevim Hanım yerin dibine geçiyordu. Bu seviyesiz lafların sonu nereye varacaktı? Kayınpeder olacaktı bir de... İki saat rahat duramamıştı odasında. Şunca insanın içine kol ağızları yenik hırkayla çıkılır mı? İstiklal madalyalı yabanlık ceketini giyseydi hiç olmazsa... Rıfat Bey'e dertlense sonuç belliydi, "Baba bir tane, karı çok" deyip dönüverecekti sırtını.

Konuklar ertesi sabahı beklemeden dedikoduya başlamışlardı bile. Rabia Hanım mavi yuvarlağın içinden, "Müsaadenizle" diyerek bir sigara çekti, göğsü adamın dizine değer gibi oldu. Salonda ikisinden başkası yokmuş gibi davranıyordu.

— Siz de alır mıydınız?

— Ver bakalım, şu kırmızı kıçlı sigaralardan bir tane de biz yakalım, güzel kızım.

Rabia işveli hareketlerle bembeyaz sakalların arasındaki mor çizgiye sigarayı yerleştirdi, çakmağı çaktı, alevi üfleyerek söndürdü.

— Hay çok yaşa sen be kız!

Beybaba elinin titremesine aldırmıyor, çok özlenmiş bir sevgiliyi öpmelere doyamayan âşık gibi içiyordu sigarasını. Dumanlar birbirine karışıyor, kantolu, meyhaneli, taş plaklı sohbet almış başını gidiyordu.

Fatma Hanım endişeli bir sesle atıldı:

— Nazif Bey Amcacığım, sigara amfizeminize dokunmasın sakın?

"Tansiyonu da yükseltir" diye bastırdı Doktor'un Münevver.

Sevim Hanım, bardakları toplama bahanesiyle mutfağa gidip geliyordu durmadan. Yapılacak bir şey kalmamıştı artık. Bu

da gelmişti başına. Yıka, pişir, yedir, saygıda kusur etme... "Erkek değil mi?" diye söylendi, "Hepsi aynı, olmaz olasıcaların!"

Rabia Hanım savunmaya geçti:

"Aaa gamlı baykuş gibisiniz ayol! Hiçbir şeyi yok adamcağızın. Eski toprak benim Nazif Amcam. Şurada üç kuruşluk bir keyif yapacağız, onu da berbat ettiniz! Ama siz... Siz... Siz nereden bileceksiniz ki! Ne bileceksiniz!"

Sözcüklerinin etkisini yoğunlaştırmak ister gibi küçümseyici bakışlarını kadınların yüzünde dolaştırırken, ansızın durdu; görüntüler birbiri üstüne kayıyordu. Meliha hiçbir durumda değişmeyen saf sırıtışıyla boşalmış pasta tabaklarını topluyor; Lâle Abla'yla Beybaba erken gelen yağmurun pamukları çürüttüğünden dem vuruyorlardı. Nesrin her zamanki gibi kocasına dair bir şeyler geveliyordu: Geçen gün Kaymakam Bey'e hediye gelen İngiliz viskisinin kapağını şöyle bir açıp bakayım demiş, ay ay felaketmiş! Erkekler tahtakurusu gibi kokan bu iğrenç şeyi nasıl içiyorlarmış, bunu aklı almıyormuş hiç!

Kız Lisesi mezuniyetini, altın yaldızlı Sorbon diplomasıymış gibi öve öve bitiremeyen Münevver, Doktor Asım'dan yediği dayağın izlerini örtmek için fondötene buladığı suratını biçimden biçime sokarak, çağdaş bir kadının kocasıyla karşılıklı içki içmesi gerektiğini söylüyordu. Peki, o zaman, sabah kahvelerinde –falların soğumasını beklerken sesini alçaltıp– Doktor Asım'ın alkol tutkusu yüzünden ihtisastan atıldığını, bu küçük kasabada genç kızlık hayallerinin tükendiğini anlatmaya doyamayan gözyaşları içindeki o kadın kimdi?

Hâkim'in Fatma ikide bir memelerinin yerli yerinde durup durmadığını yoklayarak, köy kızlarının kabak çiçeği gibi açılmaları, tütün çapasında erkeklerle kırıştırabilmek için ev işinde çalışmayışları, fırsatını bulsalar daha neler yapabilecekleri üzerine dinleyicisi olmayan bir konferans veriyordu. Konuk odasındaki uğultu giderek artıyordu.

Rabia konuşmaları birbirinden ayırt edemez oldu. Eşyalar üstüne üstüne geliyordu. Gün kadınları, kek ısıran, çay höpürdeten, aynı sözcükleri aynı anda söyleyen kırmızı, pembe, turuncu, bordo boyalı dev birer ağza dönüşmüşlerdi. Sigara, parfüm, vanilya kokuları Rabia'nın soluk almasını güçleştiriyor;

göğsüne çöken ağırlık dayanılmaz sıkıştırıyordu. Gözlerini kapattı.

Zihin sahnesine yansıyan güçlü ışığın altında tek başınaydı artık. Yanardönerli bir mayo vardı üstünde. Siyah file çorapları, yüksek topuklu ayakkabıları, tepesine taktığı parıltılı taçla boyu olduğundan daha uzun görünüyordu. Revü kızı giysisine uyumsuz bir ciddiyetle sağına soluna bakınıyordu. Gösterinin başlamasına engel olan bir aksaklık var gibiydi. Dansı için seçtiği hareketli ezgi yerine, ne olduğu anlaşılamayan akortsuz sesler dolduruyordu salonu. Bu müzikle dans edemezdi. Kaldı ki, müzik filan değildi işitilen. Birileri, anlaşılmaz birtakım sözcükler söyleyerek bir tür ayin yapıyordu sanki. Koronun mırıltısı dalga dalga yükseliyordu. Revü yıldızı hışımla sesin geldiği yana yürüdü. Işık onu izledi. Öfkeli el kol hareketleriyle sahnenin karanlık bölümünde gizlenen koroyu susturdu.

"Yalancılar!"

"İkiyüzlüler!!"

"Aptallar!!!"

"Size söylüyorum, duyuyor musunuz?"

"Dans edebileceğim tek bir şarkı bile bilmiyorsunuz!"

"Bakın! Şu boş koltuklara bakın! Bir tek izleyici yok. Kimsenin umurunda değilsiniz siz. Allah'ın unuttuğu bu yerde gençliğiniz soluyor, görmüyor musunuz? Trenler, otobüsler, taksiler, vırt zırt geçiyor önünüzden! O insanlar nerelere gider, oralar nasıl yerlerdir, merak etmiyor musunuz? Sinemaları, tiyatroları, insan kaynayan ışıklı caddeleri düşlemiyor musunuz? Alev bakışlı bir erkeğin aşk sözcüklerini? Kimsiniz siz ha? Ne Çalıkuşu, ne tarlakuşu... Serçe bile değilsiniz! Bilmem kimin karısı, çocukların anasısınız yalnızca! Hepsi bu! Hepsi bu kadar işte! Böreklerinizden, keklerinizden, kurabiyelerinizden nefret ediyorum! Nefret! Hepiniz birer zavallısınız!"

"Zavallıyız... Zavallıyız..." diye, son sözcüğü yineledi karanlıktaki kadınlar korosu. Hüzünlü bir müzik başladı. Mor, yeşil, sarı ışıklar yanıp sönüyor; beyaz, yoğun bir sis bulutu dolanıyordu dekorsuz sahnede. Tepedelenler'in Lâle Abla, Doktor'un Münevver, Kaymakam'ın Nesrin, Tapucu'nun Sevim, Nüfusçu'nun Meliha, Hâkim'in Fatma rolünü

oynayan oyuncular, az önceki tiradı bitirdikten sonra sahnenin ortasına yığılan başrol oyuncusuna doğru –müziğin ritmine aykırı bir coşkuyla– koşarak, yerde cansızmış gibi uzanan gövdenin üstüne bıraktılar kendilerini. Rengârenk dumanların sardığı bu garip tepeciğe çok dikkatle bakıldığında bile, ince devinimlerle kımıldanan kütlenin esmer, beyaz, sarı baldırlar, sivri sutyenlerden taşan göğüsler, mizanplili bukleler, korselere tıkıştırılmış kalçalardan oluşan bir yığıntı olduğu güçlükle anlaşılabiliyordu. Müziğin tekdüze ritmi giderek değişiyor, kemanların hızı artıyor, farklı tonlardaki sesler ana temanın belirlediği çığlığa doğru yükseliyordu. Son bir notayla çığlık tamamlandı. Mutlak sessizlikte tan alacasını andıran bir ışık düştü sahneye. Serin bir rüzgâr dolandı. Taze kesilmiş ot kokusu duyuldu. Sahnenin ortasındaki tepe, gün ışığında erimiş kar yığını gibi görünmez oldu. Kemanlar –üzeri döner bebekli müzik kutularına özgü–, basit bir ezgi tutturmuşlardı. Sahnenin önünde el ele kenetlenmiş oyuncuların üstüne çiçekler yağıyordu. Bu bir kadın oyunuydu. Salon alkıştan inliyordu. Perde defalarca açılıp kapandı.

— Niye bilmeyelim ki Rabia Hanımcığım, gamlı baykuşluk filan değil vallahi, Nazif Amca'nın sıhhatini düşündüğüm için söylüyorum; belli bir yaştan sonra sigaranın zararlı olduğunu herkes biliyor.

Savcı'nın Rabianım, Münevver'e tuhaf bir gülümseyişle baktı. Eliyle "boşveer" anlamına gelen bir daire çizdi havada. Filtresine kadar tükettiği sigaradan zorlayarak bir nefes daha çekti, bardakta kalan çayı içti, ayağa kalktı; öne eğilerek salonu selamladı. Üçüncü selamdan sonra, gün kadınlarını tek tek sarılıp öptü, Fatmanım'a bile içten gibi görünen bir yakınlıkla sarılmıştı. En son Nazif Amcası'na sarıldı, onu da iki yanağından öptü; bu ani kalkışa bir anlam veremeyen kadınların şaşkın bakışları arasından süzülüp gitti.

Akşam saatinin azalan ışığı, Nazif Amca'nın pörsümüş yanaklarındaki vişneçürüğü ruj izini gizleyemiyordu.

Fatma Hanım'ın gözleri parladı. Herkes görmüştü işte! Sabah kahvelerine, Cuma mevlitlerine, kabul günlerine göğsünü gere

gere gidebilecekti yine. Herkesi çok seviyordu o an. Olan biteni kocasına anlatmak için sabırsızlanıyordu. Hak yerini bulmuştu sonunda, kimin hanım kadın, kimin eserekli züppe olduğu ortaya çıkmıştı. Hâkim Bey'i razı edecek, astraganını istediği gibi giyecekti artık; kim ne diyebilirdi ki!

Köşedeki abajur yakıldı. Yenilecek ne varsa yenilip bitirilmiş, konuşulacak konular tüketilmişti. Kadınlar birbirlerine kaş-göz işareti yaptılar. Gezmelik ayakkabılar torbaya kondu, sokak ayakkabıları giyildi. "Bizim bey gelmeden", "bende o eteğin patronu var", "beyefendiye selamlar" gibi bildik cümleler uçuştu havada.

Sevim Hanım'a acımayla karışık bir kardeşlik duygusuyla sarıldılar. "Her şey çok güzel olmuştu...", "ellerine sağlıktı...", "zahmetler vermişlerdi..."

Kapı açıldı.

"Mahmutpaşa'da ibadullah bunlar! Mahmutpaşa'da ibadullah! İbadullaaaaah!" diye bağırıp çağırarak koşmaca oynayan çocuklar, unutulmuş birer ayrıntı gibi dikildi kadınların karşısına.

Saat ilerlemişti. Güneş ovayı çevreleyen tepelerin ardına inmiş, sokaklar ıssızlaşmıştı. Asfalt yolu sarsarak geçen birkaç kamyon sessizliği bozuyordu. Evlerde tek tük ışıklar yanmaya başlamıştı. Havadaki is kokusuna bakılırsa, akşam treni de az önce geçmiş olmalıydı. Geceyle birlikte, zeytinliklerle kaplı tepeler, göğe yükselen sarp dağlara dönüşüyor; yollar siliniyor; ova sonu belirsiz karanlığa doğru büyüyordu. Kasaba ıssız bir ada gibi görünüyordu.

Kadınlar mordan laciverde dönen ışıkta, her akşam olduğu gibi çocuklarını çekiştirerek sık, küçük, tedirgin adımlarla, inmekte olan karanlığın önü sıra yürüyorlardı.

Hızla eve gidilmeli, sabah erken kalkıp ortalığa çekidüzen verilmeliydi; nemse böreğine bira mayası konulmalı, kapılar arapsabunuyla ovulmalı, çaylar demli olmalıydı. Yirmi dördü Meliha'nın, yirmi beşi Fatma'nın, yirmi altısı Rabia'nın günüydü...

Karakaya

Yaklaştıkça korkum artıyor. Ellerim buz gibi. Dizlerimin titremesine aldırmadan adımlarımı hızlandırıyorum. Gide gele tepeye çıkan kestirme yolu iyice belledim. Dikenli çalıları sağa sola iterek, üstü düzgünce taşlardan bir yol edindim kendime.

Bozkırda olsa kimse dönüp bakmaz; ama burada, mavinin içinde, kumsalın ortasında yükselen karaltıyı gören şaşar kalır. Kapkara, sivri bir tepe; açıkça konuşulmayan, yalnızca kulaktan kulağa fısıldanan o ışıksız sivri karalık...

Hep tekinsiz hikâyeler... İki yanı çitlembik ağaçlı kıpırtısız sokaklarda, kırmızı kiremit çatıların örttüğü evlerde, çarşıdaki havuzlu kahvede, çalışanların çay molalarında, her anlatıldığında yeni ayrıntılar eklenerek büyütülen kanlı canlı hikâyeler... Arada bir, kasabanın haftalık gazetesinde dehşet saçan bir manşet: "Karakaya'ya Bir Kurban Daha!"

Yüz, yüz elli metre yüksekliğinde bir kayalık. Üstünde tek ağaç yok. Askerden dönünce sevdiği kızı başkasıyla nişanlı bulan Suphi... Örgüt üyeliğinden yargılanırken, aniden beraat ediverince dava arkadaşlarının muhbirlikle suçladıkları Vural... Banka Müdürü Kerem Bey'in metresi olduğu söylenen o yeşil gözlü kumral hemşire... Saymakla bitmez. Daha niceleri hep Karakaya'dan denize atlayarak kıydılar canlarına.

Arada bir, kayalıktan garip sesler duyulduğunu, her yer günlük güneşlikken Karakaya'nın üstünde gri bir bulut dolaştığını, taşına ayak basanın iliğinin kemiğinin titrediğini, yediden yetmişe bu yörede yaşayan herkes bilir. Öyleyken, sesi kim duy-

mış bulutu kaç kişi görmüş, kimlerin iliği kemiği titremiş sorulmaz hiç.

Karakaya Plajı'na kasabaya yeni atanmış memurlar, bir de tuhaf yerlere meraklı garip görünümlü turistler gider daha çok. Belediye iki yıl önce koyun adını 'İncekum' olarak değiştirdi. Derme çatma büfelerin yanına 'Belediye Sahil Gazinosu' açıldı. Halkın ayağı alışsın diye midir ne, şemsiyeler şezlonglar filan bedava.

Kasaba çıkışındaki tabelada "İncekum 4 km." yazıyor artık. Muavin, minibüsün camından yarı beline kadar sarkarak, "Karakaya'ya bir iki! İncekum'a bir iki!" diye bağırıyor. Yolun bittiği yere kadar götürüyor dolmuş. Sonrası, denize varana dek göz alabildiğine kum; mayonun dikişlerinde, astarında biriken, yıkamakla akıp gitmeyen türden; incecik, toz gibi, beyaz bir kum.

Biz de yolun bittiği yerde dolmuştan inip tabanlarımız yanarak sahile koşmuyor muyduk? O ve ben...

O, uzun boylu, dışarlıklı. Maliyeyi burslu okumuş. Beş yıl, ayda yüz ellişer lira kesilecekmiş maaşından; olmazsa, mahrumiyet bölgesinde iki yıl zorunlu hizmetmiş koşul. "Gençsin, çabucak geçer" demişler.

Gençtik.

İri siyah gözleri, yüzünü aydınlatan ışıltılı gülümsemesi, uzun parmaklı düzgün elleri, içime işleyen boğuk sesi, daha önce kimselerde benzerini görmediğim, dünyanın merkezi kendisiymiş de geri kalan her şey hızını ona göre ayarlamak zorundaymış gibi ritmi hiç değişmeyen geniş adımlı, sakin yürüyüşü... Olasılıkları kışkırtan suskunluğu...

Direnmem olanaksızdı...

En çok yüzmeye doyamazdı: Bir saat, iki saat... Mavinin iyice koyulaştığı çizginin ötesine dek açılırdı. Onu beklerken elimdeki kargıyla kumsalı çiziktirerek yürürdüm. Bir dergide yürüyüş yaparken güneşin daha iyi yaktığını okumuştum. Arada gözlerimi kısıp ışıldayan denize bakardım; dalgaların arasında batıp çıkan siyah noktayı görünce, kargıyı daha da sıkı kavrar, dudağımdaki kurumuş derileri kemirmekten vazgeçerek gülümsemeye çalışırdım.

Ben kalıcıyım, o gidecek... Durmaz buralarda. Bir ilkokul öğretmeni için... "Güzel Hocanım" diyor, o kadar... İki yıl bitti bitecek... Birkaç kez "Kara Kız" dediği de oldu. Denizde soluğum tükendiğinde, koluma yapıştığı gibi nasıl çekmişti beni kendine; soluğum hepten tükenmişti... Denizin, kumun, sırtıma batan midye kabuklarının önemi kalmamıştı. Bütün bildiklerim silinmişti. "Kara Kız" demiş miydi o gün de?

Yaşlı anasının kaygılı bakışlarını, sokakta başını öte yana çeviren komşu kadınları umursamayan; akşam alacasında –kimsenin görmediği bir anı kollayarak– arka mahalledeki bekâr evinin kapısından içeri süzülen ben miyim sahiden? Loş odadaki eğreti kanepede öpmelere, okşamalara tutkuyla karşılık veren...

Oysa her hafta İstanbul'dan gelen o mektuplar? Loş odada masa üstünde biriken ak zarflar? Orada, onun dönmesini bekleyen?

Konuşmuyordu. Sormuyordum.

Karakaya'nın öyküleri geliyordu aklıma. "Hurafe" diyerek rahatlatıyordum kendimi. O da kaç kez söylemişti, "Bunlar boş sözler" demişti. Bir keresinde avurtlarını içine çekip dudaklarını öne uzatarak yüzüne korkunç bir anlam yerleştirmiş, ılık, tuzlu soluğunu kulağıma üfleyerek, "Dikkat et haa! Karakaya seni de alır!" diye kükremişti. Aramızdaki bir türlü kapanamayan uzaklık bir an için yok olmuştu sanki. İki yana sallanıp ellerimi dizlerime vurarak, "Karakaya'nın gazabından koru Ya Rabbim! Kaptığını koyvermiyor güzel Allah'ım!" diyen yaşlı kadınların taklidini yapmıştım. Çok gülmüştük. Gökyüzü yükselmiş, dalgalar köpüğe kesmiş, güneş en kuytu gölgelikleri bile aydınlatmıştı. El ele oturuyorduk. 'Gözümüzü hiç kırpmadan, güneşe en uzun süre bakma yarışı'nı da o gün yapmıştık. Kirpiklerimizde kuruyan tuz gözlerimizi yakıyordu. O, güneşe uzun süre bakamıyordu. Yarışı ben kazanıyordum. Karakaya öykülerini unutmuş gibiydim. Yine de eski alışkanlıklarımdan kurtulup, kumsala terk edilmiş kırık dökük kırmızı sandaldan öteye, tepenin gölgesinin düştüğü yana doğru yürümüyordum hiç.

İlk kez ne gün geçtim ben o sandalın ötesine?

Dolmuş, o gün de her zamanki gibi çakıllı yolun bittiği yerde durmuş olmalı. Hatırlıyorum: Kızgın kumlarda tabanlarım

yanarak koşmuş, turuncu plaj havlumu aynı yere, ikinci büfenin hizasında, denize en yakın noktaya sermiştim. Ne var, ben de tek başına tatile çıkan turistler gibi kendi kendime denize girip kitap okuyarak güzel bir gün geçiremez miydim yani!

Hiçbir şey olmamış gibi davranmakta kararlıydım. Güneş yağını kollarıma, bacaklarıma sürdüm. *İki yıl bitmiş, o gitmişti.* Sırtıma süremedim. Kitabımı çıkarıp kaldığım yerden okumaya başladım. Denize bakmamaya çalışıyordum. *Ben iyi bir insanmışım, iyi ve akıllı.* Sevdiğim bir şarkıyı mırıldanmak istedim, ezgisini anımsayamadım. *Hep anımsanacakmış bu deniz, beyaz kum ve bu şirin belde.* Elmayla sigaraböreğini çıkardım çantadan. İkisini birden yemeye başladım. Elmamı bitiremeden peçeteye sarıp çantaya koydum. *Bir gün ansızın mutluluklar dileyerek, iyi şanslar...* Ayağa kalktım aniden. *Biliyormuşum oysa, hazır olmalıymışım...* Turuncu havluyu çantaya tıkıştırdım. Fermuarı kapattım. Bir kargı bulmam gerekiyordu. Buna gereksinimim vardı çok. Devinimlerim bana ait değil gibiydi. "Yürüyüş zamanı!" dedim, tanımadığım boğuk bir sesle.

Kargıyı yerde sürümek gelmiyordu içimden. Hızlı yürümek istiyordum. Bacaklarımın böyle uzun ve çevik olduğunu hiç fark etmemiştim daha önce. Hızımın rüzgârı yüzüme vuruyordu. Sandalı umursamadan geçtim. Koşuyordum artık. Oraya, kayanın tepesine çıkmak zorundaydım. Karakaya, dağılmış parçalarımı bir mıknatıs gibi çekiyordu. Tepeye varma dürtüsü beni ele geçirmişti. Sol yandaki hafif eğimli yamacı gözüme kestirdim. Patikayı hızla geçtim, çalılıklara gelince durdum bir an. Tepeye baktım tekrar. Kargıyı fırlattım. Tırmanmaya başladım. Taşlar kapkara ve iri gözenekliydi, yüzeyleri tırtıklıydı, ışık yansımıyordu üstlerinde. Volkanik olmalı, diye düşündüm. Krater gölleri, lavlar, Vezüv ve Etna yanardağları geçti aklımdan. Yüzeyi düz olan taşlara basmaya çalışıyordum. Tepeye yaklaştıkça basacak yer bulmak zorlaşıyordu. Aşağı bakmıyordum hiç. Bir filmde görmüştüm, "Dağcı" ya da "Tırmanıcı" gibi bir şeydi adı. Kurtarma ekibinin başı rolündeki ünlü oyuncu, ayağı kaymış, belindeki çelik tele asılı sallanmakta olan kıza, "Asla aşağı bakma!" diyordu. Derin bir soluk alıp, bir iki adım daha attım.

Tepedeydim artık. Çalı, ot, diken yoktu hiç. Çıplak kara ka-

yalar güneşin altında cehennem gibi yanıyordu. Çantamın üstüne oturdum. Bacaklarımdaki çizikleri sıvazladım. Tabanlarımın acısı dayanılır gibi değildi, yine de, "ılık", "yumuşak", "uçucu" gibi sözcüklerle tanımlanabilecek tuhaf bir iyilik hissi belirmişti içimde. Deniz alabildiğine uzanıyordu önümde. Açıklardan bir gemi geçiyordu. Sağ yana yürüdüm. Koy, yarım ay biçimindeydi. Kumsal, ak bir şerit gibi çevreliyordu maviliği. Belediye Sahil Gazinosu bu yükseklikten maket gibi görünüyordu. Arkalardaki sazlıklar, pamuk tarlaları, incir bahçeleri cetvelle çizilmiş krokileri anımsatıyordu. Bir düzen, bir zihin berraklığı vardı ortalıkta.

Ordusuna "hücum" komutu vermeden önce cepheye hâkim tepede son sigarasını içen komutanın tarih kitabındaki resmi geldi gözümün önüne. Suphi'nin, Vural'ın, o yeşil gözlü hemşirenin maviye koştukları ânı, martıları, denizi, güneşi dolaştım tek tek. Gri bulutu gördüm, garip sesler duydum, iliğime kemiğime kadar titredim öğlen sıcağında. En uca, o yükseklikten bir iskele gibi denize doğru uzanan çıkıntılı kayaya yaklaştım. Başım döndü. Ayakta durmakta zorlanıyordum. Kollarım, bacaklarım gövdemle bağını yitiriyordu. Çömeldim. Tutunarak uca doğru biraz daha ilerledim. Kalbim delice çarpıyor, kulaklarım uğulduyordu. Yalnızca denizi görebiliyordum artık. İri bir kaya parçasını aşağı yuvarlamak, uçsuz bucaksız maviliğin kayayı içine alışını izlemek; balıkların, yosunların, tek gözlü canlıların loş dinginliklerine aniden eklenen bu yabancı kütleden korkup kaçışacaklarını; bütün bunlar olup biterken dalgaların her zamanki gibi ak köpükler çıkararak kayalara çarpmayı sürdüreceğini kanıtlamak istiyordum.

Karakaya'nın en uç noktasındaydım. Gücüm azalıyordu. Bu sivri kaya parçasının üzerinde uzun süre duramayacağımı çok iyi biliyordum. Bir hamle yapmam gerekiyordu; ellerim, dizlerim dayanılmaz titriyordu. "Aşağı bakmamak gerek" diyordum durmadan kendi kendime. İyi ve akıllıydım. "İyi ve akıllısın" dedim bir kez daha. Aynı sözleri yineliyordum durmadan. Aşağıya bakmıyordum. Dizlerimin parçalanmasına aldırmadan, kayanın üstünde çok küçük devinimlerle sürünerek geriye doğru kaydırdım gövdemi. Düzlüğe ulaşınca, oturdum. Dizlerim-

de, dirseklerimde, avuçlarımda açılan yaralardan sızan kan kavurucu sıcaklıkta hemen pıhtılaşıyor, siyaha yakın koyu bir yapışkana dönüşüyordu. Tuhaf bir dikkatle izliyordum akan kanı. Kan durmasın, gövdemde taşımakta güçlük çektiğim, hücrelerimi tıka basa dolduran, bataklık çamuruna benzetilebileceğim "o şey" kanla birlikte akıp gitsin istiyordum. "O şey"i gövdemden söküp atmam gerekiyordu. Göğsümü körük gibi kabartarak soluyordum. Önce kavurucu sıcaklıktaki havayı içime çekiyor, dayanma sınırıma dek tutuyor, sonra aldığım soluğun her zerresini karnımı, göğsümü, ağzımı zorlayarak dışarı üflüyordum. Martılar çıkardığım seslerden ürküp, sevimsiz çığlıklar atarak uzaklaşıyorlardı.

Daha önce hiçbir şeyi ve hiç kimseyi ürkütüp ürkütmediğimi anımsamaya çalıştım. Bu düşüncenin peşinde ne kadar zaman geçirdiğimi bilmiyorum. Kendime geldiğimde güneş denize inmeye başlamıştı. Titremiyordum. Kollarım, bacaklarım yeniden denetimim altına girmişti. Ayağa kalktım. Sevinçle gülümsedim. Ardından, bir kahkaha savurdum boşluğa. Boşluk sesimi yuttu. Keşif peşindeki bir doğa gezginiymişim gibi baktım çevreye bu kez. Yüksekte olmak güzeldi. Kasaba uzaklarda kalmıştı. Akşam esintisi çıkmış, deniz yumuşacık bir ipekli gibi dalgalanmaya başlamıştı. Hava hâlâ çok sıcaktı. Şapkayı başıma geçirdim, şişede iyice ısınmış suyu içtim, kalan elmayı bitirdim.

O dağcı kız gibi kurtulmuştum işte ben de! Kaya kadar kara, kuş kadar özgür, deniz kadar mavi bir tepede, istesem hemen şimdi, az önceki gibi korkakça sürünerek değil, kumsalda dolaşıyormuşçasına rahat adımlarla kayanın en ucuna gidip, saçlarımı savuran rüzgâra karşı kollarımı iki yana açarak, çok uzaktaki gemilerden bile görünebilecek bir tanrıça heykeli gibi dimdik...

Ölümsüz bir tanrıça heykeli gibi dimdik durabilirim.

O Yaz...

O yaz farklı bir yazdı.

Ablam on sekiz, abim on dört, ben yedi yaşındaydım. Zayıftım, esmerdim, saçlarım uzundu. Üstüme bol gelen koyu lacivert mayo çok canımı sıkıyordu. Askıları ikide bir düşüyor, mayonun kalın kumaşı ıslanıp ağırlaşınca gergedan derisi gibi sarkıyordu; sıska bedenim hastalıklı bir zavallılığa bürünüyordu. Anneme kızgındım en çok. Niye kendisi götürmemişti ki, niye yüzü gülmez halamla göndermişti beni mayo almaya? Zayıf, esmer, suskunluğu aşılamaz büyük hala, beğendiğim papatya desenli mayoyu "kir gösterir" bahanesiyle gerisin geriye tezgâhtar kızın eline tutuşturmuştu. Oysa ablamın Almanya'dan gelen mayosu... Turunculu sarılı çiçekler gövdesini eldiven gibi sarıyor, incecik askılar sırt açıklığını çepeçevre dolanıyordu. İki çadır arasına gerili çamaşır ipine mandallanan mayoyu dakikalarca incelemiştim; içine sert plastikten, uçları sivri, kafes gibi bir şey koymuşlardı.

Saz çadırlardaydık. Okullar kapanınca annem kasabadaki evimizin halılarını kaldırmış, koltukların, dolapların üstünü beyaz çarşafla örtmüştü. Üstü örtülü eşyalar hayalet gibi görünüyordu. Babam akşam yemeğinde müjdeyi verdi: "Çadır çakıldı, yarın yazlığa göçüyoruz çocuklar." Üç kardeş sevinçten havalara zıpladık.

"Göçebeliğe pek meraklısınız; yazı sersefil geçireceğiz yine" dedi annem. Niçin sevinmiyordu? Neden öyle gözlerini kısarak bakıyordu babama?

Ahşap zemin üzerinde kargı duvarlı, saz çatılı, kapısız iki odaydı yaz evimiz; en çok girişteki tahta destekli kum basamağını seviyordum bu oyuncak evin. Ocağı, kap kacağı çadırın önündeki açılır kapanır masanın üstüne yerleştirmiştik. Sarı-beyaz çizgili basma perde ile çevrilen bu bölüme, 'mutfak' diyorduk. İki üç çadırın ortaklaşa kullandığı hela iyice arkalarda, gece karanlığında yarım kova suyu taşırken daha da uzayan yolun bitiminde, karasineklerin çevrelediği, hasır kapılı, iğrenç kokan, kocaman bir delikti.

Annemle ikimiz sabah erken kalkıyorduk. Ucu musluklu varili, plastik bidonları, çinko kovaları dizip belediyenin itfaiye arabasını bekliyorduk. Kırmızı kamyonun arkasından sarkan adam, "Su dağıtııııım!" diye bağırarak yaklaştığında, babam öteki babalarla birlikte kasabadaki işine gitmiş, annem kum bahçemizi süpürmüş, ben el örgüsü eski mayomu çoktan giymiş oluyordum. Sinekli helaya gitmemek için, yataktan çıktığım gibi denize atıyordum kendimi; soğuk suyun içinde çişimin ılıklığı ile ısınıyor, herkes çişini yaparsa denizin renginin değişip değişmeyeceğini merak ediyordum.

Yaz bitip ilkokula başladığımda ne zamandır aklımda biriktirdiğim soruların yanıtını bulacaktım nasılsa.

Örneğin, bütün o insanlar radyonun içine nasıl sığıyorlardı? Yoksa kente giden yol üstünde, çatısında ışıkların yanıp söndüğü, annemin "Radyoevi" dediği, büyük gri yapıda mı yaşamaktaydılar? Gazetede fotoğrafını gördüğüm kır sakallı, kara cüppeli, Makarios adlı kötü adam, rüzgârlı havalarda iyice belirginleşen şu karşı kıyılardan dürbünle baksa, bizi görebilir miydi? Annem, iki çadır ötemizde oturan Ali Abi'nin annesine eliyle denizi göstererek, "Şurası işte, burnumuzun dibi, Allah korusun" demişti. Allah'ın bizi neden koruması gerekiyordu? Yüzme yarışlarında hep birinci gelen Ali Abi, istese karşı kıyılara kadar yüzebilir miydi? Parlak kara kabuklu bokböcekleri kumun içinde nasıl o kadar hızlı yürüyorlardı? "Bok" demek ayıptı, ama böceğin adı böyleydi. Denizkızları, insan olmadıkları için üzülürler miydi?

Dalgaların ıslattığı kıyıda kale yaparken ya da daha içteki kızgın kumlara çömelip kuyu kazarken bunları düşünüyordum; oyuntu giderek daralıyor, parmaklarım derine inmekte zorluk çekiyordu; önce serin, sonra nemli kuma ulaşıyordum, kararlı bir çabayla kazmayı sürdürünce iki parmağımın sığdığı bir yeraltı gölüne kavuşuyordum. "Çölde Su Bulma Oyunu"ydu bunun adı. Bokböcekleri kumda nakışlı izler bırakarak dolaşıyordu. Dudaklarım tuzdan kuruyor, örgüsü çözülen saçlarım yanık sırtımı kaşındırıyor, rüzgârda savrulan kumlar ağzıma yüzüme yapışıyordu. Serüven öyküleri ile dolu tek kişilik oyunlarımı, "kulaktan kulağa", "deve güreşi", "su üstünde kaymaca", "el ele dalgalara koşmaca" gibi, diğer çocuklarla birlikte oynadığımız oyunlardan daha çok seviyordum.

Yeni mayomu, öğlen uykusundan uyanınca giyiyordum.

Beni olduğumdan daha zayıf, daha kara gösterse de, kendimi besleme gibi hissetmeme yol açsa da, kentten alınmış jarse bir mayoydu sonuçta. Abla mayolarına benziyordu. Yeni mayomu giyince koşmuyordum. Küçük adımlarla iskeleye yürürken, basma mayolu, kara donlu arkadaşlarıma biraz havadan bakıyordum sanki.

İskelenin ucu ablaların ağabeylerin yeriydi. Günün her saati için farklı bir yerleri vardı. Kahkaha, yüksek ses ve ışık saçan sihirli bir küre gibi oradan oraya yuvarlanıyorlardı. Sabah çadırların bitimindeki kayalıklarda, öğleden sonra iskelenin ucunda, gece kum tepelerinden kıyıya uzanan kumsaldaki ateşin başında oluyorlardı. Ablam, çadırlarının kapısı yeşil perdeli olan noterin kızları gibi büyük okullara gitmiyordu, ama güzellik derseniz, en güzeli ablamdı: Beline kadar dümdüz inen saçları, kalkık burnu, kadife bakışları, inci dizisi gibi dişlerin aydınlattığı gülüşü...

İskeleyi bir podyum gibi hayal edip, kız enstitüsünün yıl sonu defilesinde izlediğim mankenlerin edasıyla sırtımı dik tutuyor, adımlarımı birbirinin önüne atarak yürümeye çalışıyordum. Büyüyünce ablama birazcık olsun benzeyebilecek miydim? Saz evlerdeki abilerin hangisi âşıktı ki ablama?

Ali Abi kesin âşıktı, biliyordum.

Ama neden hep başka kızlarla konuşup gülüşüyordu? Annesi, anneme dertlenirken duymuştum, liseyi bile bitirememişti, "Belge aldı" dedi. Ne demekse, işte öyle, belge almıştı. "Tahsili yarım kaldı, erkek çocuk" diye ağlamıştı kadın. Ali Abi bütün gün gitar çalıyordu. En çok da "Resimdeki Gözyaşları"nı. Denize girerken gitarını mavi bir havluya sarıyordu; kardeşi Melda'ya bakılırsa, gece de gitarına sarılıp yatıyormuş. Tuncay Abi, Melih Abi, Kemal Abi hep "sırık" diye çağırıyorlardı Ali Abi'yi. Öyle demesinler istiyordum. En çok onu yakıştırıyordum güzel ablamın yanına. Kırmızı gömleğini giyip, kahverengi dalgalı saçlarını savurarak bizim çadırın önünden geçtiğinde kalbim kuş gibi çarpıyordu. Keşke 'belge' denen şeyi almasaydı, keşke o da noterin kızı Tülay Abla'nın gittiği büyük okula gitseydi. Memur olur, maaşı olur, ablamla evlenir, yazlık sinemada gördüğümüz filmlerdeki gibi el ele, kol kola yürürlerdi büyük kentlerin büyük caddelerinde. Bunları Ali Abi'ye söylemeliydim. Kızmasına, gülmesine, her türlü sonuca razı olup...

— N'aber bızdık?

Güneş batmış, sular yatışmıştı. Kıyıda ayağımı suya değdirmeden "Dalganın İzini Takip Ederek Yürüme Oyunu" oynuyordum. Çok dikkat etmek gerekiyordu, dalga ayağıma değerse oyunu kaybederdim; o zaman da tuttuğum dilek gerçekleşmezdi. Pespembe suların kıyısında Ali Abi'yle yan yanaydık. Islak kumdaki ayak izlerimiz dev ile cücenin izleri gibi görünüyordu. Yeni mayom vardı üstümde. Sağ yandaki askı omzumdan aşağı kaymıştı. Yılşen Abla'nın "Kız daha tahta gibi bu memişler" dediği pembe noktalar görünecekti neredeyse. Telaşla askıyı düzelttim.

— İyiyim Ali Abi.

Diz çöktü. Ali Abi'yle eş boya gelmiştik. Yanağımdan bir makas aldı. Gözleri aynı benimkiler gibi kahverengiydi; kirpikleri amma da uzundu.

— Bakıyorum kimseye yüz vermiyorsunuz küçük hanım.

— Oynuyordum ben.

Yüzü bulutlandı:

— Oyna tabii, büyüyünce oynatmıyorlar adamı.

Elimi tuttu.

— Hadi birlikte yürüyelim. Bir de şarkı söyleyelim seninle. Bakalım sen bu şarkıyı biliyor musun?

Islıkla şarkının melodisini söylemeye başladı. Biliyordum. Ablam da durmadan bu şarkıyı söylüyordu. "My love" diye bitiyordu şarkı, sorup öğrenmiştim, "my love", "aşkım" demekmiş. "Ama olur olmaz yerde söyleme sakın, ayıp çünkü" demişti ablam.

Kocaman avucun içinde elim terliyordu. Soluk bile almıyordum. Kaçmak istiyordum. Söze nasıl başlayacak, nasıl anlatacaktım her şeyi. Keşke küçük olmasaydım. Karşıdan Tuncay Abiler de geliyorlardı işte.

"Sırık, nerelerdesin oğlum, kaç saattir seni arıyoruz!"

Ali Abi'ye, "Belge denen o şeyi almamalısın" diyememiştim, "Ablam da seni..." diyememiştim, oyunum bozulmuş, dalgalar ayaklarımı ıslatmıştı...

— Hadi bakalım bızdık, sen doğru eve koş artık, annen merak eder.

Etmezdi.

Annelerin gözü hiçbir şeyi görmezdi bu saatlerde.

Masalar kıyıya taşınacak, karpuz kesilecek, patlıcan kızartmasına yoğurt dökülecek, peynir tabağının kenarı maydanozla süslenecek, havlu elbise tam sahilde çıkarılıp bir koşu denize girilecek, saç baş toparlanıp temiz pak giyinilecek, ruj sürülerek geceye hazır olunacaktı.

Gece, biz çocuklar için önce garsonluk, sonra korku, sonra da ateş ve yıldızlarla kurgulanmış ürpertici bir masaldı. Su getir, buz götür, ekmek getir, tabak değiştir... Babalar sıvanmış paçalarından çıkan şiş ayaklarını gecenin koyuluğunda ışıldayan suya batırdıkları sıra sandalyelerini annelere yaklaştırırlardı. Bu kısa sürerdi. Sonra rakı kadehlerini sıkıca avuçlayıp kendi aralarında erkek erkeğe konuşmaya dalarlardı. Kavga gecikmezdi. "İsmet Paşa", bir de "Menderes" isimli kişiler için kavga ediyorlardı. Sesler yükseliyor, içlerinden birisi masadan

kalkıyor, araya girenler zorla kolundan tutup oturtuyor, kadınlar hırkalarına iyice sarınıp ellerini göğüslerinin üstünde kavuşturarak olan biteni izliyorlardı. Böylesi zamanlarda biz de ayak altında dolaşmaz, sivrisinekleri kaçırmak için yakılan ateşe çalı çırpı atar, "kulaktan kulağa", "isim-hayvan-şehir" gibi oyunlar oynardık. En yaramazımız Ümit bile durumun gerginliğinden tırsar, yüzünü eğip bükerek komik hareketler yapmakla yetinirdi.

Derken, az önce kavga eden adamlar kadehleri havada tokuşturmaya davranır, "İşte bu kadar!", "Ya taksim ya ölüm!" diye bağırırlardı. Kıbrıs'ın yavru vatan olduğunu, gerekirse hep birlikte gidip savaşa katılabileceklerini, her Türk'ün asker doğduğunu, isteseler bir gecede tam karşıda ışıkları görünen şu adalara bayrağımızı dikebileceklerini söylerlerdi. Arada bir, kötü adamların çocuk ve kadınların karnını deştiği korkunç hikâyeler anlatıyorlardı. O zaman kadınlar sessizliklerini bozup canilere lanet okuyor, kocalarının sırtını sıvazlayıp, ellerini gökyüzüne açarak kara papaz Makarios'a ilençler yağdırıyorlardı. Masadaki birlik havası bizi de sarıyor, sessiz oyunumuzu bırakıp ele ele tutuşarak ateşin çevresinde hoplayıp zıplamaya başlıyorduk. Kimi gece babalardan bir ya da ikisi coşar, ateşin üstünden atlamaya çalışırdı. Babası ateşin üstünden atlayan çocuğa gıptayla bakardık hepimiz. Sinek kovma ateşi giderek cansızlaşır, dere ağzının öte tarafındaki ablaların-ağabeylerin ateşi kırmızı bir nokta gibi parlamayı sürdürürdü. Anne-babalar bileklerine kadar suya gömülü ayaklarından tüm bedenlerine yayılan sonsuzluğa karışır ve biz, çocuk gözlerimize inen yıldızlı uykulara teslim olurken, saz çadırlı sahilde uzaktan uzağa Ali Abi'nin söylediği o şarkı işitilirdi yalnızca: *"Deniz ve mehtap sordular seni, neredesin?"*

Ali Abi'yle sahilde yürüdüğümüz günün akşamı ne yemek yedim, ne oyun oynadım; alt dudağımı sarkıtıp ellerimi çeneme dayayarak çadırımızın önündeki kum basamakta pinekledim durdum.

Büyüklerin hiçbir davranışını anlayamıyordum.

Kızgınken bir anda neşeleniveriyorlar ya da birbirlerine "Çok iyiyim" dedikten beş dakika sonra ıssız bir köşeye çekilip ağlıyorlardı. Annem de kimi gün çaya gelen konukları uğurlayınca, çadırın arkasındaki gölgelikte tek başına sigara içiyor, hem de hiç ses çıkarmadan ağlıyordu. Koşup sarılıyorum, başımı göğsüne yaslıyorum, bembeyaz yumuşak yanaklarından akan yaşı siliyorum, "Neden ağlıyorsun anneciğim?" Saçlarımı okşuyor, gülümsüyor, "Duman gözümü yaktı da o yüzden kızım" diyordu. Ali Abi de el ele yürürken aynı böyle davranmadı mı sanki! Söylediği şarkının bazı yerlerinde sesi titredi, o an elimi daha sıkıca tuttu, ama o da arkadaşlarını görünce bağıra çağıra konuşup gülmeye başlayıverdi.

Ben beceremiyorum bunları henüz. Üzgünken gülebilmeyi de öğretiyorlardır belki ilkokulda.

Cibinlikli yatağımda yanıtsız sorularla uyuduğum gecenin sabahında, saz evlerde yaşayan herkesi şaşırtacak bir şey oldu. Bizim çadırın sol yanına mavili yeşilli koskocaman bir bez çadır kurulmuştu. Kimsenin ruhu duymamıştı. Su dağıtım kamyonu geldiğinde tentelerinin altına modern görünümlü masalarını açmışlar, geriye kaykılabilen sandalyelerine yayılmış, kahve içiyorlardı.

Annem açıkladı: "Alman turistler. Bak ne güzel, medeni çadırlarda... Elbette, uygarlık elbette güzel şey..."

Ablam ve abimle paylaştığımız saz odaya koştum.

"Kalkın! Kalkın çabuk!"

"Alman turistler geldi!"

"Git başımızdan, uyuyoruz" dedi ablam.

Israrcıydım: "Kalkın ama yaa, iki kız iki erkek, dört kişiler."

Abim sırıtarak başını yastıktan kaldırdı: "Kızlar güzel mi?"

"Evet, ikisi de sapsarı. Biri kısa, biri çok uzun boylu."

"İyi, İngilizce biliyorlarsa anlaşabiliriz belki."

İngilizce biliyorlardı. Öğlen olduğunda gerekli bilgilerin tümü edinilmişti. Frankfurt'tan gelmişlerdi. Üniversite öğrencisiydiler. Kızların ismi Hute ve Helga, Erkeklerin ismi Wolfgang'la, Hans'tı. Kızların küçücük bikinileri, erkeklerin deniz dibini görebilecekleri gözlükleri, mavi paletleri, misinasını kendiliğinden sarıp toplayan olta takımları ve fotoğraf makineleri vardı. Abim karpuz tabağını elimden aldı, o götürecekmiş, ben taşıyamaz, dökermişim. Tabağı Hute'ye verdi. Anlamadığım bir şeyler konuştular. Hute gülümsedi.

Öğleden sonra Alman kızlar, saz evlerin gençleriyle birlikte iskelenin ucundaydılar. Abim de oradaydı. Noterin kızı bülbül gibi Almanca konuştuğu için en gözde kişi olmuştu. Tuncay Abi, Melih Abi, Kemal Abi, Hute ile Helga'nın yanı başındaydılar. Ama boşuna uğraşıyorlardı, Hute'nin Wolfgang'a, Helga'nın da Hans'a âşık olduğunu hemen anlamıştım ben.

Ali Abi, iskelenin sol yanında havlusuna uzanmış kitap okuyor; Jale Abla, ablamın sırtına zeytinyağı tentürdiyot karışımından oluşan ev yapımı güneş yağını sürüyordu. Noterin kızı, "Almanya'da en meşhur şarkıcı kimmiş?" Ya da "Buraları beğenmişler mi?" gibi soruları Almancaya çeviriyor; "Ne dedi? Ne dedi?" diye, yanıtı merak eden sabırsızlara laf yetiştirmeye çalışıyordu.

Abim, Melda'yla ikimizi postaladı, çekip gidecekmişiz hemen, orası gençlerin yeriymiş. İsteksiz adımlarla kıyıya döndük. Yine kumdan şato yapacaktık çaresiz. Vıcıklaşmış kumu avuçlayıp parmakların arasından akıtarak yapıyorduk şatoyu. Zemini geniş tutuyor, üstüne sivri, ulaşılması güç kuleler konduruyorduk. Öylesine kaptırmıştık ki kule işine, Ümit fırtına gibi gelip bir tekmeyle şatolarımızı yerle bir edince neye uğradığımızı anlayamadık. Arkasından koştuk. Adam boyunu geçen sazlıkların ardındaki bataklık dere ağzına doğru kaçıyordu. Oraya gitmemiz kesinlikle yasaktı. Bataklık insanı içine çekip yutardı çünkü. Kazayla yutulanlar olduğu gibi, isteyerek bataklığa yürüyenlerden de söz ediliyordu.

Ümit sazların önünde durmuş nanik yapıyordu. "Biliyor musunuz, Alman adamlar bataklıkta balık tutuyorlar, nah bu kadar kefal tuttular" dedi, kolunu göstererek. "Bize ne be!" diye bağırdı Melda. Ben de destekledim, "Bize ne be, yaramaz Ümit."

Kefal haberi iskelenin ucunda bir burukluk yarattı.

Bataklıktan çıkan balık yenir miydi canım! Ne var, kaç kere elli altmış santimlik kefaller, sazanlar tutmuşlardı da gerisin geriye atıvermişlerdi. Denizin levreği, çipurası dururken... Tabii ne bilecekti elin Alman'ı. Otomatik oltayla öğrenilmezdi bu işler... Ablalar, ağabeyler hep birlikte güldüler; Ali Abi okumasını sürdürdü; noterin kızı soran gözlerle bakan Hute'yle Helga'ya gülümsemekle yetindi. Tuncay Abi, iskelenin en gerisinden hızı giderek artan geniş adımlarla koştu, iskelenin tam kenarına gelince havada bir yay çizerek balıklama daldı suya. Abim de arkasından aynı hareketleri tekrarlayarak atladı. Ben balıklama atlayamıyordum, "Çivilemeyle idare et" deyip gülüyorlardı nedense. Abime çok yalvarsam öğretirdi belki... Hem zaten gelecek yaz ilkokul ikiye geçmiş ve yüzme kitaplarını kendim okuyarak her şeyi öğrenmiş olacaktım.

Almanların çadırı, büyüklerin sahildeki akşam yemeği masasında da önemli bir olay olarak yer aldı. Turizmin bacasız fabrika olduğu; tarihi ve turistik güzelliklerimizin, el değmemiş doğamızın birer hazine olarak değerlendirilmesi gerektiği; yabancıların eski eserlere merakı konuşuldu. Türklerin konukseverliği tüm dünyaya tanıtılmalıydı. O akşam İsmet Paşa, Menderes, Demirel ve Kıbrıs'tan söz edilmedi. Bu uçsuz bucaksız sahilde okaliptüs ağaçlarının altına yapılacak tek katlı modern bir motelin düşü kuruldu. Yanında kamping de olmalıydı. Turistler çadırlarıyla gelmeli, yiyip içip döviz bırakmalı ve ülkemizden iyi anılarla ayrılmalılardı.

Öte tarafta gençler her zamankinden daha büyük bir ateşin çevresinde, hep bir ağızdan bağıra çağıra şarkı söylüyorlardı.

Sesler giderek yükseliyordu.

Bir ıslık yankılandı, sonra biri nara attı. Kıyıdaki masada gülümseyişin yerini kaygılı yüzler aldı. Noter Amca, "Sakın ha, bira mira içirmesin bu adamlar bizim çocuklara?" dedi. Babam, Noter Amca ve Ali Abi'nin babası masadan kalkıp seslerin geldiği

yana doğru hızlı adımlarla yürümeye başladılar. Biz beş altı çocuk, arkalarından koşuyor, yine de geride kalıyorduk. Kum tepenin üstündeki terk edilmiş kulübeyi saymazsak, o yanda çadır filan yoktu hiç. Ateşe yaklaştık. Gitarın sesi aniden kesildi. Ateş harlıydı. Alevler gecenin karanlığında alazlanıyordu. Abim, ablam, Jale ve Tülay Abla'nın yüzlerinde ışıltılı bir aydınlık vardı. Gözleri her zamankinden parlaktı, kendi kendilerine kıkırdayıp duruyorlardı. Hute gömleğini göbeğinin üstünde düğümlemiş, arada bir elindeki şişeden birkaç yudum içerek kendi mırıldandığı bir müziğin eşliğinde yılan gibi kıvrılarak dans ediyordu.

Önce babamın sesi kükredi:

— Ne yapıyorsunuz siz burada?

Noter Amca babamın kolunu tuttu:

— Durun bakalım Necati Bey, bir anlayıp dinleyelim.

Boş bira şişeleri sayıldı, yedi taneydi. İtiraf ettiler: İkisini Hute, diğer beşini Helga, Ali Abi, ablam, Tuncay Abi ve noterin kızı Tülay Abla içmişlerdi.

Ateşin üstüne kum atıldı. Boş şişeler toplandı.

— Marş! Marş! Herkes evine.

Babamdı bu.

Dolunay yolumuzu aydınlatıyordu. Gökyüzü, deniz, yürüdüğümüz kumsal gümüş gibi ışıldıyordu. Uzaktan geçen bir geminin dalgası ayaklarımızı ıslattı. Kimse konuşmuyordu. Çadırların önüne gelince, Helga'yla Hute, "Guten night" dediler. Cevap veren olmadı.

"Gençlerin içki âlemi olayı" saz evlerde günlerce tartışıldı. Öğütler, azarlamalar, tehditler ancak birkaç gün etkili oldu, sonra içkisiz ama bol kahkahalı eğlenceler sürdü.

Ben Hute'yi ve Wolfgang'ı sevmeye karar vermiştim. Wolfgang'ın saçları uzundu, boynunda kocaman bir kolye vardı. Uzaktan onların çadırına bakarken göz göze geldiğimizde muzipçe göz kırpıyordu. Bir keresinde yanından hiç ayırmadığı makinesiyle fotoğrafımı çekti. Annem, kızarttığı sigaraböreklerini saz evdeki en güzel tabağımıza dizdi, "Al bunu misafirlere götür, kokmuştur, hem bizi böyle görüp çöl bedevisi sanmasınlar" dedi. Almanlar börekleri çok beğendiler, bana çikolata verdiler. Yabancılardan bir şey alınmazdı. Hute avucuma koydu çikola-

tayı, eliyle ağzını işaret ediyordu. Çikolatayı ağzıma attım, ısırınca tatlı bir şurup aktı içinden, yapışkan sıvı çenemden aşağı damladı. Güldüler. Hute'yle el ele tutuşup denize koştuk. Bacakları çok uzundu. Dalgalara attık kendimizi. Çikolata olayını ablama anlattım, "Sen zırt pırt gitme oraya, ayrılma benim yanımdan" dedi. Önüne oturtup saçlarımı taradı, sıkıca örüp tepeme doladı, "Claudia saçı oldu" dedi. Canı sıkkın gibi geldi bana. Abim de en çok Helga'yla konuşuyordu, "İngilizcene yararlı olur oğlum, konuş bol bol" diye destekliyordu annem bu arkadaşlığı. Hute'nin abimin saçlarına dokunduğunu, abimin onun sırtına bir şeyler sürdüğünü, kum üstündeki dans gecesinde abimle Melih Abi'nin Hute'nin yanına oturmak için çekişmiş olduklarını anneme anlatamazdım.

Saz evlerdeki hayat, Almanların gelişinden önce ve sonra diye ikiye ayrılmıştı.

Nikâhsızdılar. Öğrenciydiler. Erkek Almanlar bilime, doğaya, tarihe düşkündüler; kız Almanlar sarışın, güzel ve epeyce de serbesttiler. Ama onlar yabancıydı. Turisttiler. Herkes, Melda'nın durmadan bağırıp çağıran babaannesi bile Almanlara iyi davranıyor, geniş gülümsemelerle, el kol işaretleriyle onlara bir şeyler anlatmaya çabalıyordu. Büyüklerin yüzleri onlarla konuşurken değişiyordu. Bizden esirgedikleri onaylayıcı duygularla gergin yüz çizgileri yumuşuyordu. Babam başka baba, annem başka anne, teyzeler, amcalar hiç tanımadığım bambaşka kişilermiş gibi davranıyorlardı Almanlara.

Adını koyamadığım bir öfke büyüyordu içimde.

Kıyıdaki ıslak kuma gömülü midyeleri toplarken durmadan düşünüyordum. Yapışık kabukları açıp içindeki sümüksü sıvıyı kumla ovalıyordum. Tülay Abla "Yapma, onlar da canlı, ölürler bak sonra!" demişti. Ama gözleri kulakları yoktu ki. Asıl, kuma gömdüğümüz romatizmalı ninelerdi ölü gibi görünenler. Yalnızca tülbentli başları açıkta kalacak biçimde tüm gövdelerini kumla örtüyor, başuçlarına yanlarında getirdikleri teli kopuk kara şemsiyeleri açıyorduk. Abim başta olmak üzere, tüm çocukların

günlük görevleri arasındaydı bu gömme işi. En kızgın kumları oyun kovalarımızla ta uzaktan taşıyorduk. Her seferinde, "Ya bu çukurdan çıkamazlarsa... Ya gerçekten ölürlerse..." diye korkuyordum. Nineler hiç korkmuyor, önceden kazılan çukurların içine istekle giriyorlardı. Wolfgang yan yana dizili bu geçici mezarlığın fotoğrafını çekti. Katılaşmış bedenleri kızgın kumlarda çözülen nineler, başlarını hafifçe kaldırıp, Wolfgang'ın kahverengi deri kılıflı fotoğraf makinesine gülümsediler. Öğlen uykusu için odamıza çekildiğimizde fotoğraf olayını ablama anlattım. Dinlemiyor gibiydi. Yastığının altındaki defteri çıkarıp bir şeyler yazdı. Defterin arasından çıkardığı denizyıldızını uzatıp, "Al oyna istiyorsan, sonra da denize at, kuma göm, ne yaparsan yap işte!" dedi. Bütün bunların sebebi bendim, biliyordum. Ödleklik etmeyip Ali Abi'yle konuşabilseydim...

Uyku saatinin dolmasını beklemeden çadırdan çıktım. Koyu lacivert mayom üstümdeydi. Kıyıdaki boş çukurların orada Ümit'i gördüm. Karşısına dizdiği çocuklara az sonra oynanacak saklambaç oyununun kurallarını anlatıyordu. Her gün değiştiriyordu kuralları. "Gel bakalım ebe" dedi.

"Başkasını bulun, ben bugün 'ebe' olmayacağım!"

Ne bataklık çevresindeki sazlıklar, ne su bidonunun arkası, ne iskelenin altına yüzükoyun siperlenmek... Öyle bir yere saklanacaktım ki, hiç kimse beni bulamayacaktı. Ümit hırsından olduğu yerde zıplayacak, Melda her türden mızıkçılığı yapacak, Serkan "Bir daha kızlarla oynamam!" diye bağıracaktı. Arada sinirle ya da korkarak adımı seslenecekler, kaygılı gözlerle çelimsiz siluetimi arayacaklardı. Çadır duvarına yuman ebe, kargıların arasındaki açıklıktan çadırın içini gözetlemekten sıkılınca, "Elliye kadar sayıyorum bak, çıkmayan yanar!" diye son kararını bildirecekti.

Hiçbirisi dere ağzını geçip gençlerin ateş yaktığı yana gidebileceğimi, akşamdan kalma kararmış odunlara şöyle bir göz atarak, ayaklarımın plastik terliklerin içinden öne doğru çıkmasına, lacivert mayonun askılarının ikide bir düşmesine aldırma-

dan kum tepelerin üstündeki terk edilmiş kulübeye saklanacağımı hayal bile edemezdi. Oraya saklanacak, tam ebeleme süresi biterken, kum tepeden aşağı zafer sarhoşluğu içinde kendimi bırakacaktım. Sonra, "Sobe!" diyecektim. "Sobeledim! Sobeledim sizi!" diyecektim. Kum tepeyi güçlükle tırmandım, geriye kayar gibi olunca emekledim bir süre. Saçımın örgüsü açıldı, ablam kızacaktı, aldırmadım buna. Mayonun her iki askısı da omuzlarımdan kaydı, mayo göbeğime kadar indi. Dağınık saçlarım mevsime uyumsuz koyu renk bir pelerin gibi sıska bedenimi sarmıştı. Sonunda kulübeye ulaştım. Kulübe beni saklayacaktı. Her ne pahasına olursa olsun, bu kez oyunu kazanmak istiyordum. Gözüpek masal kahramanlarından cesaret alarak içeri girdim. Karanlıktı. Sinekli heladakini andıran, ama ondan daha ağır, pis bir koku vardı; serindi içerisi. Gözümü birkaç kez kapatıp açtım. Bir şey görür gibi oldum.

Karanlığın içinde bir şey kıpırdıyordu.

O, Hute'ydi! Karanlığın içinde sapsarı! Çıplaktı ve sarıydı! Külotu bile yoktu! Öteki de Ali Abi'ydi! Kollarını sarı Hute'ye dolamış; ağzını Hute'nin bana gülümseyen, benimle konuşan ağzına yapıştırmıştı! Solucan gibi kıvrılıyorlardı! Dans değildi bu, başka bir şeydi, çok başka bir şeydi! Ama beni gördüler! Ali Abi sırtını döndü. Hute, mavi gözleri patlak, adımı söyleyerek, sarılacakmış gibi kollarını açarak bana doğru yürüdü. Gülüyordu. Memeleri her adımında sallanıyordu. Bacaklarının arasında kapkara, korkutucu tüyler vardı. Saçı sarıysa, o tüyler neden siyahtı? Bana dokunmasındı o! Herkesten, tüm büyüklerden, saklambaçtan, hayattan nefret ediyordum! Kum tepelerden aşağı doğru delice koşmaya başladım. Plastik terlikler ayağımdan fırlamış gitmişti. Kendimi dalgalara atmak istiyordum. Hiç kimse beni görmeden bu büyük sırrı yalnızca denizle paylaşmak; üzerime bulaşan tiksintiyi sulara akıtmak istiyordum.

Kimseye anlatılmazdı bu! Hele ablama hiç anlatılmazdı! Abim değildi Hute'ye sarılan... İyi ki o değildi...

Herkes yüzüme bakınca olanları anlayıverecekti. Görmüştüm, ama anlatamazdım. Mavili yeşilli çadırı beğenmiş, verdiği çikolatayı yemiş, kaç kere onunla el ele denize girmiştim. Ablam kıyıda kıpırtısız izlemiş, abim su sıçratarak Hute'yi ıslatmıştı ve ben de gülmüştüm. Ali Abi her zamanki gibi uzakta kargı yontmuştu çakısıyla.

Ve ben, şimdi, hiçbirisinin yüzüne bakmayacaktım artık. Denizden çıkıp bir suçlu gibi süklüm püklüm çadıra doğru yürüdüm. Ne saklambaç kalmıştı, ne ebe, ne sobe...

O gece ateşim çıktı. Alev alev yanıyordum. Alnıma sirkeli tülbent konuldu. Annem, bir yandan öpüp okşayarak ertesi gün iyileşeceğimi söylüyor; bir yandan da bütün gün sudan çıkmadığım için beni, küçücük çocuğa meşin gibi mayo aldığı için halamı, benimle yeterince ilgilenmediği için ablamı ve İngilizceden ikmale kalan abimi suçluyordu. Ama asıl suçlu, bizi buralara getiren babamdı elbette.

Mavi-yeşil çadır iki üç gün sonra söküldü. Saz mutfaklarda yolluklar hazırlandı. Romatizmalı nineler, kucağında bebekleriyle kadınlar, yüzü asık ablalar, ikide bir kafalarını kaşıyan abiler, baş belası Ümit, mızıkçı Melda, şişko Emel, top delisi Serkan ve saz evlerin diğer çocukları o büyük çadırın bükülüp sarılarak toplanışını takdir ve şaşkınlık dolu bakışlarla izlediler.

Biz ablamla el ele gerideydik. Abim hemen arkamızda duruyordu. Hute ile Wolfgang yanımıza geldiler. Wolfgang her zamanki gibi gülümseyerek göz kırptı bana; ona acıyordum. Hute birini arar gibi etrafa bakınıp duruyordu. Ama aradığı kişi uğurlayıcılar arasında yoktu. Yüzü soldu. Önümde diz çöktü, yere bakıyordum, çenemden tutup yüzüne bakmaya zorladı beni. Ablamla abim:

"Haydi, sarılsana Hute'ye" diyorlardı.

Hiçbir şey bilmiyorlardı.

Ve ben hiçbir şey anlatamazdım. Bundan böyle bu sırla yaşayacaktım. "Haydi, sarıl" diyorlardı. Direniyordum. Hute ısrar etmedi. Üzgün gibiydi. Sırt çantasını yüklenip arkadaşlarına yetişti. Almanlar ayaklarında botları, boyunlarında sallanan fotoğ-

raf makineleri, sırtlarında koskocaman çantalarıyla el sallayarak gittiler.

Kalabalığın gürültüsünde, Hute'ye vermek üzere avucumda sakladığım midye kabuğunun kırıldığını duyan olmadı.

O yaz, saz çadırlarda geçirdiğimiz son yazdı.

Kimya Dersi

— Ailenize, vatanınıza, milletinize hayırlı insan olacaksınız! Namusunuz, iffetiniz, onurunuz için yaşayacaksınız!

Şu suratımın haline bakın!

Bakın bir kere!

Kaç gecedir gözüme uyku girmedi. Hiç olmazsa okulumuzun şerefli forması üstlerindeyken yemeselerdi o haltı. Örgülü saçlar! Gözlerde o kapkara zillet bandı! Aklıma geldikçe çıldıracak gibi oluyorum. Siz de bir şey söyleyin! Sus pus durmayın öyle! Gazete köşelerine düşen arkadaşlarınızı gördünüz di mii? Ha! Söyleyin, gördünüz di mi rezaleti? Gördünüz! Gördünüz! Elbette gördünüz...

İnsan kadınlığından utanıyor! Ölümden dönmüşler de... Mideleri yıkanmış da... Acil servis sedyesinde yaka bağır dağınık, aygın baygın fotoğraflar...

Berna Semercioğlu, ne konuşuyorsun bakalım sen arkandakiyle!

"Çok üzüldük" diyorsun, öyle mi?

— Hayır! Ailesini, okulunu, iffetini düşünmeyen akılsızlara üzülünmez! Acınır ancak onlara!

Bugün ders işlemeyeceğiz. Kimyadan daha önemli ibretlik bir hayat dersi vereceğim size. Bilimsel bir metot izleyerek, önce olayı özetleyelim: Yatakhaneden kaçıyorlar. Erkeklerle düşüp kalkıyorlar. Foyaları ortaya çıkınca, disiplin kurulunda bülbül gibi ötüp suçlarını itiraf ediyorlar. Okuldan atılacaklarını anlayınca da, birer tüp hap içip intihara kalkışıyorlar sözde.

Sumru, söyle bakalım, sence bu anlattıklarımda akla mantığa uygun tek bir davranış var mı?

—

— Cevap versene kızım, uygar bir genç olarak fikrini söyle.

—

— Haklısın, belki de söylenecek söz yok. Müdür Bey geçen haftaki toplantıda çok kararlıydı. Yumruğu vurdu masaya. "N'apılacak edilecek, okulun tarihinden bu menfur olayın izi silinecek!" dedi. Adam yerden göğe kadar haklı; analarınız babalarınız sizi bize emanet ediyorlar. Belki içinizden bize kızıyorsunuz. "Ne gereği var bu kadar kurala kaideye?" diyorsunuz; ama sonra anlayacaksınız. Yatakhane camlarını yağlıboya ile boyuyorsak, ağzınızı açtırıp sakız kontrolü yapıyorsak, dolaplarınızda didik didik makyaj malzemesi, erkek mektubu, sakıncalı kitap arıyorsak, diz boyunda çorap giyenlerin çoraplarını kesip şoset çoraba dönüştürüyorsak; hepsi sizi hayata hazırlamak için.

— Peki, o zaman bu iki kız neden böylesine sersemce bir işe kalkıştılar? Evet, Nurcihan, sen ne diyorsun?

— Efendim? Belki biraz eğlenmek, gezmek mi istemişlerdir?

— Ahh benim saf çocuğum. Artık koskoca kız oldunuz, açın gözünüzü biraz. Erkeklerle gezip dolaşmanın sonu nereye varır bilir misiniz? Neyin peşindedir onlar? Yatak altına sakladığınız Virginia Woolf romanlarına benzemez hayat. Benden söylemesi; sol kolunuz mühürlenip o malum muayeneye gitmek istemiyorsanız, kendinize sahip çıkacaksınız. Gözünüzü ufka dikip, sağa sola bakmadan dosdoğru yürüyeceksiniz yolunuzda.

Bizler öyle yaptık. Gençtik, güzeldik ama eğilip bükülmedik hamdolsun. Ne oldu şimdi, o şırfıntıların aileleri nasıl bakacaklar konu komşunun yüzüne!

— Gelelim o hafta sonu evci iznine çıkmayıp, firar gecesinde bu kızlarla işbirliği yapan diğer on iki öğrenciye. İsimlerinizi tek tek saymıyorum, hepiniz kendinizi biliyorsunuz. Disiplin Kuru-

lu Başkanı Orhan Bey'in sorgulamalarında hiçbiriniz firar edenlerin ismini vermemişsiniz. "Uyuyorduk, bilmiyoruz" demişsiniz. Üstelik içinizden birisi, "Biliyorum ama söylemeyeceğim." diye terbiyesizce meydan okumuş. Bu nedir ha? Nedir? Bunu arkadaşlık, bağlılık filan mı sanıyorsunuz? Bu düpedüz suça ortak olmaktır! Arkadaşınızı kendi elinizle erkeklere peşkeş çekmektir! İstikballerini karartmaktır! Yazıklar olsun! Kabahat bizde belki de, sebep-sonuç ilişkisi içinde, çok boyutlu düşünmeyi öğretememişiz demek ki size...

Müdür Bey kesin kararlı, "Benim için okulumun adı önemli, kaçanların kim olduğu bulunmazsa, o gece yatakhanede olan öğrencilerin topunu atarım okuldan" diyor. Yok, efendim iki ay sonra mezun olacakmışsınız; yok, on bir yaşından beri bu okulun öğrencisiymişsiniz... Hiç bakmaz. Sizin gibi binlerce öğrenci geldi geçti bu okuldan, biz çürük elmaları ayıklar, tertemiz yolumuza devam ederiz.

Sevmezsiniz ama yine de yatakhane müdiresi Perihan Hocanım'a dua edin; bir de utanmadan "Pır Pır Perihan" diye isim takmışsınız öğretmeninize.

Ne sandınız ya, biliyorum elbette; unutmayın ki ben bir bilim kadınıyım! En küçük bir ayrıntı bile gözümden kaçmaz benim!

— Ne demek "Biz takmadık öğretmenim" Kim demiş, daha önce görev yaptığı okulda da öyleymiş ismi, diye?

— Sözümü kesme Merve, ukalalık istemez!

Neyse, Perihan Hocanım o meşum gece nöbetçi olan hademeyi konuşturmuş, "Bu ahlaksızları koruyacağım diye işinden olacaksın, ona göre!" demiş. Kadın önce inkâr etmiş, sonra kızların gülüp oynayarak onu nasıl ikna ettiklerini, eline tutuşturdukları elli lirayla evinin bir aydır kesik olan elektriğini açtırdığını, sarışın kıvırcık saçlı kızın o gece "Seviyorum abla n'olur gideyim" diye yalvarmasını gözyaşları içinde anlatmış. İlk etütten sonra firar edip, gece yarısı dönmüşler. Hademenin camını tıklatmışlar. O sinsi de hiç ses çıkarmadan tereyağından kıl çeker gibi açmış koskoca demir kapıyı. Gece bekçisi olanları uzaktan görüp düdük çaldıysa da, yetişememiş. Neyse ki, ertesi sabah olayı amirine rapor etmiş.

Disiplin Kurulumuz büyük bir anlayış göstererek, olaya yataklık eden öğrencileri okuldan atmadı, "tekdir" cezasıyla paçayı kurtardınız. Kararın belgesi ailelerinize gönderildi. Şimdiden söylüyorum; bu ceza öğrencilik sicilinize de işlendi; ileride memuriyet hayatınızda karşınıza çıkarsa, şaşırmayınız.

— Bunları sizinle bir arkadaş gibi konuşuyorum, niye hiç düşündünüz mü? Örneğin sen Beyhan, sırıtıp durduğuna göre bir şeyler düşünüyorsun demektir. Komik bir şeyse söyle, biz de gülelim.

— Gülmüyor muydun? Demek ben, "arkadaş gibi" deyince, o yüzden...

— Tabii ya, dost acı söyler. Şu olayda almasını bilenler için nice nice dersler var. Siz memleketin en güvenilir kız lisesinin mensuplarısınız. Üzerinize giydirilen formanın hakkını vermekle yükümlüsünüz. Hayat boyu taşıdığınız unvanlar neyi gerektiriyorsa, o sorumlulukları eksiksiz yerine getireceksiniz. Doğruluktan, dürüstlükten ayrılmayacaksınız. Sizi olmadık yönlere çekmek isteyen anarşik fikirlere kapılmayacaksınız. Ne "asit" olup yakın, ne "baz" olup köpürün; "nötr" kalın ki, zarar görmeyesiniz.

— Nereden çıktı şimdi yazılı sınavda "asitler ve bazlar" konusundan soru sorup sormayacağım!

— Konuyu sulandırma Selma. Ne dedim, bugün "kimya yok", size hayat dersi veriyorum, açın kulağınızı iyice dinleyin. Öyle boş boş bakacağınıza, her sözcüğümü tek tek kafanıza kazıyın.

Ne diyorduk? Eğitim... Kabul etmek gerekir ki, iyi bir eğitim aldınız. Hemen her biriniz üniversiteyi kazanıp, doktor, avukat, öğretmen olma şansına sahipsiniz. Dersini çalışan bunları başaracaktır elbette. Peki, bu yeter mi?

Hayır, yetmez!

Yetmez!

Katiyen yetmez!

Çünkü bir genç kız için hayatının en önemli günü, belinde kırmızı kuşak, teliyle, duvağıyla baba evinden çıktığı gündür.

Marifet budur. Bizim zamanımızda dolambaçlı yollar, göz boyayan ışıltılar yok muydu sanıyorsunuz? Hem de âlâsı vardı; cebe mektup koymalar, sinemada loca ayırtmalar, iskelede yolumuzu bekleyen filinta gibi deniz subayları, daha kimler kimler, neler neler... Erkek istediğini alana kadar ne diller döker, ne yeminler eder bilemezsiniz siz. Yalan! Yalan! Evet! Hepsi yalandır o yeminlerin! O vaatlere kanıp sınırı koyamayanların namusu iki paralık olur. Bizler de genceciktik, bizler de sizin gibi gülüp eğlenmeyi severdik sevmesine, ama çok şükür ki böyle geçici heveslere bel bağlamadık.

— Ne diyorsunuz? Pencereyi mi açalım? Birazcık mı?

— Peki, aç kızım.

Kendimden örnek vereyim: Fen Fakültesi'ni bitirir bitirmez, aklı başında her genç kız gibi, ailemin uygun gördüğü bir beyefendiyle evlendim. Rahmetli babacığım al ipekten kuşağı üç kere belimden dolayıp bağlarken nasıl da gururluydu... Eğilip mübarek elini öptüm. Sırtımı sıvazladı, "Gelinlikle gidiyorsun; unutma, bu eve anca kefenle gelirsin, ona göre" dedi. Ahh o eski terbiye, o görenek... İşte siz de o gün geldiğinde alnınız ak, başınız dik... Bakın gözyaşlarımı tutamıyorum... Tutamıyorum işte... Öyle lekesiz çıkacaksınız o kapıdan.

Unutulmamalıdır ki, genç kız beyaz bir patiskadır, üzerine bir sinek konsa, belli olur!

Söylüyorum size, belli olur!

— Zil mi çaldı, dediniz? Teneffüse mi çıkılacak?

— Aaa! Öyle mi? Fark etmedim hiç, zaman ne çabuk geçmiş. Evet, ne çabuk...

Bugün kimya işlemedik; ama olsun, telafi ederiz. Şu an huzur içindeyim, çünkü bir öğretmeniniz olarak bunları size anlatmak boynumun borcuydu. Öğretmenlik yalnızca tahtaya formül yazmak mı sanıyorsunuz, değildir; işte böyle nice zorlukları vardır bizim mesleğin. Ben görevimi yaptım. Ders boyunca her birinizi dikkatle izledim Halinizden, tavrınızdan, solgun bakışlarınızdan ne kadar üzgün olduğunuzu anladım. Memnun oldum. Utancınızdan ağzınızı bıçak açmadı. Demek ki ar damarınız hepten yırtılmamış.

Bu gece yatağınızda kendinizle baş başa kalınca söylediklerimi iyice tartın; ölçüp, biçip, düşünün... Düşünüp içinize sindirin.

Haydi, göreyim sizi, beni mahcup etmeyin!

Vatana, millete hayırlı, alnı ak, başı dik hanım kadın kızlar olun çocuklar!

Anlaşıldı mı?

Ahsen Abla

İçi ışıklı yeşil gözleri vardı. O bize geldiğinde sevinirdim. Toprak sarısı teni, morumsu etli dudaklarından mı bilmem, gizli bir hastalığı olduğunu düşünürdüm hep. Yanı başımızdaki tek katlı evde, Şemsi Bey'in kiracılarıydılar.

"Ellere yedire içire onca serveti tükettiler, iki göz odaya tıktılar taze gelini; cânım çeyizleri sandıkta kaldı kızın." Böyle söylenirdi annem. Ortalık toplanıp yemek ocağa vurulduktan sonra, bakır cezveye su koyarken, "Koş Ahsen Abla'nı kahveye çağır, gurbette garip" derdi.

Perdeleri hep kapalı, karanlık bir ev. Aralık kapı ağzında beklerdim onu; sırtına hırkasını alır, saçına bir tarak vururdu çabucak. Kaldırımda yürürken elimi sımsıkı tutardı; verem olmadığını, içinde gizli bir hayat sakladığını sezerdim o zaman.

Karşılıklı sigara içerlerdi. Annem dumanların arasında, Adalar'ı, okula giderken Beyazıt tramvayının sahanlığında göğsüne gazete koyarak ayazdan nasıl korunduğunu, Sultanahmet Camii'nin çinilerini, şapkalı Beyoğlu hanımlarını, Alkazar Sineması'nda izlediği Tyrone Power filmlerini, gencecik bir öğretmen olarak buralara geldiğinde gaz lambasının titrek ışığında geçirdiği tedirgin geceleri anlatırdı. "Hey gidi hey..."lerde bir süre suskunlaşır, ardından Eyüp Sultan sabrına getirirdi sözü.

Kasabayı çevreleyen dağlara bakan camın önünde, uçan halının üstünde, uzaklara süzülen iki kişi gibi görünürlerdi bana.

Ahsen Abla az konuşurdu.

— Dün gece de eve gelmedi, Halide Abla.

Iki damla gözyaşı.

— Akıllanmadı bu haylaz Nuri, nerede olacak, Ab-ı Hayat'a çıkmıştır, rakının küpüne girmiştir yine. Nevzat Ağabeyine söylerim, çeker kulağını.

— Hadi kolonya getir kızım.

Koşar getirirdim. Kolonyayı ne kadar hızlı getirirsem, gözyaşları o kadar çabuk dinecek, gülecekler sanırdım. Gülsünler diye kaş kalemiyle yanağıma ben kondurmalar... Kenarı kirazlı hasır şapkamı takıp Belgin Doruk taklidi yapmalar... Ezberimdeki 23 Nisan şiirini selam verip hiç şaşırmadan okumalar... Telaşım büyüktü.

Taşındıklarında enikonu üzülmüştüm. Asfaltın karşı tarafında, Salkım Söğütlü Sokak'ta oturuyorlardı artık; biri kız, biri oğlan iki çocukları olmuş, kayınvalide de ev halkına eklenmişti.

Her bayram, birinci gün, henüz öğlen olmadan gelirlerdi. Rakı ya da şarap gibi haram içkiler sınıfında yer almayan fosforlu yeşil nane likörü bir içimlik küçük cam kadehlerde konukları beklerdi. Üçüncüden sonra, Nuri Abi –sırık boyuyla– ayağa kalkar, sıska, uzun kollarını iki yana açarak, delikanlılığında yağları satıp paraları pavyona kaptırınca ağabeyinden yediği ibretlik dayağı övünülecek bir şeymiş gibi neşeyle anlatırdı. Ya da, *Kuran*'a el basıp şu zıkkıma tövbe edeceğinin sözünü verir, arada, üvey dedesi olduğu söylenen ünlü şairden birkaç dize okurdu.

— Bu kız bana yüz vermiyor Halide Abla. Şakaymış gibi gülerek söylerdi bunları. Gözlerinde ne yapacağını kestiremeyenlere özgü tedirginlik belli olurdu yine de.

— İlahi Nuri!

O "ilahi" hafifletmesinin nedenini kasabadaki herkes biliyordu. Nuri Abi İzmir'de, İstanbul'da, Paris'te, bol paralı, bol eşli bir hayattan sıkılıp yaşı kemale erince Ab-ı Hayat'taki bağ evinde inzivaya çekilen, hakkında türlü hikâyeler uydurulan, eşraftan Süavi Bey'le, onun son nikâhlısı on sekizlik Adalı Hafize'nin oğluydu. Babası, o henüz ilkokula başlarken ölmüş, Nuri, çok akraba, çok para, bir sürü üveylik arasında sahipsiz kalıvermişti.

Ahsen Abla gözleri hareli, sessiz, uzak gülümserdi kocasının takılmalarına.

Her bayram biraz daha sessiz... Yüzü hep sarı... Bakışları hep gizli... Dudağının kenarında hep o memnuniyetsizlik kıvrımı...

O yıl bayramın ikinci günü geç saatte geldiler. Hava kararmaya yüz tutmuş, gün boyu çay, kahve, likör taşımaktan ayaklarıma kara sular inmişti. Bir an önce odama kapanmak, edebiyat şubesindeki çocuğun defterimin arasına bıraktığı, sayısız okumalarla kâğıdını yıprattığım aşk mektubuyla baş başa kalmak istiyordum.

Sarılıp öpüşüldü, hal hatır soruldu: Dersler iyiydi elbet. Ne zaman büyümüş de koskoca kız oluvermiştim! Maşallahlar, inşallahlar ve annemin kaş göz komutları arasında gidip gelirken, kaçamak bakışlarla süzüyordum Ahsen Abla'yı: Omuzlarına kadar inen koyu kestane dalgalı saçlarını kısacık kestirmiş, incecik beline sımsıkı oturan lacivert bir ceket giymişti. Boynunda kırmızı bir fular vardı. Dudağının sağ yanındaki kıvrım silinmişti. Gözlerindeki uzak deniz yakınlaşmıştı sanki, bakışları sevinçliydi. Konuşuyordu. İyi ki yatılıya gitmiştim, ne işim vardı ki buralarda... Büyük okulları bitirmeliydim mutlaka! Ah şimdiki aklı olsaydı! Ah! O da...

Biri kız biri oğlan, soğuğa aldırmadan bahçede koşuşturup duruyorlardı.

— Büyüdüler ablacığım, ben de çıkıyorum dışarı artık. Arada bir Neriman Ablalar konkene çağırıyorlar. Öğrettiler yavaş yavaş, öyle parasına değil, beş kuruş on kuruşa. Alıştırdılar.

Annem tedirgin sigara yakıyor.

— Geceleri beylerle toplanıyoruz bazen; Nuri de her gece eve gelir oldu bu konken sayesinde.

Annem ses çıkarmıyor.

Nuri Abi, altı döner toplu sigaralığı çeviriyor ha bire; beter öksürüyor. Gözünü halının desenlerinden ayırmadan Güllüce'deki zeytinliği sattığını söylüyor.

— Çocuklar büyüdü, masraf çok, mezara mı götüreceğiz Nevzat Abi, senin zeytinliğin üst tarafındaki yeri on beş bin gaymeye veriverdim, diyor.

Fazla oyalanmadan kalkıyorlar. Muhasebeci Hilmi Beyler'deki karılı kocalı konkene geç kalmamak için, hızla seğirtiyorlar kaldırımda. Kırmızı ipek fular rüzgârda dalgalanırken, annem "Tövbe estağfurullah" diyerek, kaygıyla bakıyor arkalarından.

Bu son kare, dönercideki beklenmedik karşılaşmaya kadar kapatılmamış bir parantez olarak kaldı içimde.

O gün 11.30 duruşması ertelenince, cüppeleri katlayıp evrak çantalarına tıkıştırdığımız gibi, Adliye Sarayı'nın arka sokağındaki Altıntabak Restoran'a atmıştık kendimizi. Tıka basa karnımızı doyurup, bildik mesleki dedikodularımızı yapmıştık. Son anda –tam kasaya hesabı ödemiş, papyonu kayık kominin uzattığı kolonyadan kaçmaya çalışırken– gördüm onu.

Orada, iki yana açılan camlı kapının hemen yanındaki masada dört kişiydiler. Ölmemişti. Pavyonda tuvalet temizleyicisi, sokaklarda kötü kadın olmamıştı. Gözleri hâlâ hareli yeşildi. Sigarayı asfalta bakan camın önündeki gibi yine kolunu gövdesine yapıştırarak içiyor, dumanı iyice içine çekip, sonra yavaşça dışarı üflüyordu. Dudakları yine mor, teni kurumuş toprak sarısıydı.

Yasak ismi fısıldadım: "Ahsen Abla?"

"İşin buraya varacağı belliydi hanımım.

Annem sinirli:

"Özel meselelerdir bunlar."

Aldırmıyor Çıkıkçı Şadiye, lafının kesilmesine kırgın, göz süzerek iştahla sürdürüyor:

"Her gece, her gece, sabahın üçüne dördüne kadar rakı sefaları. Konken filan bahanesi. Kâğıt alıp verirken el değdirmeler... Masa altından bacak okşamalar... İyi ki bir yeşil gözü var; yılan yeşili. Rıza'nın annesi yataklara düştü zavallı. Babası da, "Gözüme görünmesin, miras filan da beklemesin benden!" demiş. Bekâr çocuğu ne alırsınız aile meclisine. Gül gibi mühendislik diploması, Ankara'larda okumalar, hepsi heba oldu gitti işte!"

Çay, kahve, limonata filan ikram edilmiyor haberciye. Boğazı kurumuş, su istiyor; hemen getiriyorum, dedikodunun gerisini çok merak ediyorum. "Bismillah" çekip alnını tutarak içiyor, son yudum genzindeyken sesi çatlak:

"İki çocuğu Kaynarca'ya anneannelerine göndermiş, pazara gider gibi hırkasını giyip çıkmış evden, bileziklerini bile bırakmış. Rıza ev tutmuş Hisarcık'ta. Utanmıyorlar! Hisarcık dediğin, burnumuzun dibi! Yediniz bir halt, gidin ot bitmeyen bir sapaya bari. Yok, yook! Hepten azıtmışlar! Neymiş, seviyorlarmış, tutulmuşlarmış birbirlerine! Herif hevesini alınca koyuverecek kapıya. Allah korusun ama ya pavyonda ya mezarda biter bu iş."

Az sonra kapı dışarı edileceğini bilen Şadiye, sahte bir telaşla kara örtülerine bürünürken, her açıldığında üç altın dişin göründüğü ağzından tükürükler saçarak sözü Nuri Abi'ye getiriyor.

"Nuri desen, bostan korkuluğu. Sat ye, sat ye! Hani, nerde etrafındaki asalaklar? Meyhaneci Refik'e bile borç yapmış; rezilliğe bak hanımım, koskoca Süavi Bey bugünleri görmedi iyi ki! Eski kâhyalarının oğlu, hani şu dolmuşçuluk yapan Çetin var ya, işte, o ödemiş Nuri'nin içki borcunu; 'Ağamdan söğüşlediklerinle aç karnın doydu, bir de utanmadan karı gibi dedikodu yapıyorsun' diye masaya yumruğu basıp Refik'in suratına atmış paraları.

Nuri de Ab-ı Hayat'a kapanmış hepten, hastaymış diyorlar ama yalan. İnsan içine çıkacak yüz mü kaldı onda!"

Annem tek kelime etmeden iki Optalidon'u susuz yutuyor; başını çatıp yatıyor. Kadının anlattıklarını önceden biliyor besbelli. Yüreğimi sıkıştıran çığlığı odama kadar zor tutuyorum.

"Ahsen Abla'yla Rıza ha! Vay anasını! Anayasa Hukuku filan çalışamam şimdi. Heyecanlandım. Anna Karenina ile Kont Vronski! Yok artık! Rıza'yı görmüş müydüm hiç? Sisli. Belki bir iki kere, uzaktan? Sıcak yaz günlerinin sıkıcı öğlen uykularında beyaz pikenin altında gözlerim açık yatarken, ablamla arkadaşlarının dizlerini karınlarına çekerek yaptıkları kız sohbetlerinden biliyorum onu daha çok; kısık sesle anlatılanlardan: Kısa boylu, bol kaslı, yüzü gülmez birisi; halterci, müziğe, motosiklete düşkün, her gün tek başına Bozburun'a gider, fenere kadar yüzer, fenerciyle arkadaş. Daha o zaman çocuk hayalimde gizemli roman kahramanlarına benzetme-

miş miydim Rıza'yı? Helal olsun! Rol yaşama oturdu demek, yürüyüp gittiler işte! Kendini raylara atıp trenin altında parçalanmaktan daha farklı bir son! Militanca bir tavır! Düzene karşı kazanılmış bir zafer bu sanki!

Yoksa, yalnızca etin tutuşmasından mı ibaret bütün hikâye?

Öyleyse eğer, et ruhtan bağımsız kaç adım atabilecek?

...?

Işığı söndürüp geceliğimi giyerken, çalışmadığım bir dersin sınavına girmeden önce hissettiğime benzer, elimi ayağımı kesen, sinsi bir sancı kımıldıyor karnımda. Mezar, pavyon ve yırtılmış ar perdelerinden söz eden çatlak sese, arka bahçeden gelen köpek ulumaları karışıyor. Perde aralığından arada bir evin camlarını sarsan kamyonların geçtiği asfalta, sokak lambasının sarı ışığıyla aydınlanan boş kaldırımlara, Şemsi Bey'in evinin önündeki –karanlıkta korkutucu bir kütleye dönüşen– dev çam ağacına bakıyorum. Boğazım kuruyor, her yanıma ateş basıyor. Yorganın altında bacaklarımdan kasıklarıma yayılan tuhaf ürpertilerle irkiliyorum."Tutkuyu gerçeğe dönüştürmek" "suçun suçsuzluğu" gibi şeyleri düşünerek uyuyorum o gece.

İçimde bir yerde, bir taş yerinden oynuyor.

— Benim güzel Ahsen Ablam.

Ellerini uzatıp bükülmüş parmaklarını göstererek, "Ah, nerede" diyor.

— Annenin ölümünü duydum... ...Nasıl da benzemişsin ona.

— Seni çok düşündüm ben Ahsen Abla...

Kenarları derin kırışıklıklarla çevrili, hareleri koyulaşmış gözlere dalıp gidiyorum. Tepelerin ardından kopan mandalina çiçeği, taze sürülmüş toprak ve pirina kokulu bir esinti yalıyor yüzümüzü. Küçücük bahçeli evlerin, raflarında tozlu bisküvi, mum, bayat çikolata satılan gazyağı kokulu derme çatma bakkal dükkânlarının, yılbaşı gecelerinde balo salonuna dönüştürülen pamuk deposunun, küflü duvarlarına yakarıların sindiği yıkık mescidin, kıvrıla büküle dolanan dar sokakların tam ortasında el eleyiz.

Duraklayarak, kesik kesik konuşuyoruz.

Biri kız, biri oğlan –öteki de gelinmiş– masada terbiyeli bizi izliyorlar; uçan halının üstünde zamana süzüldüğümüzü görmüyorlar. Aslanağızları, begonyalar, pencere içindeki küpeçiçekleri, salkımsöğüdün gölgesi, Güllüce'nin zeytinleri sarıyor etrafımızı. Annem, "Ayıptır, sorulmaz" diyor; ben dayanamayıp çekingen soruyorum,

— Hisarcık'ta mısınız hâlâ?

Yanıtı içim titreyerek bekliyorum.

Başıyla "evet" diyor, ben daha çok dudağının kenarındaki belli belirsiz gülümseyişten anlıyorum tutkunun zaferini.

Çilingir

Kapı kapandı. Merdiven aralığında kalakaldım. Dizlerimin bağı çözüldü, toza kire aldırmadan basamağa oturdum. Çocuk da yanıma oturdu. Beş yaşında mavi gözlü bir kız. Yün beresinden taşan lüleler yüzünü çevreliyor. "Çişim geçti anne" dedi. Çorapları ıslaktı. Mendil ararken, az önce dertop ederek çantaya tıktığım on lira geldi elime. Yirmi beş mumluk ampulün aydınlattığı merdiven aralığında on lira, çorapları ıslak çocuk, açılmayan kapı ve ben... Gözlerimi kapatıp derin bir soluk aldım. Sakin olmam gerekiyor. Son bir buçuk saatlik zaman dilimini gözden geçirip, bu karmaşaya neden olan yanlış hamleyi bulmalıyım. Sıkı sıkı elimde tuttuğum naylon poşete baktım. Poşetteki kıymayı almasaydım, yirmi liram olacaktı ve şu an kapının diğer yanında, sıcak mutfağımda olacaktım. Aslına bakılırsa, kıymadan öncesi var:

Saat beşe on kala, pardösümü giymiş tam işten çıkmak üzereyken:

— Bu dosya eksik yazılmış.

— Tamam, yarın bir kez daha bakarım.

— Bugün bitsin.

— Şey... Az sonra servisim kalkacaktı da...

— Bir sonraki ile gidersin, bu meslekte mesai kavramının olmadığını öğren artık.

Mesai kavramı yok, biliyorum; gecesi gündüzü yok, büyük bir yemini var. Öte yanda şehrin kalabalığında yol alan bir minibüsün arka koltuğunda burnunu cama dayamış, bütün yemin-

lerden büyük bir çocuk var. Vicdan azabı var. Gerisin geriye oturuyorum. Dosyaya adı belirsiz bir virüsün darmadağın ettiği çürümüş bir ciğere dair ayrıntıları yazıyorum. Hızlı yazayım derken sürekli yanlış tuşlara basıyorum, ya bir rakam, ya bir sözcük hatası, kapatılmayan bir parantez... Sonunda dosya tamamlanıyor. Yakınmalar: Bulgular: ... Tanı: Tedavi: ... Bu kez eksiksiz yazılıyor; altına fiyakalı bir imza, kaşe, mühür...

Bir firmanın hediyesi olan plastik duvar saatine göre, saat beşi beş geçiyor. Anahtarlığımı masanın üstünde unutup aceleyle fırlıyorum odadan. Omzumu çökerten kitap dolu çantayı savurarak topuk seslerimin yankılandığı dolambaçlı koridorda var gücümle koşuyorum. Öyle ya, belki benim gibi geciken başka birileri daha vardır, belki şoförün sigarası bitene kadar beklenmiştir, belki o uyduruk duvar saati on dakika ileridir...

Beton bahçe bomboş. Ne servis arabası, ne de benim gibi servisi kaçırmış, taksi parasını paylaşabileceğim birisi var. Caddeye çıkıyorum. Taksiler dolu geçiyor. Boş gibi görünenlerin arka koltuğundaki yolcuyu son anda fark edip kısmetsizliğime lanet okuyorum. Sonunda bir taksi durdurmayı başarıyorum. Akşam trafiğinde kaplumbağa hızıyla ilerliyoruz. Gözüm taksimetreyle, saat arasında gidip geliyor. Bütün kırmızı ışıklar bize yanıyor.

— Müzik rahatsız ediyor mu abla?

— Yoo.

— Sigara ister misin?

— Hayır, ama n'olur hızlı gidelim, daha hızlı, en kısa yoldan. Korna çalın, dörtlülerinizi yakın, beş kırk beşte anaokulu servisinin çocuğu bırakacağı durakta olmak zorundaydım.

Kırmızı ışıklar yanıyor art arda... Yetişemezsem... Çocuk beni kaldırımda göremezse...

"Annesi gelmemiş."

Gözleri büyüyüp alt dudağı titrer. Yanakları kızarır iyice. Pembe beyaz kareli önlüğün altındaki küçük kalp kuş gibi çırpınır. Çocuklar hep bir ağızdan başlarlar: "Oya'nın annesi gelmemiiiş... Oya'nın annesi gelmemiiiiiiş..."

"Şu köşedeki çiçekçide otur, tamam mı Oya, annen biraz sonra gelir."

Çiçekçi tembihli, arada eline sıkıştırılan bahşişler, pörsümüş menekşelerini satın alıp göze girmeler, dizlerinin ağrısına denk gelecek eşantiyon vitamin hapları... Ama yine de dörtyol ağzı kavşakta, kaldırım kenarında, elinde beslenme çantasıyla bir çocuk... Benim çocuğum.

— Burası işte, burada ineceğim.

— On beş lira.

— Buyurun, param bozuk.

Çiçekçi kadın rengârenk güllerin, karanfillerin ortasında yüzü, memeleri, kalçaları geniş, hayatımdaki öneminden habersiz oturuyor.

— Servis geldi mi?

Başını geriye atarak yanıtlıyor: "Hayır."

Ohh! Çok şükür!

— Size de böyle zahmet oluyor.

İşte uzaktan beyaz minibüs göründü! Yaklaşıyor! Aytunçlar Öğrenci Servisi Plakası? Evet, o! Araba kaldırıma yanaşıyor. Lacivert palto, küçük çanta, boynuma dolanan küçük eller, yanaklarımda güller. Güneş bulutların arasından sıyrılıveriyor. Sarmaş dolaş, yolumuzun üstündeki kasap dükkânına giriyoruz. Plastik çiçeklerle çevrili aynada birbirimize el sallıyoruz.

— Yarım kilo kıyma.

— On lira.

Köfte, patates, salata... Herkes sever; doyulur; on beş dakikada sofrada olur. Olmalıdır. Çünkü çocuk acıkmıştır. Dengeli beslenmelidir. Sağlıklı büyümeli, ilgilenilmeli, iyi yetiştirilmeli, anlatmalı, oynamalı, sevmeli, çok çok sevmeli. Böyle olması gerektiğini en karmaşık kitaplarda okudum ben. Yıllarca. Ve iyice öğrendim. Yüksek notlar alarak geçtim o derslerin sınavlarından. Üstün başarılarla. Ama çantada anahtar yoktu.

Gerisin geri indik merdivenlerden. Arayıp sorduk, çilingiri bulduk çocukla ikimiz. Sokaklarda oyunlar oynadık, çişini unutsun diye komik sesler çıkardık. Sonunda çilingirin çırağıyla birlikte evin kapısına geldik. Akşam ayazında iyice üşümüştük. Çırak zayıf, uzun, on altısında var yok bir oğlandı. Kambur yürüyordu. Yolda sigara içmişti. Yaşından büyük tavırlarla çantasını açtı, uzun bir tel çıkardı. Sordu. Hayır, sabah kapıyı kilitle-

memiştim; arkasında anahtar filan da bırakmamıştım. Çırak, işinin kolay olduğunu söyledi. Teli kilidin içine soktu, öne arkaya ittirdi, kulpundan kavradığı kapıyı hafifçe yukarı zorladı, kapı "trak" diye bir ses çıkararak açıldı.

Aralık kapıdan girişteki kilim, vestiyerin önünde sabah aceleyle çıkardığım terliğin teki, çocuğun çiziktirdiği ve bir türlü yenileyemediğimiz duvar kâğıdı göründü. "Ohh!" dedim içimden, "Sonunda eve girebileceğiz; soyunup döküneceğiz; yumuşak terlikler, yumuşak giysiler giyeceğiz." Parayı uzattım. On lirayı. "Yirmi" dedi çırak. "Abla servisimiz yirmi lira" "Ama bende on var" dedim. "Olmaz" dedi. "Çok pahalı" diye itiraz ettim. "Liste fiyatı bu" dedi. Kapının tam önünde duruyordu. "Ay sonu başka param yok" dedim. "Ömür boyu okuduk, biz bile böyle bir para kazanmıyoruz!" diye ekledim, saçmaladığımı bilerek. Bağırıyordum sanırım. "Bana ne ya senin okumandan! Senin gibiler, 'sonra veririm' deyip, paranın üstüne yatıyorsunuz; usta çatır çatır haftalığımdan kesiyor, haberin var mı?" dedi. Kaşları çatıktı. "Hem de bin bir küfür ediyor sülaleme... Ağrıma gidiyor" dedi. Kısa bir sessizlik paylaşıldı küf kokulu merdiven aralığında. Işık söndü, sonra tekrar yandı. Çırak derin bir soluk aldı. Sesi kararlıydı: "Veriyor musun abla yirmi lirayı?" "Yok ki" dedim.

Pazarlıkta direnen müşterilerden bıkmıştı, şunlara bir ders vermenin tam zamanıydı. Giyinip kuşanıp, apartman katında oturmayı biliyorlardı ama on lira için utanmadan pazarlık yapıyorlardı. Az önce tel sokup açtığı kapıyı çekiverdi hışımla. Kapı "çat" diye kapandı. "Amma da insanmışsınız be!" diye söylenerek, alet çantasını duvarlara vura vura merdivenden indi.

Basamağa oturdum. Çocuk yanıma oturdu. Eliyle yanaklarımı sildi. "Oynuyoruz di mi anne? Mahsuscuktan ağlıyorsun, di mi?" dedi. Ak pak yüzü ışık içinde bir Botticelli tablosu gibiydi. Rönesans'ın güzelliğe düşkün dahi ressamı Botticelli'yi biliyorum elbette. Birçok ressamı, sanat akımlarını, yüzün altın oranlarını, gölgeyi, ışığı, daha neleri neleri biliyorum. Kapıyı çeken çırağın az sonra ustasından işiteceği azarı, haftalığı kesildiğinde içine giremediği sinema salonunun kapısında tırnaklarını yiyerek afişlere bakışını; bacak sağlığı için merdiven basamaklarının

on beş santimetre yükseklikte yapılması gerektiğini, ancak, şu an üstünde oturduğum basamağın on sekiz santimetre yükseklikte olduğunu; her akşam köşede annemi bulacak mıyım diye yüreği titreyen bir çocuğun büyüyünce hiçbir kayba katlanamayacağını...

Biliyorum...

Hepsini biliyorum...

Kayıt Dışı

Sevdiğinle birliktesin, üstelik o da seni seviyormuş. Öyle diyorsunuz. Adın, Esra. Sen ve kocan –onun adı da Alper olsun– kendinize ait bir evde mutlu mesut yaşıyorsunuz.

Akşamın bir vakti ansızın kapıyı çalan mal oburu surat duvarın boyasına, cilası bozulmuş parkelere alıcı gözle bakıp, dededen kalma gümüş tabağı aklına yazıp, "Esra Hanım, bu ev ödediğinizin en az iki üç katı eder! Ya zam yapın ya da yarından tezi yok sizi çıkarıp kendim oturacağım!" demiyor. Posta kutunda sarı samanlı kâğıda kara mühürlü noter protestosu yerine, yaz tatiline gittiğiniz otelin renkli broşürünü buluyorsun. Geceleri kirayı denkleştiremedin diye yastık batmıyor boynuna. Daha çok Alper'in annesine, saçını istediğin gibi kesmeyen berbere ya da Alper'in sana tatlı sözler söylemeyişine kızıyorsun.

Yaşadığın kentte deniz var. Kirli, paslı, kokar filan ama kıyısında sonsuzluğa bakabileceğin ve onu tam olarak göremeyeceğin mavi bir deniz var. Bozkırın suya özlemine, yakamozsuz mehtaplara esir değilsin.

Sabah işe gidiyorsun. Gün, önünde nasıl dolduracağını bilmediğin korkutucu bir boşluk olarak sallanmıyor. İyi öğrendiğin bilgileri doğru uyguladığında iyi şeyler olacağına inancın tam. Varacağı yerden kuşku duymayan adımlarla yürüyorsun bakımlı kaldırımlarda. Evin girişinde konsolun üst çekmecesinde temiz bir naylona sarılı duran sağlık karnenin vize

işlemlerini ihmal etmiyorsun hiç. Yılda bir kez uzun kuyruğun bitiminde ilk sayfaya GEÇERLİDİR damgasını vurduruyorsun. Damganın mürekkebi kurumaktayken, "İyi gün kötü gün var" diye helalleşiyorsun o karneyi alabilmek için ödediğin bedelle.

Arada bir hal hatır sorup hayır duasını aldığın büyükler; süt mavisi göz aklarıyla içini canlandıran çocuklar eksik değil çevrende.

Pazar günleri mezeleri taze, salatası temiz, fiyatları uygun bir balıkçıdasın Alper'le birlikte. O olmazsa ahşap sandalyeli bir kır kahvesinde; hava hepten kötüyse sinemada, elin Alper'in avucunda, mısırı paylaşmanın sıcaklığındasın. Park yerleri bomboşken caddelerin nasıl da geniş göründüğünü, pazar öğleden sonralarının en mavi gökyüzü altında bile gri rengini koruduğunu bilmiyorsun. Limiti dolmuş kredi kartıyla kasanın önünde kalakalmayı, yanıtsız bırakılmış bir aşk sözcüğünü, omuzlarını düşürüp belirsiz bir adrese doğru tedirgin adımlarla yürümeyi de bilmiyorsun.

Çok sıkılıyorsun Esra.

Avunmak için çabalıyorsun: Gelecek yıla yeni araba, yaza ön terasın pergolası, bir başka mevsime mobilyalarını değiştiriyorsun. Tam otomatik makineler, kravatlar, deri çantalar, pazardan ucuza alınmış giysiler, pahalıya alınmış başka giysiler, ateşe dayanıklı fırın kapları, çok işlevli izci çakıları ve alışveriş merkezlerinde harcadığın tüm zamanlar yatak altlarında, dolap üstlerinde, hiç açılmayan çekmecelerde biriktikçe birikiyor. Nesnelerin telaşlı koşuşturması kaplıyor ortalığı. Evde ne Alper'e, ne sana şöyle sere serpe yayılabileceğiniz bir karış yer kalıyor.

Sıkılıyorsun.

"Ben asla..." ile başlayıp, "ben daima..." ile biten cümleler kuruyorsun hep. Bir an için olsun kendinden kuşku duymuyorsun. Yazlık sinemada çekirdek yiyerek izlediğin filmler gibi, başka

hayatları izliyorsun. O hayatlar için üzülüp seviniyor, o hayatların eğrisinde kendi doğrunu kutsuyorsun.

Şu, işten atılmış... Bu, yeni fabrika almış... O, onun öz annesi değilmiş...

İşten atılmıyorsun, yeni fabrika almıyorsun, annen özmüş... Sıkılıyorsun Esra.

Son çare kitaplara, şiirlere, filmlere koşuyorsun; hiçbirisi senden söz etmiyor. Yalnızca masalların sonunda, "Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine" deniliyor, senin için. Hiçbir masal senin kerevete çıktıktan sonra ne yaşadığını anlatmıyor.

Kavuşamamaların, belirsizliklerin, büyük iniş çıkışların, dengesizliklerin öyküsünü kaydediyor hayat. Merkezden kıyıya düşüyorsun.

Canın sıkılıyor çok.

Çekmeceyi açıyorsun: Ütülü pijaman her zamanki gibi sol köşede duruyor. 'Her zamanki gibi'lerde tükendiğini seziyorsun. Sağda fanilalar, arkada hırkalar, bir alt çekmecede çoraplar duruyor. Yüzünde, alnında soğuk terler birikiyor. İğdiş edilmiş dürtülerin korosu yükseliyor içinde. Miden bulanıyor sanarak Emedur içiyorsun. Sen huzurun yükünden içiyorsun, ben hüzünden içiyorum bulantı haplarını.

Ben geceleri yatağın sol yanı boş diye boşlukta yuvarlanıyorum; sen, boşlukta yuvarlanmak arzusuyla yatağın kenarına uzanıp bekliyorsun sabaha dek. Kimi gün, belki de aynı meyhanenin iki ayrı masasında, sırt sırta oturuyoruz; kendimize benzeyen arkadaşlarımızla özgürlükten söz eden şarkılar söyleyip kadeh kaldırıyoruz belki. Ben ağzım dilim dolaşarak neden "yapamadığımı" anlatıyorum yanımdakine; sen sözcüklerin sonunu uzatarak 'yaptıklarını' sıralıyorsun bir bir.

Biz birbirimiz sayesinde varız Esra.

Sen düşlerini gerçekleştirmek için çaba gösterensin, ben yürüyebileceğim yolları düşleriyle tıkamış olanım. Senin mutlu yu-

vanın ışıkları olmasa, ben nereye bakarak söyleyeceğim *"Evlerin ışıkları bir bir yanarken...* diye başlayan o şarkıyı? Masalları hangi yüzle anlatacağım çocuklara?

Hayat dengeyi koruyor Esra.

Sen ayazı, kimsesizliği, yokluğu, haksızlığa uğramayı, ihaneti bilmeden adsız geçip gitmelere hükümlüsün; ben müebbet sessizliklere. Sen kitaplarda yoksun, ben kalabalıklarda. Şimdiyi yaşamak senin, geleceğe düş kurmak benim ödülüm.

Sen ve ben Esra, elimizde ödüller, hırslı birer kaya tırmanıcısı gibi kan ter içinde, çevredeki mezar taşlarına tutunarak kendi zamanımıza bayrak dikmeye çalışıyoruz. "Zamana bayrak dikmek" lafı hoşumuza gidiyor, sözcükleri bir kez daha, yüksek sesle, birbirimizin gözünün içine bakarak yineliyoruz:

"Zamana bayrak dikmek..."

Anlamın ışığı yüzümüzü aydınlatıyor. Uzaktan izleyenler, sarp kayaların üstünde ne yaptıkları tam olarak anlaşılamayan biri genç, öteki biraz daha yaşlıca iki kadın görüyorlar. Yalnızca iki kadın. Sen ve ben, düş ve gerçek, zor ve kolay, karar ve kararsızlık, kahkaha ve gözyaşı, dün ve bugün olduğumuzu anlamıyorlar Esra. Bizi birbirimizden ayırt edememiş olmaları ikimize de gülünç geliyor. Sen, "Bu gülünç bir durum" diyorsun Esra; ben, "Bu gülünç bir durum gibi görünüyor" diyorum.

Mezar taşları aldırmıyor bu ayrıntılara.

Koza

Gidiyorum.

Adım yok.

Numaram: "Yoğun on iki"

Ağzımda, burnumda, kollarımda borular var. Altımda don yok. Garip geliyor bu bana.

Ben, damar yırtılıp kan beyne yayılırken bir yolunu bulup sıvışan bir bilinç parçasıyım; o fırtınalı karışıklıkta zarar görmeden kurtulan kara kutu benzeri bir şeyim. Olanı biteni kaydediyor, saklıyorum. İçinden çıkmayı becerdiğim beden hemen şuracıkta –boruların ortasında– yıllarca giydiğim eprimiş bir palto gibi yatıyor; ben de etrafı kolaçan ederek ortamı tanımaya çalışıyorum.

Koğuş görünümlü bir odadayız. Tavandaki floresanlar hiç sönmüyor. Yerini tam olarak kestiremediğim bir kapı açılıp kapanıyor durmadan. O kapıdan giren sedyeler sağa sola yalpalayarak taşıdıkları mavi yükleri yataklara boşaltıyorlar. Yatak dediysem, bildiğimiz karyola değil; ne işe yaradığı bilinmez sayısız aygıtla donatılmış uzay gemisi gibi bir düzenek. Uzay gemilerinin başucunda çizgi ve sesin eş uyumla değiştiği birer ekran asılı. Kimi düzenli, kimi aksak ritimli onlarca kalpten yayılan irkiltici ses arada bir tekliyor. Beyaz giysili birkaç kişi ısrarla çalan siren sesine telaşla koşuşturuyor; öten düğmeyi hızla kapatıp kabloları başka aygıtlara takıyorlar. İçlerinden birisi şalteri yukarı kaldırıp "Shoot!" diye bağırıyor, yataktaki beden "hooop" havaya sıçrıyor. Birkaç kez yineleniyor bu sahne. Sonunda, "Dön-

dü! Devam!" ya da "Dönmeyecek, gitti..." diyorlar. İşlemler sırasında rahat durmayıp borularını sökmek isteyen kimi uyumsuzları el ve ayak bileklerinden yatağa bağlıyorlar. Her şey mekanik bir düzen içinde yürütülüyor.

Burada "Karga Ses" adını taktığım birisi var. İpucu vermeyen tonlamasız bu ses, karşılıklı dizilmiş yataklarda kıpırtısız yatan mavi önlüklü tören kıtasının komutanı. O yürürken duvarlar, camlar, yataklar yerinden oynuyor. Bakın, şimdi de yatakta bıraktığım eprimiş paltoya doğru yaklaşıyor işte! Palto hafifçe kıpırdıyor. Korkuyorum! Damarı yırtık bölümün devreye girip, onca güçlüğü göze alarak kurtardığım kayıt sistemime zarar vermesinden korkuyorum. Karga Ses'in her adımında karşı konulmaz bir kuvvetle yatağa doğu çekiliyorum. Ağzı yana kayık suratın, derisi pörsümüş bedenin içine tıkıştırılıyorum. Az önce içinden kaçmayı başardığım o bedeni yeniden hissediyorum. İstemiyorum... Yeniden hapsolmak, korkmak istemiyorum.

Yaklaşıyor! Sigara kokulu soluğu yüzümü, şu an yeniden yüzüm olarak duyumsadığım burun kanatlarımı, gözlerimi yalıyor. Ohh! Mis gibi sigara... Tüttürecekmiş gibi elimi ağzıma götürüyorum, gelmiyor; sağ bacağım da kıpırdamıyor. Karga Ses açıklıyor:

— Çevirmesek, yarına lale gibi açılır yaraları, sonra işin yoksa uğraş dur; lime lime dökülen etler bir yandan... Bok bulaşığı bir yandan...

Karmaşık bir makineyi gözü kapalı kullanan emektar bir makinist gibi birkaç manevrayla döndürüyor gövdemi. Dirseğimin iç yüzüne küçük şaplaklar patlatarak söyleniyor:

— Aman be! Bu Yoğun On İki'nin damarları da zar mübarek!

— Nurteeen! İnce uçlu iğneyi getir alttaki çekmeceden.

Konuşamıyorum.

Sözcük yerine anlamsız sesler çıkarabiliyorum yalnızca.

"Eaauuuggh..."

"Ne diyorsun teyze, ağrın mı var?"

Gözlerimi yeni doğmuş kedi enciği gibi zorla aralıyorum. Bulanık görüntünün ortasında çocuksu alnını iyice kırıştırmış, sarı çipil bir yüz.

"Teyze ağrın mı?"

Karga Ses atılıyor:

— Nurteeen! Vallahi billahi adam olmayacaksın sen.

— ?

— Burayı çay bahçesi mi sandın kızım! Bak, madem tutturdun yoğun bakım hemşiresi olacağım diye, eski köye yeni adet getirme! Ne o, teyze filan, ciddi ol biraz! Hastayı acil servis sedyesinden alıp mavi önlüğü giydirdin mi, üstündeki saattir, yüzüktür, takısı tukusu ne varsa zarflayıp hasta sahibine teslim ettin mi tamam artık, yatağının numarasıyla söyleyeceksin!

Görüyorum.

Tavandaki floresanlar, hemşirelerin pantolonları, ötedeki yatağın çarşafı hep beyaz, serum şişesinin içindeki sıvı sarı bir tek. Renk camdan yansıyıp kırıldıkça, güneş gibi açıklı koyulu oynaşıyor. Dönüyor şişe.

Damar yırtılırken nasıl olup da kurtulduğuma inanamıyorum hâlâ. Zorda kalan yoldaşına yardım etmeden, sinsi adımlarla uzaklaşan kalleş biriymişim gibi suçluluk duyuyorum. Bedenim ve ben uyumlu bir ekip değilmişiz, ikiye ayrılmak için can atıyormuşuz demek ki... Süreci hızlandıran asıl neden buydu belki de... O gece çok geç saatte, Mehlika'nın telefonunu kapattıktan sonra dengemi yitirişim... Oturduğum sandalyeden yere yuvarlanışım...

Başım çatlayacak gibi ağrıyor, midem bulanıyor, gövdemin sağ yanı kıpırdamıyordu. Felçti besbelli. Anneannem ve annemden sonra sıra bana gelmişti. İkinci sınıf parapsikoloji filmlerindeki gibi kendi gövdemi uzaktan izliyor, dehşet içinde avazım çıktığı kadar bağırmaya çalışıyordum. Sesim çıkmıyordu. Evde beni duyabilecek kimse de yoktu zaten. O an bütünlüğümün bozulduğunu anladım.

Belki de en başından beri böyleydim ben.

O gece... Pencere önünde, masanın üstüne kapanmış, yalnızlığın ortasında sarsılarak, yağmur gibi... Ansızın ensenden kırılarak aşağı doğru uzanan kavurucu bir şimşek yayıldı bedenine; yarısı bıçakla ortadan kesilmiş gibi akıp gitti can. Yazmasaydım diyebilir miydin? Bir kitap eksik olsaydı, kim fark edecekti? Herkes senden aklı başında bir şeyler beklerken... Hani o eleştirmenin dediği gibi, "Bunalım edebiyatının tuzaklarından kendini korumuş..."

Kitaplarının ilk cümlesini ince eleyip sık dokuyarak seçmez miydin her zaman? Bu kez de öyle yaptın: Mahler'in II. Senfoni'si çalıyordu; "Mor salkımlı kubbede yankılanan sesleri dinliyorum" diye tumturaklı bir anlatımla başladın anılarına. Sopranonun kadife sesi şefkatli bir el gibi saçlarını okşuyor, katılaşmış bir şeyler çözülüyordu. İlk paragrafı güçlükle tamamlayabildin. Sonra... Aniden... Emniyeti kapalı kalmış düdüklü tencere gibi patlayıp sayfalara yapışan, sanki sana ait olmayan o yakıcı cümleler geldi.

Nefret... Kıskançlık... Anlayışlı maske gülümseyişin ardındaki korku dolu surat... Korku! Yeşile boyanmış demir parmaklıklı çocuk yatağında duvarları aşıp sana ulaşan sesler... "Kuş beyinli karı!" Tokat, hıçkırık ve ilenmelerin ardından... Sessiz ev... Karın ağrısı, buruntu ve acıdan, beyaz örtülü sabah kahvaltısına, üstelik ısıtsın diye sabahı, acemi oyuncudan ölçülü biçili çocuk şirinlikleriyle...

Onca düzgünlüğün altından, hani dört başı mamur bir hayatın tam ortasından saldıran bir ejderha gibi olacaktı o son kitabın... Bitmedi...

Kasıklarım patlayacak gibi zonkluyor.

— Nurteen, "Yoğun On İki"nin sondasını değiştir, elin alışsın.

Yumuşak titrek eller biri cılız, diğeri külçe iki bacağı ayırıp solucan gibi çekiyor içimdekini, sidik kokusu aramızdaki yakınlığı artırıyor sanki.

...Masanın üstünde kaldı, açıkta. Bulacaklar. "Tamamlanmamış Anıları" diye basacaklar. "Anılar" olacaktı di mi? "Anılarınız," demişti, o akşamüstü gelen yayınevi sahibi, "siz ne yazsanız olur" demişti. "Dağınık bir çekmeceyi düzenlemek gibidir anıları yazmak" diyerek, son sözü kimselere bırakmamıştın.

Sarı serum titriyor şişede, az kaldı. Durduk yerde annemin yüzü kaplıyor şişeyi. O tayyörlü fotoğraftaki gibi kederli değil, gülüyor; gözleri kahverengiden maviye mi dönmüş? Hıçkırmıyor. Yüzündeki yara izi kaybolmuş; manolya teni ışıldıyor; ismimi sesleniyor uzaktan, "Semiha... Semihaa... Canım kızım benim" Aralık pencereden esen rüzgâr tül perdeyi usulca havalandırıyor. Uzakta bir yerde sözlerini hatırlayamadığım bir şarkı çalıyor. Her yanını ot bürümüş, bakımsız bir bahçenin ortasında, çiçek desenli emprime elbisesinin içinde, hiç ölmemiş, hiç yaşamamış gibi kıpırtısız duruyor annem.

Nurten muhallebi dolu kaşığı, yutmamı beklemeden ağzıma hızla sokup çıkarıyor; ağzımın kenarına taşan muhallebileri kaşığın kenarıyla sıyırıp, eldivenli parmağıyla çenemi aşağı çekerek dilimin üstüne akıtıyor yeniden. Dilim kaynat kaynat pişmeyen danadili gibi devinimsiz, dönmüyor.

Bak onu da yazacaktın, şu şey, adı neydi? Hani hücreye kapatıp çok işkence yaptıkları, hani sonra afla dışarı çıkıp yeniden avukatlığa başlayan. "Çamur gibi yemekleri bile yuttum, yaşamak istiyordum çünkü" demişti. O hayat tutkusunu bir köşeye not almıştın. Duygusal tortun çöktükten sonra, dingin bir akılla, bireyden yola çıkıp, son yüz yıldaki toplum kesitini edebiyata yansıtacaktın.

Sırtımı yastıkla yükseltiyorlar. Karga Ses emirler veriyor:

— Biraz daha yukarı çek Âdem Efendi, sağına geç, öne eğ azıcık.

Sırtıma vuruyorlar, öksürüyorum; ağzımın içinde boru dolaştırıp içimi dolduran balgamı çekiyorlar. Karşı yataktaki adam, hemşirenin tuttuğu emaye küvete kusuyor. Kusarken gözleri bilye gibi öne fırlıyor.

Arada görüntüler bulanıyor, her şey bir buzlu camın ardında sanki. Bağlantılar gevşiyor. Hemen sıvışıyorum. Bedenimi palto çıkarır gibi yatakta bırakıp dilediğimce davranmak, kelebeğin kozasını yırtıp kanatlanması kadar şaşırtıcı bir şey.

Vakit öldürmek için diğer yataklardaki yüzleri inceliyorum: yastığın üstünde boruların korumasında, artık sahibine bile ait olmayan, özgürlüğe ulaşmış bütün o yüzleri... Balmumun-

dan yapılmış gibi görünen çökük avurtları, sararmış benizleri, kaç bahar kokladığı belirsiz sipsivri burunları, kim bilir kimleri öpmüş, şimdi, mor bir çizgiye dönüşmüş ipince dudakları, artık hiçbir duyumu yansıtmayan saydam bir tabakayla örtülü boş bakışları...

Dişsiz ağızlardan çığlığı andıran bir ses yükseliyor kimi zaman; bazen de, çok dikkatle dinleyince bir isim olduğu anlaşılan bebeksi bir inilti işitiliyor. Ninniyi andıran bu sayıklamalar sırasında başucu ekranındaki eğri, yıkıcı bir deprem kaydetmişçesine hızlı iniş çıkışlar çiziyor.

— Hadi kızlar tansiyonları, nabızları alın çabucak; enjeksiyonları da sallanmadan bitiriverin; iki lokma bir şey yiyelim, çay zift oldu.

Koşuşturuyorlar. Ağız şapırtıları, kahkahalar, açık saçık fıkralar çıplak duvarlarda yankılanıyor. Sürekli konuşsunlar istiyorum. Hepsi, en çok da Karga Ses konuşsun; kahkaha attıkça yakasından taşan memeleri, pantolonunun yan dikişlerini geren hürmetli kalçası bıngıldasın dursun, kapılar çarpa çarpa açılsın kapansın, sokaktan korna sesleri gelsin, egzozu patlak bir motor patırdasın, sağanak yağmur camları takırdatsın.

Kaçıncı gün bilmiyorum.

Bedenimle birlikteyim yine. İyi gibiyiz. Tek gözümü kapatınca çatallı görmediğimi keşfettim az önce. Durmadan kendi kendime denemeler yapıyorum. Burnumu oynatmaya çalışıyorum; örneğin tükrüğümü yutabildikçe yineliyorum hareketi; arada, konuşuyormuş gibi ağzımı açıp kapatıyorum. Bir de sözleri dilimin ucunda olan şu şarkıyı hatırlayabilsem...

Neyse, bunu sonra düşünürüm; bu yana doğru birileri geliyor. Ne çok insan! Hepsi gencecik, kızlı erkekli toplaştılar başıma. Kalabalığın önünde duran oğlan, hocaya tekmil verirken üç gündür burada olduğumu söyledi:

"Yoğun On İki hocam, adı: Semiha Ergin, anevrizma rüptürü sonrası gelişen beyin kanaması olgusu, yetmiş ikinci saati doldurdu, beyin ödemi tam olarak gerilemedi, bilinç ara ara açılıp kapanıyor, ayrıca solunumu yeterli değil."

Hocanım sessiz dinliyor. Güzel bir kadın. Etrafı kırışıklar-

la gölgelenmiş buğulu bakışları üstümde geziniyor; her bir hücremde olan biteni görüyor sanki.

Elimi tuttu. Hani o kuru, uzun, üçüncü parmağı hiç çıkarmadığım akik taşlı yüzükten incelmiş sağ eli. Hissetmiyorum.

— Nasılsınız Semiha Hanım?

— ...

Başını eğip iyice yaklaştı. Göz gözeyiz. Tanıyorum onu, bu o ama nereden tanıdığımı çıkaramıyorum. Kim olduğunu biliyorum. Denizi görünce içinden neler geçirir, vitrinde hangi ayakkabıyı seçer, neleri söyler, neleri söylemez, çocukluğundaki örgülü saçlarını bile anımsıyorum...

— O güzel romanlarınız hiç elimizden düşmezdi gençlik günlerimizde. *Yolcu*'nun bazı bölümleri neredeyse ezberimdedir hâlâ.

Roman... Sarı kareli deftere kurşunkalemle... Kimi cümlelerin üstü çizilip yeniden yazılmış... Çizginin altında kalanlar borulardan bulanık akıyor şimdi.

"(...) Eski sevgilisi ansızın karşısına çıktı, onca yıl sonra kaldırımda karşılıklı duruyorlardı işte! Ayla kamburunu dikleştirip saçlarını arkaya attı, o sancılı dönemi çoktan geride bırakmış, gençlik rüzgârlarının önünde sürüklenmekten vazgeçip, yaşamını bir heykeltıraş gibi seçimleriyle biçimlendirmişti, 'Çok iyiyim, mutluyum elbette, ben de seni gördüğüme sevindim Sametciğim.' dedi."

Bu yayımlandı. İmza günü kalabalıktı. Dudağının köşesinde doygun bir gülümseme... Dik yakalı siyah kazak... Yeşil kareli şal...

Okura sevecenlikle ismini sorarak:

'Sevgili Okurum,
Yaşamın senindir.
S. E.
Manşetler: 'Kadın iç dünyasının usta yazarı.'

Yalan! Maskelerin yazarısın sen! Kendini, okurlarını, bütün dünyayı kandırdın! O gece şimşek çarpmadan önce bunların hepsini duvarlara, yekpare camın ardında kıpırdayan denizin karasına, gül ağacı yazı masanı yumruklayarak haykırmamış mıydın? Bilgisayarı açıp günah

çıkarır gibi, Anılar'ın arasında uygun düşüp düşmeyeceğine aldırmadan yazmaya koyuldun:

Gecikmiş Bir Yeniden Yazım

"(...) Ayla'nın nutku tutuldu. Göğsüne kor düştü. Mutluluk oyununun bozulmasına birkaç dakikalık bir karşılaşma yetmişti. Sahne yıkılmış, kukla tiyatrosu perdesini kapatmıştı. Tek bir 'gerçek an' için gemileri yakmaya hazırdı.

— Hayır, mutlu değilim Samet. Ben seni seviyordum. İçim yalnız senin isminle kanatlanıyordu. Seni görmeyi, bunları konuşabilmeyi düşledim hep; aşk kırabilirmiş insanı meğer, direnmek anlamsızmış, rüzgârda eğilen sazlardan öğrendim.(...)"

— Güçlü olmayı siz öğrettiniz bizim kuşağın kızlarına Sevgili Semiha Ergin, şimdi siz de sıkı duracak, bu hastalığa direneceksiniz. Bize yardımcı olacaksınız.

Elimi bırakmadan kendi aralarında fısıldaşan öğrencilere dönerek:

— Arkadaşlar, bilinç bulanıklığı ya da koma halindeki hastaların sözlü uyaranları algıladığı nörofizyolojik araştırmalarla kanıtlanmıştır. Hastalarımızın yalnızca yaşayan bir organizma değil, birer birey olduklarını hiçbir durumda aklımızdan çıkarmamalıyız.

Hiçbir kuralı önemsemeksizin yalnızca yazabileceğin her şeyi klavyenin tuşlarına boşaltmak isteğiyle kavrulurken, o gecenin sabahı olmayacağını biliyor muydun? Henüz "Yoğun On İki" değilken hepsini yazıp kurtulmak, kendini temize çekmek, kısacık bir an için bile olsa "ben" denilen özle gecen bitmeden karşılaşabilmeyi umut ediyordun. Ödül alan ilk romanındaki yalanlarını düzeltip, Anılar'a dönecektin hemen.

"(...) Samet dengesi hiç bozulmayan bakışlarıyla kahreden bir vicdan aynası gibi dikiliyordu. Erişilmez, havalı, her zaman lafı tam gediğine koyan Ayla'sı, fakültenin en güzel kızı, şimdi burada, sokak ortasında melodram cümleleriyle efsanesinden soyunuyor, sıradan birisine dönüşüyordu.

Oysa Samet'in bu karşılaşma için çok farklı düşleri vardı. Yaşlandıkça çekiciliği artmış, özgüvensiz düşük omuzları başarılarıyla dikle-

şip genişlemişti. Ayla'yla tenis kulübünün bahçesinde ya da bir kongrede karşılaşmalılardı. Belki de kırmızı ışıkta arabaları yan yana gelirdi. Ayla'nın kocası da yanında olmalıydı. Samet'in yılları boşa harcamadığını, artık başarılı, yeterli ve güçlü bir erkek olduğunu bir bakışta anlayacaktı Ayla; ama daha ilk cümlesiyle ya da hiç konuşmadan yalnızca gözlerinin ta içinden gelen gülümsemesiyle aralarındaki buzdan duvarı yeniden oluşturacaktı. Böyle olsun istiyordu Samet.

Ayla duvarı yıkmakta kararlıydı.

— En zorlu menzillere yılmadan yürüdük; kim için, ne için? Ulaştığım her yeni yer umudumu küçülttü, yalnızlığımsa beni boğacak denli büyüdü.

Samet soruyu duymamış gibi sözü ortak arkadaşlara, yeni aldığı yazlık eve getirdi. Onun Ayla'sına hiç benzemiyordu bu kadın. Susmuyor, gülümsemiyor, ışıldamıyordu; üstelik sokak ortasında olduklarına aldırmadan, damdan düşer gibi sorular soruyor, belirsiz, tuhaf şeyler söylüyordu.

— Hiç değişmemişsin, çok iyi gördüm seni, dedi Samet. Evet, elbette evlenmişti o da, iki kızı vardı. Kızlarının ve karısının isimlerini söyledi, bir gün tanıştırırdı nasılsa. Büyük kızı yüzme yarışmasında madalya almıştı, küçük de piyano çalıyordu. Başka bir sefere daha uzun konuşurlardı. Acele bir işi vardı, gitmesi gerekiyordu...

Ellerini pantolonunun cebine sokup hızlı adımlarla uzaklaştı. Yanıtlar, kimsenin sahip çıkmak istemediği gayr-ı meşrû bir çocuk gibiydi kaldırımda."

Gitsinler artık. Onlar buradayken "özgür yüzleri" rahatça dolaşamıyorum. Her hastanın başında uzun uzun dikiliyorlar. Beyazın tonlarıyla boyanmış belli belirsiz bir resimden abartılı sanatsal anlamlar çıkaran yorumcular gibi, yataktaki bedenin her yerini inceleyip, canlı ve cansız bölümlerin dökümünü çıkarıyorlar.

Bir kez daha bedenime dönüp konuşmayı deniyorum: Yine aynı anlamsız sesler çıkıyor ağzımdan. Sesi, sözcüğe dönüştüremiyorum. Üstüme düşen taş kıpırdamıyor. Tavandaki floresanlardan biri sönüyor. Olur da iyileşirsem, Hocanım için yazabileceğim romanın sayfaları geçiyor gözümün önünden.

"Yoğun bakımdaki hastalarını gördükten sonra odasına git-

ti. Her açışta ona güven veren –üzerinde adı ve unvanı yazılı olan– kapıyı içeriden kilitledi; bir sigara yakıp pencerenin önünde dikildi; görüntüyü dolduran basketbol sahalarından, öğrencilerin üzerine yayıldığı çimlerden, artık iyice büyümüş olan çam ağaçlarından geçmişine bakıyor, 'Yoğun On İki'deki yazarın kitaplarını okuduğu yılları düşünüyordu. Yataktaki kadının incecik kuru parmaklarını... Artık hiçbir düşünceyi yansıtmayan, saydam tabakayla örtülmüş gözlerindeki boşluğu... Tomografide beynin ön bölümünü dolduran kanamayı... Uyuyup uyanmamak istiyordu o da ertesi sabaha. 'Tek celse,' dedi aynada saçını düzeltirken, 'en iyisi, tek celsedir her zaman.'"

— Nurten, gel çevirelim "On İki"yi, hocanımdan torpilliymiş. Kadına bak be! Otuz yataklı yoğun bakımda, –seni hemşireden sayarsak– üç hemşire çalışıyoruz. Neymiş, hastalarla oturup sohbet edecekmişiz bir de! Serumuna, sondasına, sürgüsüne yettik de konuşması kusur kaldı!

Cılız ses korkuyla fısıldadı:

— Sus Vecihe Abla! Hocanım'ın kulağına giderse...

— Sen karışma! Ben onların tıfıl günlerini de bilirim, daha tansiyon ölçmeyi beceremiyorlardı, rahmetli Naim Hoca'nın karşısında tir tir titriyorlardı hepsi. Ne fingirdekti bu, bi görsen. "Komadaki hasta seni anlarmış!" Güleyim bari! Ayol komadakini bırak, sen evdeki adamı tutamadın; çekti gitti o ciğeri beş para etmez karıyla.

Sen de gitmek istiyordun. Her sabah, her gece. Yaz bitip ışık kırılırken, evden çıkıp, o küçük mavi koya giden otobüse rastgele binmek... Her yaz sonu, günbatımlarında balkondan denize bakarak içinden... Ilık kumları sırtında hissederek, bomboş kumsalda bir aşağı, bir yukarı... Kapıyı aralık bırakarak, zeytinyağlı fasulyeyi dolaptan çıkarıp, çoban salatayı masada bırakıp gitmek o saz çadırlara... Bir sabah posta kutusundan çıkan, geldi mi diye günde üç kez baktığın o dergi alıkoymuştu seni. Kalbin duracak gibi olmuştu. Kapağın sağ alt köşesinde ışık parlıyordu: "Yeni İmzalar köşesi: Semiha Ergin" Yazdıklarını basılmış olarak görünce anadan doğmuş taze bebek gibi olmuştun. Aniden yağan, bütün karaltıları örten, el değmemiş, beyaz bir örtüydü bu. Her şeyi kapatacak

kadar büyük bir örtü. Âşık olmadan yaptığın başarılı evliliği, lisan bilir, iş güç sahibi iki çocuğu, yaşamını istenciyle yönlendirebilen roman kahramanlarını hep bu örtünün üstünde kotardın.

'Ya yırtılırsa...?' korkusu yıllar boyu içini kemirmişti gizliden ama yine de bu denli ani olacağını ummamıştın. Salondaki devetabanının yaprağına iliştirilmiş kısacık bir nottu:

"Ben artık başka bir hayat yaşamak istiyorum. Senin ne bana, ne başka birine ihtiyacın var. Yazdıklarını her zaman zevkle okumayı sürdüreceğim. Kendine iyi bak.

Dostlukla...
Haldun"

Öğlene doğru yırtık büyüdü:

— Bu da nereden çıktı ya! Adam işimin gücümün ortasında telefon açıp, en sakin sesiyle: "Ben evden ayrıldım, annenizle ilgilenmeniz gerekebilir" demez mi! Hayret bir şeysiniz yani! Tamam, biliyoruz, babam andropozu abarttı ama sende de kabahat var anne! Kasıyorsun insanı, böyle belli etmeden, ince ince.

Çantasından çıkardığı uzun siyah sigarasını yaktı kızın. Bir sigara içimlik kalabilecekti ancak.

— Abime haber vermeye gerek yok, şimdi ta Londra'dan kalkıp gelse bir türlü, gelmese bir türlü...

Elinde sigara, salonu arşınlamaktan vazgeçip kanepeye oturdu. Çocukken ağlayacağı zamanlarda yaptığı gibi saçlarını eline dolamış, alt dudağını aşağı sarkıtmıştı, kelimelerin arasında duraklıyor, iç geçirerek kesik kesik konuşuyordu: "Bazen hiçbir şeyden anlamayan kör cahil bir annemiz olsaydı, daha mı mutlu olurduk, diyorum." Uzun zaman düşünülmüş, güçlükle kotarılmış bu cümleyi söyleyince yüzü gevşedi. Ağır bir yükten kurtulmuş gibi, kedi yumuşaklığıyla yanına sokulup sıkıca sarıldı sana.

— Ne zaman istersen arayabilirsin beni anne, tamam mı?

Akşamüstü yayınevi sahibi geldiğinde, bunaltın dayanılmaz yoğunluktaydı. Renk vermemiştin yine de; adam gider gitmez kafanın zonklamasına aldırmadan kusar gibi oturmuştun yazmaya. Anılarındı.

Çevrilince, birden rahatladım. Rahatladık. Biz: Kara kutu, ekran ve saydam tabakanın ardı.

— Meee, Meeeehhh...

Duymuyorlar.

— Meaahhhhğğ...

Kulak verseler anlayabilirler belki, çağırırlar. Ama olsun, Mehlika konuştuğumuz gibi yapmıştır mutlaka. Arkadaşlık andımızı kaç kez konuşmuştuk: Haberi alınca ağlamayı, yıkılmayı sonraya bırakıp robot gibi işe koyulmalı demiştik. Fotoğrafların yığılı durduğu kutunun dibindeki yedek anahtarı alıp doğru bir diğerinin evine –artık kim önden gittiyse– koşulacaktı. Evin her köşesi elden geçirilecekti: Orta sehpanın dört çekmecesi, yatak odasındaki komodinin alt dolabı, kitap arasına konulup unutulmuş not kâğıtları, yemek tariflerinin yazıldığı defterin arka sayfaları, raflara dizili kitapların arkasındaki boşluk, masanın üstündeki kâğıt yığını toplanacak, yasak yayınları sakladığımız günlerdeki gibi bir çantaya konulacak; bilgisayar açılıp 'Koza' adlı günlükler diske kaydedildikten sonra, 'sil' düğmesine basılacaktı. İşlem buydu. Sonra gidip ağlanabilirdi.

O çanta, laboratuvar raflarında ilaçlı sıvı içinde bozulmadan saklanan bir cenin gibi, doğmaya, ciğerlerine hava doldurmaya olanak bulamamış, ciğerlerine hava doldurma olanağı bulanları ürküten o kavanozlar gibi tekinsiz duracaktı güvenli bir yerde. Gözyaşı kuruyup acı küllenince, kalan istiyorsa, o yazılarda bir hayat arzusu görüyorsa, yayımlatacaktı.

Bunu öyle bir zevkle, ballandırarak konuşurduk ki Mehlika'yla, en kötü durumun bile çözümünü üretmiş bir zekâ küstahlığı yayılırdı gülüşümüze.

Tavandaki floresanlardan birisi daha söndü. Tam şu dilimin ucuna takılan şarkıyı soracakken, Mehlika'nın görüntüsü ansızın yok oldu. Karşı yataktan gelen öğürtü de kesildi. Kafamın içini koyu bir sis kapladı sanki. Artık alışmaya başladığım bu çok ışıklı yere ait sesler giderek uzaklaşıyor. Yaklaşan fırtınanın sağır edici uğultusunda Karga Ses'i duyabiliyorum yalnızca.

— Bir bardak çay içirtmez ki burası insana, boğazımızdan şöyle sıcacık bir yudum geçmeyegörsün, daha iki lokma yemeden, haber almışlar gibi hemen 'bip', 'bip'. Düz çizgi alarmı da 'naa–nii', 'naaa–niiiii' diye başlayınca mecbur gidip bakacaksın.

Biri gider, daha dosyasını kapatıp arşive kaldırmadan hoop öteki damlar, yolgeçen hanına döndük iyicene.

Hafifliyorum.

Serumun rengi değişti. Borudan yeşilimsi bir sıvı akıyor şimdi. Kan kara kutuya, borulara, bir yol bulup dağılabileceği her yere sızıyor. Bıraktım sızsın. Hafifletiyor. Kara kutu kayıtlarının bozulması umurumda bile değil artık. Daha fazla uğraşmak istemiyorum. Bütün kayıtları silmek, eriyip gitmek istiyorum. Külçe gibi ağırlaşmış o eski paltoyu kuşanıp uçabilirmişim gibime geliyor. Ellerimi, ayaklarımı, gövdemi, tenimin her noktasını daha önce hiç olmadığı kadar keskin duyumlarla hissediyorum. Bir deli poyraz esiyor. Kafamın içini dolduran sis dağılıyor. Çelik mavisi gökyüzünde parıldayan güneş en kuytu köşeleri bile aydınlatıyor. Hatırlıyorum.

Ömrüm boyunca dinlediğim tüm şarkıları, ilkokulda yanımda oturan kızın ismini, lisedeki okul numaramı, ilk kez topuklu ayakkabı giydiğim günü hatırlıyorum. Bütün yüzleri aynı anda görebiliyorum: Haldun'u, çocukları, Samet'i, karyolasında korkudan altına işemiş örgü saçlı kızı, Ayla'yı, duvar dolusu kitaplarımı, tozlanmış ödül heykelciklerini, otobüsün camından dışarıyı mutlulukla seyreden o genç kadını, babamın kocaman ellerini, Hocanım'ı, annemin tayyörsüz mor gözaltlarını görüyorum. Üst üste yığılı fotoğraflarda yüzümü görüyorum; içlerinden bir fotoğrafı seçmek istiyor, seçemiyorum. Özlediği sevgiliyle buluşacak bir âşık gibi, yaya gerili ok sabırsızlığı var üstümde. Titriyorum.

Her şeyi eksiksiz hatırlıyorum.

İyileşiyor muyum yoksa?

O şarkıyı da hatırlıyorum...

Geçsin günler, haftalar... Pembe plastik kutu içindeki pikabı, kara plakları... Her şey geri döndü. *...Aylar, mevsimler yıllar.* Bahçenin hemen girişinde çardağı örten mor salkımın ışığı süzen yeşil yaprakları... Terzi İsmet Abla'nın evindeki yekpare yeşil halı... Yeşil kareli şal...

Yeşil masa lambasının altında telaşlıyım. Bu anı kaçırmadan yazmalıyım! *Zaman sanki bir rüzgâr...* Vecihe karakterindeki çift

sarmalı doğru dürüst yazmalıyım, çenesindeki siyah et benini, altıma sürgü koyarken, "Korkma" deyip göz kırpışını. *...Ve bir su.* Öğürtüleri yazmalıyım, kusmanın hayatla olan güçlü bağını, sol yanın öyküsünü yazmalıyım, onun sağ yana gösterdiği anlayışı, o yardımlaşmayı. *...Ve bir su gibi aksın.* Gün doğumunu yazmalıyım, rüzgârı, sokaktan gelen egzoz sesini.

Ayla'yı mutlu kılacak sonu bulmalıyım. *Sen gözlerimde bir renk...* Sınava girip çıkanların kapıda karınları burularak sırasını bekleyenlere anlattığı gibi anlatmalıyım her şeyi. *Kulaklarımda bir ses...* Şifreyi vermeliyim. Yalanları çabucak temize çekmeliyim. *Ve içimde bir nefes...* Açıkça söylemeliyim... *İçimde bir nefes olarak kalacaksın.*

Çok hızlı yazmalıyım. Çemberi tamamlamak zorundayım. Bir bütünlüğe ulaşmak, başı sona kavuşturmak zorundayım. Hızlı yazıyorum. Çok, ama çok hızlı yazıyorum. Harfler birbirine karışıyor, okunmuyor. Sirenler arasız çalıyor. Kor zincirli salıncak yükseklere savuruyor. Ok yaydan fırlıyor. Döne döne ilerleyip hedefi tam on ikiden vuruyor. Döngü duruyor. Kargaşanın ortasında düğüm, ağır ağır çözülüyor. Tan yeri kesintisiz tek bir çizgiye dönüşüyor. Çizgi, çölde nazlı bir elif gibi doğrulup yavaşça öne eğiliyor. Bukleli saçların çevrelediği gülümseyen çocuk yüzleri, kızarmış ekmek kokusu, gözyaşı, kahkaha, gelenler, gidenler, sabahlar, akşamlar, deniz, yer ve gök sarmalanarak çember tamamlanıyor.

Bembeyaz gökkuşağı altında...

Ansızın...

Doyum gibi bir şey...

"Bir 'ilk kitap' ama, Türk hikâyeciliğinin nereden nereye yol aldığını çok iyi bilen bir yazarın verimi. Daha 'Bir Deli Heves'le, kitabın ilk öyküsüyle hissediyoruz: Gökten zembille inmiyor bu yazar. (...) Birsen Ferahlı, son dönemlerin çeviri kokan edebiyatına, özellikle uzak duruyor. Onun, hemen hep mutsuzluklar deşen öykülerinde, bu toprağın insanlarını, en çok da bu toprağın, içsel acılara sürüklediği, alıp fırlattığı kadınları yakalıyoruz."
(Selim İleri)

"Artık eskisi gibi yazılmayacak kadınların öyküleri. Yazılamaz da zaten, çünkü 'Yeni İmzalar' köşesinde yerini çoktan alan Birsen Ferahlı, *O Yaz...*'da yırtıp atıyor kozayı."
(Yiğit Bener)

Trenin geçmesini beklerken nedense şoförün ensesine takıldı gözüm; pek beğendim. Bir erkeğin gençliği enseden de belli oluyormuş demek ki, hay Allah, dedim içimden. Karşıyaka sapağına kadar iyice baktım adamın ensesine. Tam yol ayrımına geldiğimizde, ansızın biraz daha dolaşmak istediğime karar verdim; gözlerimi bakmakta olduğum enseden bir an olsun ayırmadan, "Çek koçum Yamanlar'a!" dedim, kara gözlü şoföre.

Kapak fotoğrafı: Nahide Dikel

ISBN 978-975-08-1869-1
8 TL
9 789750 818691